

๘๘๕.๙|๓๐๘๘

๗๔๒๙๖

ร.๒

เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม

จากวารสาร โรตีมะตะบะ ช่วงพ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๑

๒๓ ก.ค. ๒๕๕๕

ภาคินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. ๒๕๕๑

๕ ๓๐ ๐๑๕๑

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม กับสังคม.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม กับปรัชญาศาสนา.....	7
ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของอิสลามในประเทศไทย.....	8
ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ คำว่า เอกลักษณ์.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม.....	14
2 เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้น นามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม”	
เอกลักษณ์ทางหลักการศาสนา.....	18
เอกลักษณ์ทางด้านหลักศรัทธา.....	20
ศรัทธาในอัลลอฮ์ (ซ.บ.).....	20
ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ (ซ.บ.).....	24
ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตต่างๆของอัลลอฮ์ (ซ.บ.).....	25
ศรัทธาในวันสิ้นสุดท้ายหรือในเรื่องปรโลก.....	27
ศรัทธาในกฎแห่งการกำหนดสภาวะ.....	31

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
เอกลักษณ์ทางด้านหลักปฏิบัติ.....	35
การทำมาฆหรือละหมาด.....	35
การถือศีลอด.....	38
การจ่ายซะกาต.....	40
การปฏิบัติศาสนกิจอื่นๆ.....	42
เอกลักษณ์ทางด้านหลักจริยธรรม.....	44
ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด.....	45
ความละอายต่อบาป.....	46
จรรยา มารยาท.....	49
ความรับผิดชอบ.....	53
3 เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้น นามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม”	
เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิต.....	61
คุณลักษณะภายนอก.....	62
อาหาร.....	67
ภาษา.....	68
การศึกษา.....	80
การมีคู่ครอง.....	85
พิธีกรรมทางศาสนา.....	86
ศาสนสถาน.....	89
การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น.....	92
4 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	96
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	107
ประวัติของผู้วิจัย.....	124

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาจากจินตนาการ อารมณ์ และความคิดที่ผู้แต่งมุ่งให้สาระความบันเทิง ความรู้ประสบการณ์ ตลอดจนแง่คิดต่างๆ ทั้งยังมุ่งที่จะยกระดับสติปัญญาและจิตใจให้สูงขึ้นผ่านความรู้สึกรีกคิดและอารมณ์ของนักเขียนที่มีความสัมพันธ์กับสังคมต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมสะท้อนสภาพเงาออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้และตระหนักถึงเรื่องราว และเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมได้ ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2518 : บทนำ) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นกระจกเงาสะท้อนภาพสังคม เป็นดัชนีกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าของสังคมในแต่ละยุคสมัยนั้น ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสะท้อนออกมาให้เราเห็น” แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับวรรณกรรม

เมื่อสภาพของสังคมมีผลต่อการความรู้สึกรีกคิดและอารมณ์ของผู้เขียน ในทางกลับกันวรรณกรรมก็ย่อมมีอิทธิพลต่อสังคมและความรู้สึกรีกคิดของนักเขียนในการเสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติของบุคคลในสังคม นักเขียนใช้สภาพสังคมเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงานของตน แล้วพยายามถ่ายทอดความเป็นจริงของชีวิตและสังคมทุกแง่มุมออกมาอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นวิถีชีวิตของมนุษย์ สภาพสังคมและโลกอันสับสน รวมทั้งได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม กระทั่งเกิดการโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านได้ซาบซึ้ง หลงใหล เกิดความรู้สึกระส่ำระสายไปกับวรรณกรรมของผู้แต่งเกิดเป็นคุณค่าทางวรรณศิลป์ โดยเฉพาะงานเขียนวรรณกรรมที่ต้องใช้การโน้มน้าวใจผู้อ่านอย่างมากก็คือวรรณกรรมที่แฝงคำสอน ปรัชญาและความเชื่อทางศาสนา

ศาสนาอิสลามเข้ามาในประเทศไทยจากการค้าโดยชาวต่างประเทศ คือ ชาวเปอร์เซีย ชาวอิหร่านและโดยทางพ่อค้าชาวอาหรับ ปรากฏตามประวัติศาสตร์ชาติไทยได้เข้ามามีบทบาทในราชอาณาจักรไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี โดยมีตำแหน่งขุนนางชั้นสูงของทางราชการซึ่งเกี่ยวกับการบริหารฝ่ายศาสนาอิสลาม ต่อมาในปลายปีของสมเด็จพระเอกาทศรถ ได้มีชาวอิหร่านสองคนพี่น้อง เข้ามาตั้งรกรากทำการค้าที่กรุงศรีอยุธยาโดยเข้ามาทางปัตตานี ประมาณปี พ.ศ. 1389 พ่อค้าชาวอาหรับได้แวะจอดเรือขึ้นบกเมืองท่า “อาเจะ” แล้วตั้งเป็นศูนย์การค้าและศูนย์เผยแพร่อิสลามที่เกาะสุมาตราเหนือเป็นครั้งแรก และเนื่องจากปัตตานีเป็นเมืองชายฝั่ง เป็นศูนย์กลางการค้าที่พ่อค้าวาณิชมาจากทั่วทุกมุมโลก จึงทำให้ชาวปัตตานีในอดีตได้มีความสัมพันธ์กับชาวต่างชาติมาตลอด จากการติดต่อค้าขายจึงทำให้มีการเผยแพร่วางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และภาษา ของแต่ละชาติด้วย

ในประวัติศาสตร์ไทย มุสลิมเข้ามามีบทบาทในราชอาณาจักรไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และผู้มีบทบาทฝ่ายบริหารศาสนาอิสลามได้ทำงานรับราชการเป็นขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก

ในปัจจุบันชาวไทยมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามได้ตั้งถิ่นฐานกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย จากข้อมูลที่ได้จากสำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2543 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรมุสลิมทั้งหมด 2,777,542 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 (แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะมุสลิมไทย, 2547: 1) มากเป็นอันดับที่สองของประเทศรองจากพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาของคนไทยส่วนใหญ่และมีอิทธิพลต่อวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2541: 118) การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยมุสลิมในแต่ละภูมิภาคมีความหนาแน่นของประชากรไม่เท่ากัน ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โอกาสด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ภูมิภาคที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดคือ ภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

ศาสนาอิสลามเป็นที่รู้จักและมีบทบาทต่อสังคมในประเทศไทย เป็นกลุ่มที่เข้มแข็งและมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง โดยเฉพาะอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีต่อวิถีชีวิต ค่านิยมความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม เพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีบทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติเกือบทุกแง่มุมที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้นับถืออันเป็นธรรมเนียมแห่งชีวิต (Code of life) และเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลให้คนในประเทศไทยนั้นได้เกิดการรู้จักหรือศึกษาศาสนาอิสลามมากขึ้น และเช่นเดียวกันผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามบางส่วนก็ได้เผยแผ่หลักการต่างๆ ของศาสนาอิสลามให้แก่พี่น้องคนไทยมุสลิมและผู้นับถือศาสนาอื่นที่สนใจในประเทศไทยให้เข้าใจในเรื่องต่างๆ ของอิสลามอย่างถูกต้อง โดยผ่านงานเขียนจากปลายปากกาผู้วรรณกรรมประเภทต่างๆ

วาสนา คอนจันทร์ทอง (2546 : 2) กล่าวว่า “เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ผู้เขียนไม่ว่าจะเป็นนักเขียนอาชีพหรือนักเขียนหน้าใหม่นิยมแต่งเพื่อสื่อแนวคิดต่างๆ แก่ผู้อ่าน สะท้อนเหตุการณ์ ภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของมนุษย์ได้ชัดเจน ประกอบกับเรื่องสั้นมีเนื้อหาไม่ยาวนัก นักเขียนจึงสามารถสื่อเรื่องราวและแนวคิดต่างๆ ออกมาได้อย่างกระชับ ชัดเจนและรวดเร็ว เรื่องสั้นจึงเป็นวรรณกรรมที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้อ่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อเรื่องสั้นได้รับความนิยม นักเขียนจึงเขียนเรื่องสั้นเพื่อสนองความต้องการของผู้อ่าน วารสารและนิตยสารต่างๆ ทั้งรายสัปดาห์ รายปี และรายเดือน จึงจัดให้ตีพิมพ์เรื่องสั้นมากขึ้น”

เรื่องสั้นนักเขียนมุสลิมของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ที่ตีพิมพ์ในวารสาร โรติ มะตะปะ ซึ่งเป็นวารสารรายเดือนฉบับหนึ่งที่เริ่มตีพิมพ์ และเผยแพร่จำหน่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา

4 ปี ซึ่งวารสาร โรตี มะตะบะ เป็นหนังสือที่มีทั้งการเผยแพร่ ให้ความเข้าใจในศาสนาอิสลาม และแนะนำ ตักเตือนผู้อ่านถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมทั่วโลก ที่เกิดการผิดหรือบิดเบือนต่อหลักการศาสนา มีทั้งในเรื่องของศาสนา การเมือง วัฒนธรรม วิถีชีวิต ในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะสังคมของชาวมุสลิมในประเทศไทย เพราะในปัจจุบันความเป็นจริงที่ประชาชนจำนวนมากในประเทศมุสลิมหรือมุสลิมในประเทศไทยเองยังขาดความรู้ในทางศาสนา การสั่งสอนตักเตือนมีหลายรูปแบบรวมทั้งในรูปแบบงานบันเทิงคดีที่หลากหลาย และในงานบันเทิงคดีจะเน้นเรื่องสั้นเป็นพิเศษ เพื่อไม่ให้เกิดความน่าเบื่อในการอ่านเหมือนหนังสือคำสอนทั่วไป จึงเป็นที่รู้จักและนิยมในหมู่นักอ่านมุสลิมทั่วประเทศไทย ส่วนในคอลัมน์เรื่องสั้นนั้นมียกเขียนมุสลิมลงผลงานอยู่หลายท่าน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผลงานในนามปากกา อนุสิทธิ์ หวังเกษม ที่เข้ามาเป็นนักเขียนโดยผ่านการประกวด โรตีมะตะบะมานพ วงศ์เสงี่ยมนิวฟไรเตอร์ ครั้งที่ 1 และได้เป็นผู้ชนะเลิศจึงมีผลงานมาตั้งแต่เล่มแรก อนุสิทธิ์ หวังเกษมเป็นนักเขียนที่มีจุดเด่นอยู่ที่รูปแบบในการแต่งที่หลากหลาย มีการใช้สำนวนภาษาที่มีความสะเทือนอารมณ์เสียดสี ประชดประชันและตรงไปตรงมา บางครั้งก็สอดแทรกอารมณ์ขัน และการใช้สัญลักษณ์เพื่อเสนอแนวความคิดทัศนคติต่อสังคมและก่อให้เกิดเป็นวรรณศิลป์ในการถ่ายทอดปรัชญาศาสนาในรูปแบบเฉพาะตน และกลวิธีนำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ที่หลากหลายหรือการนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมทั่วโลกและสังคมอื่นๆในแง่มุมต่างๆ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเอกลักษณ์ชาวมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของอนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรตี มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ซึ่งผลการศึกษาทำให้เห็นว่าวรรณกรรมสามารถแสดงออกให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตนของชาวมุสลิมในประเทศไทยส่วนหนึ่ง ทั้งในด้านความคิดความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม ที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาอิสลาม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนกับวรรณกรรมและสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์เอกลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร โรตี มะตะบะ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2551

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่องสั้นครั้งนี้ทำให้เห็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของชาวมุสลิมในประเทศไทยส่วนหนึ่ง ทั้งในด้านความคิดความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม ที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาอิสลาม วรรณกรรมเปรียบเสมือนเครื่องช่วยให้ประชาชนชาวไทยได้รู้จักและเข้าใจชาวมุสลิมได้มากขึ้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนกับวรรณกรรมและสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ ดังนี้
วิเคราะห์เรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในวารสาร โรติ มะตะปะ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2551 ของนามปากกา
อนุสิทธิ์ หวังเกษม ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเรื่องสั้นที่มีเอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิม จำนวน 14 เรื่อง
ดังนี้

1. เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 1 เรื่อง
ฉบับที่ 3 เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2
2. เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 6 เรื่อง
ฉบับที่ 6 เรื่อง นิทานสินามิ
ฉบับที่ 7 เรื่อง ช่างภาพดีเด่น 103
ฉบับที่ 8 เรื่อง ในฝัน
ฉบับที่ 11 เรื่อง สักวันแดงเดือด
ฉบับที่ 12 เรื่อง ศพ
ฉบับที่ 14 เรื่อง มันอยู่ที่ปอด
3. เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 3 เรื่อง
ฉบับที่ 19 เรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิค
ฉบับที่ 20 เรื่อง ผีลองกอง
ฉบับที่ 23 เรื่อง จดหมายเหตุประเทศเขียม
4. เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2551 จำนวน 4 เรื่อง
ฉบับที่ 24 เรื่อง ดำนานอับนุสะบีลกับศิลาสีเงิน
ฉบับที่ 25 เรื่อง ขอความสันติจงประสบแต่ปัตตานี
ฉบับที่ 27 เรื่อง ไข่ดึก
ฉบับที่ 29 เรื่อง โด๊ะย่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัว ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน หรือลักษณะที่แสดง
ความเป็นอย่างเดียวกันของคนในสังคมหนึ่งๆ แตกต่างจากลักษณะร่วมของคนในสังคมอื่น ซึ่งแต่ละ
คนก็มีเอกลักษณ์ของตนเองที่อาจจะไม่เหมือนคนอื่นด้วย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสารและนำเสนอผลของการวิจัย แบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมเรื่องสั้นจากวารสาร โรติ มะตะปะ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2551 จำนวน 32 ฉบับ
2. จัดแยกเรื่องสั้นเฉพาะที่เป็นนามปากกา อนุสิทธิ์ หวังเกษม จำนวน 22 เรื่อง
3. ศึกษาเนื้อหาเรื่องสั้นที่มีเอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ได้ จำนวน 14 เรื่อง ได้ดังที่ระบุไว้ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า
4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
5. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับปรัชญาศาสนา
6. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม
7. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของศาสนาอิสลามในประเทศไทย
8. วิเคราะห์เอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏจากเรื่องสั้นตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ในด้าน
  - 8.1 เอกลักษณ์ทางหลักการศาสนา
  - 8.2 เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิต
9. สรุปผลและข้อเสนอแนะ
10. เสนอผลการศึกษานแบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับปรัชญาศาสนา
3. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของอิสลามในประเทศไทย
4. ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ คำว่า เอกลักษณ์
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมีผู้กล่าวไว้หลายท่าน โดยเฉพาะ ตรีศิลปี บุญขจร (2523 : 6 -12) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและ เหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ดวงมน จิตรจำนง (2523 : 56) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะว่าสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์ วรรณกรรมและสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือรักษาความคิดของสังคมหรือเป็นความคิดที่คัดค้านสังคมของเขาเองก็ได้ ในลักษณะเหล่านี้ อาจสร้างสรรค์ความคิดใหม่ขึ้น จาก การคิดและประสบการณ์ของเขาเองหรือ ได้รับกระแสดความคิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่นๆ

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพเหตุการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมอย่างไรและมีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร สอดคล้องกับแนวความคิดของชูรฉัตร บุญสนิท (2532 : 139 -140) เขียนถึงวรรณกรรมกับสังคมสรุปได้ว่า กวี คือ ผู้สร้างวรรณกรรม สังคม เรื่องราวของกลุ่มชนที่อยู่รวมกันภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกันและขณะเดียวกันก็หน่วยหนึ่งของสังคม สิ่งที่กวีเขียนขึ้นก็ย่อมเป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม ไม่ว่าจะกวีจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม และรื่นฤทัย สัจพันธ์ (2522 : 109) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมโดยส่วนรวมแล้วก็พบว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย สังคมเปลี่ยนไปอย่างไรวรรณกรรมก็เปลี่ยนไปให้สอดคล้องกับสังคมนั้นด้วย และโดยทั่วไปแล้วสังคมมักจะมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม สังคมมีส่วนกระตุ้นหรือบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้วรรณกรรมเดินไปในทิศทางที่สังคมกำหนด ลักษณะของวรรณกรรม แนวโน้มของวรรณกรรม ตลอดจนคุณค่าหรือความไร้สาระของวรรณกรรม ก็ด้วยอิทธิพลของสังคมที่แฝงเร้นอยู่ทั้งนั้น

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างวรรณกรรมให้มีชีวิตโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์ และสังคมได้ดีกว่าคนทั่วไปมองเห็น แต่ยังคงคาดคะเนความเป็นไปในอดีตอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียนเนื่องจากนักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและนักเขียนได้นำประสบการณ์ในสังคมมาเขียนวรรณกรรม ในขณะที่เดียวกันวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมด้วย ผู้อ่านยอมรับเอาแนวคิดของนักเขียนที่สะท้อนไว้ในวรรณกรรมไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต หรือ นำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาของสังคม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับปรัชญาศาสนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับปรัชญาศาสนามีผู้วิจัยไว้ดังนี้

พัชรินทร์ บุรณะกร (2538 : 1) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมเป็นศิลปะรูปแบบหนึ่งที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดทัศนะหรือปรัชญาของผู้ประพันธ์ ซึ่งผู้ประพันธ์จะใช้ความสามารถในเชิงประพันธ์ เพื่อสื่อความคิดของตนมายังผู้อ่านตามลักษณะการมองโลกและชีวิตของแต่ละคน โดยผู้ประพันธ์มักจะสอดแทรกแนวคิดทางปรัชญาของตนไว้ในเรื่อง ในการสร้างตัวละคร ดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2519:39-45) กล่าวถึงเรื่องทัศนะของผู้ประพันธ์ไว้ว่าวรรณคดีทุกบทต้องมีทัศนะของผู้ประพันธ์ ปรัชญาที่ปรากฏในวรรณคดีนั้นแสดงให้เห็นความคิดและความเชื่อมั่นในทฤษฎีชีวิตของผู้ประพันธ์ และสื่อความคิดของตนออกมา ดังนั้นทัศนะหรือสำนึกทางปรัชญาของผู้ประพันธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดเนื้อหาและแนวทางของวรรณกรรม

แนวคิดทางปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้นทำให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตกว้างขวางขึ้นเพราะวรรณกรรมเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิต มีตัวละครซึ่งมนุษย์มีชีวิตโลกแล่นอยู่ในสังคมแม้จะเป็นสังคมหรือโลกแห่งจินตนาการของผู้ประพันธ์ก็ตาม แต่ตัวละครเหล่านั้นสะท้อนชีวิตมนุษย์หลายแง่มุมสำหรับปรัชญาที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผู้อ่านนั้นมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2524 : 57) กล่าวว่าวรรณคดีเรื่องใดแสดงความคิดลึกซึ้งและยังเห็นลักษณะชีวิตของมนุษย์ได้อย่างถ่องแท้เรื่องนั้นก็มีความค่ายิ่งขึ้น เรื่องใดดี้นและผิวเผินขาดความคิดด้านปรัชญาชีวิตก็เท่ากับขาดการเสนอความหมายและคุณค่าอันแท้จริงของชีวิต

แนวคิดทางปรัชญามีหลายสาขาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักปราชญ์แต่ละคน และความสนใจในปรัชญาสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยด้วย

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันนี้กำลังเจริญเติบโตทางวัตถุเป็นอย่างมาก การเจริญเติบโตทางด้านนี้ได้ นำความเสื่อมทางจิตใจมาสู่มนุษย์ ดังที่ โกวิท พวงงาม (2536 : 68-69) กล่าวว่า แผนพัฒนาแห่งชาติ แทบทุกฉบับมีนโยบายในการพัฒนาประเทศไทยโดยเน้นเรื่องอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีมากขึ้นไป ผลของการพัฒนากลายเป็นว่า สภาพของผู้คนในสังคมให้ความสำคัญกับวัตถุและเงินตราเป็นอย่างมาก จนทำลายคุณค่าของวิถีชีวิตและจิตใจอันดีงาม ทำให้ไม่เกิดปัญหาสังคมอื่นๆตามมาอีก

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักจริยศาสตร์ตามแนวความคิดของนักปรัชญาเป็นที่มาของ ศาสนา เพราะหลักดังกล่าวทำให้มนุษย์สามารถมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สุข

3. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของศาสนาอิสลามในประเทศไทย

ศาสนาอิสลามถือกำเนิดโดยสมบูรณ์ในประเทศซาอุดีอาระเบีย แล้วได้แผ่ขยายไปยังประเทศต่างๆ โดยชาวอาหรับซึ่งไปค้าขายในประเทศนั้นเป็นผู้นำไปเผยแพร่ เมื่อชาวอาหรับไปทำการค้าขาย ณ ที่ใด ศาสนาอิสลามก็แผ่ไปสู่นั้น ในพุทธศตวรรษที่ 18 พ่อค้าชาวอาหรับจากแหลมอาระเบียและชาวอินเดีย ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามได้เข้ามาค้าขายและตั้งภูมิลำเนาในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2531:25) กล่าวว่า ศาสนาอิสลามก็ได้เริ่มตั้งมั่นและเจริญรุ่งเรืองขึ้นในดินแดนแถบนี้โดยลำดับ ตั้งแต่เกาะสุมาตรา เกาะชวา แหลมมลายู และเข้าสู่ประเทศไทยในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยมีอาณาเขตตลอดแหลมมลายู

ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดช (2531 : 1-6) กล่าวว่า สำหรับศาสนาอิสลาม หรือคนที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น น่าจะมีอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าประเทศไทยนี้ ตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย เพราะว่าศาสนาอิสลามได้เผยแพร่เข้ามาถึงอินโดนีเซียและในแหลมมลายูนั้น ก่อนที่คนอีกเผ่าหนึ่งจะได้เคลื่อนมาจากญานได แต่อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของมนุษยชาติต่าง ๆ อาจเวียนมาประสบพบกัน ในดินแดนแห่งใดแห่งหนึ่ง คนไทยที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม และคนไทยที่ได้นับถือศาสนาอิสลามเหล่านั้น ความสัมพันธ์ก็อาจจะเริ่มขึ้นตั้งแต่แรกเริ่มทีเดียว แต่ในสมัยเริ่มประวัติศาสตร์ว่า ในรัชกาลพระเจ้ารามคำแหงมหาราช ได้แผ่อาณาเขตไปถึงแหลมมลายู เช่นเมืองนครศรีธรรมราชในขณะนั้นก็นับถือศาสนาอิสลาม ตลอดลงไปจนถึงเมืองมะละกา ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ยังเป็นเมืองมะละกาอยู่

ตามหลักฐานประวัติศาสตร์ก็นับว่า เป็นการเริ่มความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองของไทย และชนที่นับถือศาสนาอิสลามที่ปรากฏเป็นครั้งแรก และในความสัมพันธ์เช่นนั้นก็ย่อมจะมีความสัมพันธ์หลายอย่าง หลายประการ เป็นต้นว่า ในภาคใต้ของประเทศไทยในระบายนั้น ผู้ปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ก็ได้แก่ผู้นับถือศาสนาอิสลามนั่นเอง ไม่ใช่คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธเป็นผู้ลงไป

ปกครองหรืออะไรเช่นนั้น ความสัมพันธ์ที่มีอยู่อย่าง ที่ว่าเป็นเมืองประเทศราช ถึงกำหนดปีก็ส่งเงินทองเข้ามายังเมืองหลวง ส่วนกิจการอื่น ๆ นั้น ก็เรียกได้ว่ามีอิสรภาพที่จะปกครองตนเองอย่างเต็มที่ มีการส่งเครื่องหมายของความผูกพัน ความจงรักภักดีเข้ามาเป็นครั้งคราวก็นับว่าพอ และนอกจากพวกอิสลามที่มีปรากฏอยู่ในประเทศแล้ว นับตั้งแต่กรุงสุโขทัยมาปรากฏว่ามีการติดต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ ที่นับถือศาสนาอิสลามหลายประเทศ ทั้งนี้ตามหลักฐานที่ได้ขุดค้นพบแล้วในทางวรรณคดี

ในปัจจุบันเราได้ค้นพบเครื่องถ้วยชามสังคโลก อันเป็นผลิตภัณฑ์ของกรุงสุโขทัยซึ่งเป็นสินค้าที่ส่งออกเป็นจำนวนมาก เรียกได้ว่าเป็นสินค้าสำคัญอีกอย่างหนึ่งของประเทศไทย ในระยะนั้นด้วยชามสังคโลกเหล่านี้ ได้พบในประเทศอิสลามต่าง ๆ หลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอินโดนีเซียได้พบเป็นจำนวนมาก ยังอยู่ในลักษณะที่สมบูรณ์ยิ่งกว่าที่เราพบในเมืองไทยเสียอีก เพราะในเมืองไทยตกค้างอยู่ ก็เป็นเฉพาะถ้วยชามที่เสียหายแตกร้าวพังไว้ตามเตาเผาถ้วยชาม

นอกจากประเทศอินโดนีเซียแล้ว ยังพบถ้วยชามสังคโลก ใกล้เคียงไปถึงขนาดประเทศอิหร่าน ซึ่งเป็นประเทศอิสลาม แล้วก็ออกไปจนถึงอาฟริกาอีกหลายแห่ง ซึ่งได้พบถ้วยชามสังคโลกเหล่านี้ หลักฐานเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า มีการค้าขายติดต่อระหว่างประเทศไทยกับชนชาติอิสลามต่าง ๆ มาเป็นเวลานานทีเดียว อาจจะก่อนสมัยสุโขทัยขึ้นไปอีกก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม นับเป็นเรื่องที่เมืองไทยเรายังไม่มีประวัติศาสตร์แน่ชัด เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดถึงตั้งแต่ระยะที่มีประวัติศาสตร์แน่ชัดลงมาแล้ว เรียกได้ว่าความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น มีอยู่ตลอดมา และเมื่อเป็นเช่นนี้ก็ป็นธรรมดาอยู่เอง ที่จะต้องมีการเดินเรือติดต่อกัน คนไทยนั้นดูตามประวัติศาสตร์ก็ไม่ปรากฏ ว่าเป็นชาติที่เดินเรือเก่งกล้าอะไรนัก เพราะฉะนั้นเรือสินค้าในสมัยนั้น น่าจะเป็นเรือที่มาจากต่างประเทศ คือประเทศต่าง ๆ ที่ส่งเรือสินค้าเข้ามาบรรทุกสินค้าจากประเทศไทยออกไปยังประเทศของตนอีกทีหนึ่ง และในขณะนั้นยังไม่ปรากฏว่ามีชาวยุโรปเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นผู้ที่เข้ามาค้าขายเดินเรือติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ นั้น จึงน่าจะมีมุสลิมที่มาจากต่างประเทศเข้ามาตั้งหลักแหล่งเพื่อดำเนินการค้าขายอยู่แล้ว

ครั้งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ก็คงมีอยู่ อย่างเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง กรมศิลปากรได้ขุดพบเจดีย์ หรือพระมหาธาตุที่วัดราชบูรณะ ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างซึ่งสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสามพระยา (พระบรมราชาธิราช) ที่ราว ๆ พุทธศักราช 1961 - 1962 นับว่าเป็นสมัยเริ่มแรกของกรุงศรีอยุธยา เครื่องสมบัติอันมีค่าที่พบนั้น ปรากฏว่ามีเหรียญทองคำ ที่ทำขึ้นในประเทศเคมร์ ในรัชสมัยของพระมหากษัตริย์อิสลามผู้ทรงพระนามว่า "พระเจ้าไซนูล อาบีดิน" เหรียญทองคำสองอันนี้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นเป็นการติดต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างแน่ชัด

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เมืองที่มีหลักฐานแน่นอนว่าได้มีมุสลิมเข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยา และได้ตั้งเมืองเป็นสำนักหลักแหล่งขึ้น โดยมีหลักฐานอย่างแน่นอน ปรากฏตามจดหมายเหตุโบราณว่า มีคนทีคนโบราณเรียกว่า "แขกเทศ" ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตั้งแต่สะพานประตูจีนด้านตะวันตกของกรุงศรีอยุธยาไปจนถึงหลังวัดนางมุก แล้วก็เลี้ยวลงไปที่ทำ "กาอี" อันเป็นท่าหน้าแห่งหนึ่งของกรุงศรีอยุธยา ที่พูดมานี้คือตั้งแต่สะพานประตูจีนฟากตะวันตกไปจนถึงวัดนางมุก แล้วเลี้ยวไปลงทำน้ำกาอีนั้น เป็นบริเวณที่มุสลิมตั้งบ้านเรือนอยู่ใน กำแพงเมือง และนอกกำแพงเมืองออกไปตั้งแต่ปลายประตูจีนฟากตะวันตกไปถึงตำบลที่เรียกว่า "ฉะไกรน้อย" ฟากตะวันตก ข้อมทำไร่นาด้วยตัวเอง นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่เดียวสำหรับผู้ที่อยู่ในกำแพงเมืองประกอบอาชีพด้วยการค้าขายสินค้าต่าง ๆ ในบริเวณตั้งแต่ประตูจีนฟากตะวันตกมาจนถึง ฉะไกรน้อยนี้เอง มีถาวรวัตถุร้างไปแล้วยังปรากฏอยู่ ชาวบ้านเรียกมา จนทุกวันนี้ว่า "กะฎีทอง" เข้าใจกันว่า กะฎีทองนี้เป็นซากของสุหร่า หรือมัสยิด ที่คนที่นับถือศาสนาอิสลามในสมัยนั้นสร้างขึ้นไว้ ที่นี้คำว่า "แขกเทศ" มีปรากฏในจดหมายเหตุนี้ นักโบราณคดีสันนิฐานกันว่า จะเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามที่มีรกรากบ้านเรือนเดิมอยู่ในประเทศอาหรับบ้าง และในประเทศอิหร่านหรือเปอร์เซียบ้าง แล้วก็มาตั้งรกรากเพื่อดำเนินการค้าขายแล้วในที่สุดก็กลายเป็นคนไทย ไปแล้วมากต่อมาก สำหรับตำบลที่ผมกล่าวมานี้ ก็เป็นคนที่มาจากเปอร์เซีย หรือจากอาหรับ

คนที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่มาจากลุ่มน้ำนั้นในสมัยศรีอยุธยาก็มีตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นตำบลใหญ่หลายร้อยหลายพันหลังคาเรือนเหมือนกัน ตำบลนั้นจะอยู่คลองตะเคียนทางทิศใต้ ส่วนอิสลามิกชนพวกหนึ่งซึ่งมาจากอินโดนีเซีย ในปัจจุบันจากเกาะที่เรียกว่า "เกาะมากาซ่า" หรืออย่างในภาษาไทยเรียกกันว่า "มักกะสัน" นั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาด้านฝั่งตะวันตก ใกล้คลองตะเคียนด้านใต้ลงไป นี่ก็เป็นหลักฐานเท่าที่ทราบ แสดงว่าสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น มีมุสลิมตั้งบ้านเรือนอยู่ภายในพระนคร และโดยรอบพระนครนั้นเป็นจำนวนมาก และก็เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่คนเหล่านั้น ก็ต้องมีส่วนมากมายหลายอย่างในการสร้างประวัติศาสตร์ของประเทศไทยให้เกิดขึ้น"

ข้อความดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นข้อความจากปาฐกถาของท่านอาจารย์มร.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ "เรื่องความเป็นมาของมุสลิมในประเทศไทย" แสดงที่ห้องประชุมคุรุสภา สวนกุหลาบวิทยาลัย ตามคำเชิญของพิทยาสัมคสิสมาคม เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2501 จากหนังสือโบราณคดีรอบอ่าวบ้านคอนของ "ท่านพุทธทาสภิกขุ" ได้กล่าวถึงการมาของอินเดีย และอื่นๆ ไว้ว่า "เมื่อดูจากเศษกระเบื้องต่าง ๆ ที่เกลื่อนกลาดอยู่ริมทะเลของเมืองตะกั่วป่าก็แสดงให้เห็นได้ว่า ชาวจีนได้นำเครื่องกระเบื้องของเขามาขายยังดินนั้นตั้งแต่ 1600 ปีมาแล้ว และชาวเปอร์เซียก็นำเครื่องกระเบื้องของตนเข้ามาค้าขายด้วย ตั้งแต่ 1200 ปีมาแล้วเหมือนกัน ชาวกรีกได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับดินแดนส่วนนี้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 2 ถึง ที่ 4 ก็ไม่น้อยกว่า 1500 ปี มาแล้ว ส่วนชาวอาหรับนั้น เรามีหลักฐานแน่นอนจากจดหมายเหตุของพวกอาหรับเอง ซึ่งแสดงให้เห็นเราทราบว่า เขาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับดินแดนส่วนนี้ตั้งแต่สมัย 1100 ปี มาแล้วเหมือนกัน"

นอกจากนี้จากหลักฐานของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ก็มีคำเปอร์เซียอยู่ด้วยคำหนึ่ง คือคำว่า "ปสาน" ซึ่งแปลว่า "ตลาด" ย่อมแสดงว่ามีชาวเปอร์เซีย ซึ่งแน่นอนเหลือเกินว่าเป็นมุสลิมได้เข้ามาทำการค้าขายติดต่อ และตั้งบ้านเรือนอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยอย่างแน่นอน

ศาสนาอิสลามโดยการประกาศของท่านศาสดามุฮัมมัด แห่งชาวชาอุดิอาระเบียนั้นได้อุบัติขึ้นประมาณ 1400 ปีเศษ และศาสนาอิสลามได้แผ่ขยายมาทางเอเชียอาคเนย์ ในสมัยพระบรมศาสดามุฮัมมัดได้สวรรคตไปแล้วประมาณ 200 ปี ก็เป็นการตรงกันกับหลักฐานข้างต้นว่า ศาสนาอิสลามได้เข้ามาสู่กรุงสยามอินโดนีเซีย และตลอดแหลมมลายูราว 1200 ปีเศษ ก่อนที่คนไทยจะอพยพตนเองลงมาจากดินแดนจีนตอนใต้เสียอีก ดังนั้นดินแดนในแถบนี้ โดยเฉพาะจังหวัดต่าง ๆ ภาคใต้ นับแต่ นครศรีธรรมราชลงไปจนถึงปลายแหลมมลายู ผู้คนในสมัยดังกล่าวนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งศาสนาอิสลามนี้เองได้เข้ามาแทนที่ศาสนาพุทธ ซึ่งเคยรุ่งเรืองมาในแถบนี้ก่อนในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เมื่ออาณาจักรศรีวิชัยได้สลายไป ก็เป็นเหตุให้ศาสนาพุทธในย่านนี้ รวมทั้งอินโดนีเซีย ซึ่งมีหลักฐานโบราณวัตถุทางศาสนาพุทธคือ "พระบุโรพุท" อย่างเห็นได้ชัด พลอยเสื่อมไปด้วยพร้อมกับอาณาจักรศรีวิชัย บรรดาผู้ครองนครต่าง ๆ นับแต่ อินโดนีเซีย มลายู และเมืองไทยทางภาคใต้ ล้วนเป็นผู้ยอมรับเข้านับถือศาสนาอิสลามกันแทบทั้งสิ้น

จากหลักฐานดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นเครื่องชี้ชัดว่า เมืองไทยนับตั้งแต่ นครศรีธรรมราชลงไปจนสุดภาคใต้ลงไปจนถึงมาเลเซีย ทั้งประเทศสิงคโปร์ สุมาตรา มะละกา และหมู่เกาะอินโดนีเซียทั้งหมดนั้น ในสมัยเริ่มแรกที่คนไทยเคลื่อนย้ายมาจากจีนตอนใต้ มาอยู่สุวรรณภูมินั้นผู้คนบ้านเมืองเหล่านี้เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามแทบทั้งสิ้น และผู้เขียนเข้าใจว่า คนไทยของเราในสมัยที่ยังคงอยู่ในเมืองจีนนั้น ก็ยังมีได้รับนับถือพระพุทธศาสนา คงจะเป็นการเคารพนับถือบรรพบุรุษเยี่ยงคนจีนทั่วไป และมีการถือปฏิบัติกันตามแบบโบราณ ดังจะเห็นได้จากการตั้งศาลพระภูมิตามบ้านเรือนนั้นก็เป็นการบูชาเจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งคนไทยเราก็นับถือประเพณีนี้มาจากเมืองจีนนั่นเอง

ในขณะที่เดียวกันที่อาณาจักรของไทยในสมัยกรุงสุโขทัย ก็ได้แผ่ขยายไปจนถึงได้สุดปลายแหลมมลายูถึงมะละกา ซึ่งผู้คนในย่านนี้นับถือศาสนาอิสลามอยู่โดยทั่วไปทางผู้เป็นใหญ่ในกรุงสุโขทัยก็มีได้ถือเป็นข้อแตกต่างอะไรกันนัก ต่างก็อยู่ร่วมกันมาด้วยความสันติสุขตลอดมา หลายร้อยปีจนถึงปัจจุบันร่วม 8 ศตวรรษเข้าไปแล้ว

ประยูรศักดิ์ ชลาชนน (2531 : 24-30) อิทธิพลของอิสลามที่มีต่อสังคมไทยนั้นมีเป็นอันมาก โดยเฉพาะในเรื่องการปกครองในเรื่องศิลป การดนตรี แม้แต่การที่เราจะเห็นได้ชัดคือ เครื่องดนตรีของพระมหากษัตริย์ของไทยนั้น มีอยู่อย่างหนึ่งที่เรียกว่า "ฉลองพระองค์อย่างเทศ" ความจริงฉลองพระองค์อย่างเทศนี้เป็นเสื้อยาวถึงเข่า ซึ่งดั้งเดิมเกิดขึ้นในประเทศอิหร่าน หรือเปอร์เซีย เป็นแห่งแรก แล้วก็ได้มา

ถึงประเทศไทย ได้รับความนิยมนจนกระทั่งยกเป็นเครื่องแบบอย่างหนึ่งของสมเด็จพระมหากษัตริย์ ที่นำ
อักษรย่อว่าเครื่องแต่งกายแบบสากลของเรานี้เอง ก็มาจากเสื้อตัวเดียวกันนี้นั่นเอง เสื้อแบบเปอร์เซีย
นั้นไม่ใช่แค่เผยแพร่ออกมามีผู้นิยมทางภาคตะวันออกของเปอร์เซียเท่านั้น แต่ได้มีผู้นำเอาไปใช้ในทวีป
ยุโรปและตะวันตก ขึ้นต้นก็เป็นฟล็อก โค้ดของฝรั่งเศส คือ ฝรั่งเศสด้วยลักษณะคอปิด ไม่ได้พับคอลง
ก่อนคอปิดและยาวถึงเข่า

แต่ทีนี้ในยุโรปเป็นประเทศหนาว เพื่อป้องกันความหนาวคนจะต้องเอาขนสัตว์บ้าง ผ้าแพร ผ้า
ไหมพันคอไว้หนา ๆ เพื่อไม่ให้หนาวคอ การที่จะใส่เสื้อคอปิดก็ไม่สะดวก จึงได้พับคอเสื้อขึ้นมาเป็น
อย่างนี้ เพื่อปล่อยที่ไว้พันคอได้มาก ๆ เพราะในสมัยนั้นเรื่องการอุ่นบ้าน เรื่องการดื่มน้ำฝางท่อน้ำร้อยไป
ให้บ้านอบอุ่น การก่อสร้างเพื่อป้องกันความหนาวยังไม่ดี ถึงหน้าหนาวฝรั่งเศสต้องใส่เสื้อหนา ๆ รุ่มร่ามกัน
อยู่ทั้งวัน ทีมาเปรียบอย่างนี้เพราะเหตุว่าความเจริญของบ้านเมืองเกิดขึ้น บ้านช่องก็อบอุ่นขึ้นกว่าแต่
ก่อน ผ้าพันคอที่เหลือเพียงเท่านั้นคือ เนคไท ดังที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน ส่วนคอเสื้อก็เลยแบบลงไป
เพราะแต่ก่อนผ้าพันคอมันใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามฟล็อก โค้ดของฝรั่งเศสก็ยาวแก่เข่า เคี้ยวนี้ก็ยังใส่กันอยู่ แต่
สำคัญแปลงรูปไป ในที่สุดก็เป็นเสื้อสากลอย่างนี้ แต่ว่าในเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์ไทยก็ยังมีที่
เรียกว่าฉลองพระองค์อย่างเทศ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นอิทธิพลที่มาจากเครื่องแต่งการของชาวมุสลิม จาก
ประเทศเปอร์เซียโดยแท้

ในการดนตรีก็มีเพลงต่างๆ ซึ่งอาจจะมาจากพวกซุฟีที่เรียกว่า "เกรตัน" นั้นมีเพลงต่าง ๆ ที่ตกคำ
อยู่ได้กลายเป็นเพลงไทยไป และตลอดจนท่าทางลีลาของการฟ้อนรำก็ได้ตกมาอยู่ในระบบนาฏศิลป์ของ
ไทย อย่างจะเห็นได้อยู่ทุกวันนี้ ถ้าใครเป็นละครรำ จะเห็นได้ว่าการรำตะเข่งนั้นมาจากการฟ้อนรำของ
พวกซุฟี ตลอดจนการรำอย่างศิลปการทุกวันนี้ เขาเรียกว่า "ลาวดิงส์" ก็รำประเท้า แล้วสองมือตบอก
นั่นก็เป็นอิทธิพลการฟ้อนรำ ที่มาจากอิสลามสำนักคิดชีอะห์ ที่เรียกว่าการเต้นมะหะหร่านนั่นเอง

ในปัจจุบันนี้ ศาสนาอิสลามและชุมชนไทยมุสลิมเป็นส่วนสำคัญของประเทศไทย ซึ่งสังคมไทย
ให้ความเคารพและสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นองค์อัคร
ศาสนูปถัมภกของทุกศาสนา และรัฐบาลไทยก็มีนโยบายให้สิทธิแก่ประชาชนในการนับถือศาสนาต่างๆ
ได้อย่างเสรีและเปิดกว้างตามความเชื่อถือ ศรัทธา โดยมีการระบุสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ
ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยทุกศาสนาจึงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มาตั้งแต่ในอดีต โดยเฉพาะชาวไทย
มุสลิมนั้น มีสิทธิและเสรีภาพ เสมอภาคเท่าเทียมกับ ผู้นับถือศาสนาอื่น และไม่มีการแบ่งแยกหรือเลือก
ปฏิบัติ จึงไม่มีปัญหาความรู้สึกต่อต้านอิสลามในประเทศไทย ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยมี
มัสยิดกว่า 3,600 แห่ง

รัฐบาลไทยตระหนักดีว่าสังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม จึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางศาสนา สำหรับอิสลามและวัฒนธรรมมุสลิมนั้น รัฐบาลไทยได้สนับสนุนกิจการในด้านต่างๆ เช่น การมีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม การมีจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการกลางอิสลามและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด นอกจากนั้น ยังได้สนับสนุนให้เยาวชนชาวไทยมุสลิมได้มีโอกาสศึกษาวิชาอิสลามศึกษาควบคู่กับวิชาสามัญ จากบริการทางการศึกษาของภาครัฐ เพื่อให้เยาวชนดังกล่าวได้รับความรู้ทั้งในด้านศาสนา และความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ รวมทั้งยังได้อำนวยความสะดวกให้ชาวไทยมุสลิม ที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์อย่างต่อเนื่อง โดยในปีนี้มีผู้เดินทางไปแสวงบุญอย่างน้อย 13,000 คน

ด้วยความเคารพในอัตลักษณ์และความหลากหลายทางศาสนาของประชาชน รัฐบาลนี้จึงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาด้านการแก้ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแม้ไม่ได้เกิดจากความขัดแย้งทางศาสนา แต่ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม รัฐบาลจึงได้น้อมนำแนวทางพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยเน้นหลักการสมานฉันท์ และสันติวิธี เพื่อให้สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม มีความร่มเย็นเป็นสุข สันติภาพ และความมั่นคง แม้จะต้องใช้เวลา แต่ด้วยแนวทางและวิธีที่ถูกต้อง ปัญหาความรุนแรงดังกล่าวจะต้องยุติลงในอนาคตอย่างแน่นอน

4. ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความคำว่า เอกลักษณ์

เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเด่นที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของสังคมอื่น วัฒนธรรมอื่น แต่ลักษณะเด่นของชนชาติใด สังคมใด ก็สามารถพัฒนาคลี่คลายไปตามเงื่อนไขแห่งภาวะปัจจัยแต่ละช่วงสถานการณ์ได้

เอกลักษณ์ (IDENTITY) มาจากคำว่า เอก คือ หนึ่งเดียว ถ้าฟัง โศดเดียว สำคัญที่หนึ่ง พิเศษ เฉพาะ คีเลศ เค้น กับคำว่า ลักษณะ คือ เครื่องแสดงสิ่งหนึ่งให้เห็นว่าต่างจากอีกสิ่งหนึ่ง คุณภาพ ประเภท เมื่อรวมกันเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะอันแตกต่างจากสิ่งอื่นๆ

เอกลักษณ์ (อ่านว่า เอก-กะ-ลัก) หมายถึงลักษณะเฉพาะตัว ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีส่วนร่วม หรือลักษณะที่แสดงความเป็นอยู่อย่างเดียวกันของคนในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งแตกต่างจากลักษณะร่วมของคนในสังคมอื่น ซึ่งแต่ละคนก็มีเอกลักษณ์ของตนเองที่อาจจะไม่เหมือนคนอื่นด้วย การใช้คำว่าเอกลักษณ์ จึงต้องเข้าใจว่าจะใช้ในระดับใด เอกลักษณ์ของใคร คำว่าเอกลักษณ์ บัญญัติให้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity เช่น คณะอนุกรรมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการชุดนี้มองหาลักษณะเฉพาะของชาติไทยในด้านความเป็นชาติ ประชากร อธิปไตยของชาติ การปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และเกียรติภูมิของชาติ แล้วนำมาเผยแพร่เพื่อส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและร่วมมือกันอนุรักษ์ไว้ และในปัจจุบัน มีการนำคำว่าอัตลักษณ์ไปใช้แทนคำว่า ตน ตัว หรือใช้ อัตลักษณ์เพื่อแทนคำว่า เอกลักษณ์ คำทั้งสองคำนี้อาจจะมีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่มีลักษณะเน้นต่างกัน โดยที่อัตลักษณ์นั้น เน้นลักษณะทั้งหมดของบุคคลโดยไม่ได้เปรียบเทียบกับใคร ส่วนเอกลักษณ์เน้นลักษณะที่เป็นหนึ่ง ลักษณะที่โดดเด่นซึ่งเป็นส่วนที่แยกบุคคลนั้นออกจากบุคคลอื่น อันมีแง่ในทางที่เกี่ยวในเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างกับประเด็นบางประการทางสังคมอยู่มาก

เอกลักษณ์หรือลักษณะประจำชาติ ในทางวิชาการมีความหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง ลักษณะที่เป็นอุดมคติซึ่งสังคมต้องการให้คนในสังคมนั้น ยึดมั่นเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เป็นลักษณะที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งดีงามและให้การเกื้อหนุนยกย่อง อีกประการหนึ่ง หมายถึง ลักษณะนิสัย ที่คนทั่วไปในสังคมนั้นแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในการทำงานการพักผ่อนหย่อนใจ การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และในการดำเนินชีวิตทั่วไปในสังคมเป็นลักษณะนิสัยที่พบในคนส่วนใหญ่ของประเทศ และส่วนมากมักจะแสดงออกโดยไม่รู้ตัวเพราะเป็นเรื่องของความเคยชินที่ปฏิบัติกันมาอย่างนั้น

เอกลักษณ์ของชาติ คือ ลักษณะสิ่งทั้งหลาย หรือพฤติกรรมทั้งหมดในชาติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับ ฝังลึกอยู่ในกระบวนการชีวิต และจิตใจของคนไทย โดยมีวัฒนธรรมประจำชาติเป็นสิ่งที่พื้นฐาน เอกลักษณ์ จึงเป็นผลอันสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม มีองค์คุณหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุข

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละลัทธิ และของแต่ละศาสนานั้นแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ในแง่มุมต่างๆของชีวิตมนุษย์

5. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม

บทบัญญัติของศาสนาอิสลามเข้าไปมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ มีผู้รู้หลายท่าน เขียนบทความอธิบายไว้ดังนี้

จี กาวริง (2518 : 32) กล่าวว่า ชาวมุสลิมส่วนมากทราบดีว่าศาสนาของตน ทำให้ตนแตกต่างจากผู้อื่นและเป็นเครื่องผูกพันพวกตนเอาไว้ด้วยกันเป็นชุมชนหนึ่งต่างหาก และอย่างน้อยในอุดมคติก็ถือว่าศาสนาอิสลามครอบคลุมชีวิตความเป็นอยู่ทุกด้านของตนเองไว้ สิ่งที่สำคัญกว่านี้คือ เป็นสิ่งที่แน่นอนว่า ชาวมุสลิมทุกคนมีความผูกพันทางด้านจิตใจอยู่กับศาสนาอิสลามอย่างแนบแน่น

ขจักษ์ บุรุษพัฒน์ (2515 : 244) กล่าวว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมเป็นอันมาก แทบจะกล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามกำหนดวิธีปฏิบัติของชาวมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตายเลยทีเดียว ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมนี้เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสังคม และมีอิทธิพลเหนือการกระทำใดๆของบุคคลในสังคมนั้น เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นพวกพ้องเดียวกันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลุ่มให้มีความผูกพันกันอย่างมั่นคง

ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ย่อมมีส่วนเรื่องสำคัญอย่างใกล้ชิดกับเรื่องศาสนา ทั้งนี้เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากความเชื่อถือในศาสนา ยิ่งชาวไทยมุสลิมด้วยแล้วแทบจะกล่าวได้ว่า การดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในขอบข่ายของธรรมเนียมประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนาอิสลามแทบทั้งสิ้น

สุพัตรา ดวงพัตรา และเพื่อน (2521 : 195) กล่าวว่า ศาสนาอิสลามมีผลต่อจิตใจชาวมุสลิมเหนือสิ่งอื่นใด ศาสนาสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมครอบงำชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม ทั้งนี้เพราะในหลักศาสนาจะมีกฎในการดำเนินชีวิต กำหนดไว้ที่ชาวมุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม ตั้งแต่เกิด – ตาย

ดร. อารง สุทธาศาสน์ (2519 : 133-134) กล่าวว่า ศาสนาอิสลาม มีลักษณะแตกต่างจากศาสนาอื่นอยู่หลายประการ ประการที่สำคัญ ถือเป็นศาสนาที่มีบทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติเกือบทุกแง่ทุกมุม มีคำสอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ จริยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ฯลฯ มีคำสอนทั้งในระดับทั่วไปและในระดับการปฏิบัติในชีวิตประจำวันมีคำสอนเกี่ยวกับโลกหน้าและโลกนี้ อย่างสมบูรณ์ สรุปแล้วแทบจะเรียกได้ว่า ไม่มีพฤติกรรมใดหรือแนวความคิดใดของมนุษย์ที่จะพ้นจากขอบข่ายของศาสนาอิสลาม

จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง (2543 : 2) กล่าวว่า ชาวมุสลิมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทางศาสนา (Ethno-religious Group) ที่ธำรงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมมุสลิมผูกพันแนบแน่นอยู่กับศาสนาอิสลามจนแทบจะกล่าวได้ว่า “เป็นเนื้อเดียวกัน” ดังนั้นอาจมองว่า อุดมการณ์แนวปฏิบัติ รวมทั้งพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของการเป็นมุสลิม

อุทัย หิรัญโต (2521 : 67-69) ได้เขียนบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางศาสนาของมุสลิมไว้สรุปได้ดังนี้

ศาสนาอิสลามและขนบธรรมเนียมประเพณี สร้างเอกลักษณ์ของมุสลิมขึ้น และมีลักษณะเด่นชัดมั่นคงแน่นอนหนามากกว่าเอกลักษณ์ของคนที่นับถือศาสนาอื่นๆ ทั้งนี้ศาสนาอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนานั้น ให้เสรีภาพทางจิตแก่ผู้นับถืออย่างกว้างขวาง เอกลักษณ์ของคนที่นับถือศาสนาพุทธจึง

ไม่ค่อยเป็นตัวเป็นตน หรือมองเห็นเด่นชัด แต่สำหรับมุสลิมนั้นมีเอกลักษณ์ชัดเจน มุสลิมทุกคนยึดถือศาสนาเป็นสรณะ และถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ตลอดจนเผยแพร่ศาสนาของตน หากผู้ใดและวันก็ถือว่าเป็นบาป มุสลิมส่วนมากจึงศรัทธาในศาสนาอย่างถอนตัวไม่ขึ้น และมีความรู้สึกจากส่วนลึกของหัวใจว่า คำสอนของศาสนาอิสลามถูกต้องที่สุด และศาสนาอิสลามถูกต้องที่สุด และศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ยิ่งใหญ่ไม่มีศาสนาเสมอเหมือน

เอกลักษณ์ของมุสลิมที่เด่นชัด ได้แก่ การไม่ร่วมพิธีกรรมในศาสนาอื่น การปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด การตั้งครอบครัวก็มักจำกัดอยู่แต่เฉพาะในหมู่พวกของตัวเอง จะเห็นว่าการสมรส แทบไม่มีหญิงมุสลิมสมรสกับชายไทยพุทธเลย เพราะมุสลิมถือว่าการสมรสกับคนต่างศาสนาเป็นบาป แต่คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธถือว่าความรักไม่มีศาสนา นอกจากนี้การแต่งกายมุสลิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัด ใต้ธานี ยะลา นราธิวาสและสตูล ก็มีลักษณะพิเศษเฉพาะของตัวเองและการแต่งกายนี้เองก็มีศาสนาบัญญัติไว้ด้วย เช่น ถ้าเป็นสตรีจะแต่งกายให้สวยงามอารมณ์มิได้ ฉะนั้นการที่จะเปลี่ยนแปลงใดๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับคนมุสลิมแทบหมดหวัง เพราะเท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการและเนื้อหาของศาสนา

ลักษณะทางสังคมของมุสลิม จึงมีลักษณะเป็นสังคมปิด (Closed Society) แทบทุกสิ่งทุกอย่างจะทำให้ผสมกลมกลืนกับสังคมอื่น ได้อยาก หากเรื่องนั้นไม่สอดคล้องกับข้อบัญญัติทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนมุสลิมที่ศรัทธาแก่กล้าจะปิดประตูตัวเอง ไม่ยอมรับวัฒนธรรมอื่นที่ขัดกับหลักการศาสนา ทั้งนี้เพราะมุสลิมถือว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา มิใช่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเหมือนอย่างกับศาสนิกอื่นๆ มุสลิมทั่วโลกจึงมีความผูกพันต่อกันอย่างกระชับแน่นและมีความสำนึกว่าเป็นพวกเดียวกัน

ความผูกพันต่อกันของชาวไทยมุสลิมมีลักษณะเด่นชัด ทั้งนี้ เพราะศาสนาอิสลามได้สร้างเอกลักษณ์ของมุสลิมขึ้น โดยเฉพาะ ทั้งทางด้านภาษาและศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันจึงมีรุนแรง ดังจะพบเห็นได้ว่า หากมุสลิมคนใดประพฤติดิถีของหลักศาสนาเขาจะรู้สึกกระตือรือร้นใจด้วย และหาทางระงับยับยั้งหรือแก้ไข ซึ่งแตกต่างกับชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธที่มีน้อยจะมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน ชาวไทยพุทธมักจะถือว่าธุระไม่ใช่เสียมากกว่าหากใครละเมิดคำสอนของศาสนา แต่ชาวไทยมุสลิมนั้นถือเป็นการกิจที่จะต้องรับรู้และหาทางแก้ไข บางครั้งบางครั้งอาจถึงกับไม่คบค้าสมาคมกับคนที่ประพฤติดิถีหลักของศาสนา ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นภาพที่น่าชื่นชม ทุกคนต่างมุ่งที่จะรักษาเอกลักษณ์แห่งความเป็นมุสลิม มีความผูกพันต่อกันอย่างแน่นแฟ้นนั่นเอง

กิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทยได้เจริญงอกงามแผ่ไพศาลไปทั่วประเทศ เราจะพบเห็นสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลามทุกแห่งหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สัญลักษณ์

ดังกล่าวก็คือ มัสยิดที่สง่างามจะพบชาวไทยมุสลิมดำรงชีวิตตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด และมีเอกลักษณ์ของตัวเองอย่างน่าชื่นชม ศาสนาอิสลามทำหน้าที่ผดุงสังคม สอนให้คนมีเมตตาธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรักเสรีภาพ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ล้ำจนและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศชาติ ส่วนในจังหวัดอื่นๆแม้จะมีมุสลิมอาศัยอยู่น้อย แต่ก็นับว่าเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งมีเอกลักษณ์ของตัวเอง และมีความสัมพันธ์อันดีกับชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือไม่มีการขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันแต่อย่างใด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์หวังเกษม จากวารสาร โรตี มะตะบะ ช่วง พ.ศ. 2548-2551

บทที่ 2

เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้น นามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม”

เอกลักษณ์ทางหลักการศาสนา

ชาวมุสลิมมีความสำคัญในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์อยู่ในระดับสูง เนื่องจากความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นที่มาจากการนับถือศาสนาเดียวกัน มีหลักการทางศาสนาที่กำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมุสลิม ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุม มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นมีความรู้สึกผูกพันทางด้านศาสนาสูง และมีเอกลักษณ์พิเศษที่ปรากฏออกมาคือเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ และมีการแสดงออกอย่างเด่นชัดในเรื่องของการใช้ภาษาพูด ทั้ง ภาษามลายูท้องถิ่น และการใช้ภาษาที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา และแม้กระทั่งความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ และเนื่องจากศาสนาอิสลามสร้างสรรค์ความผูกพันของกลุ่มมุสลิมในการอยู่ร่วมกัน และจะต้องปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน ซึ่งในขณะเดียวกันก็สร้างสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นแบบฉบับของตนเองตามแนวทางของศาสนาอิสลาม

เสาวนีย์ จิตต์หมวด (2531 : 265-266) ได้อธิบายไว้ในหนังสือชื่อ “กลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม” ซึ่งเป็นหนังสือภาษาไทยที่พอจะเป็นแหล่งอ้างอิงถึงความหมายทางชาติพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมว่า ชาวไทยมุสลิมจัดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยที่มีความแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ 5 ประการ คือ แตกต่างในด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี และเนื่องจากอิสลามเป็นศาสนาที่แตกต่างจากศาสนาอื่นๆมาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งจะลดน้อยลงไปบ้างแล้วก็ตาม แต่ภาพรวมของความแตกต่างยังคงเด่นชัด กล่าวได้ว่าเด่นชัดกว่ากลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆในสังคมไทย

ในการวิเคราะห์เอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 จำนวน 14 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมไว้ในเรื่องสั้นไว้หลักๆ 2 ด้าน ดังนี้

1. เอกลักษณ์ทางหลักการศาสนา
2. เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิต

1. เอกลักษณะทางหลักการศาสนา

สุภาวดี จันทวานิช (2551 : 205) สถาบันศาสนา เป็นแบบแผนของความเชื่อที่มั่นคงและเป็นแบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ สถาบันนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและก่อให้เกิดแบบแห่งความประพฤติของมนุษย์ เคอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ได้พยายามค้นหาแหล่งที่มาของสถาบันศาสนา ตลอดจนหน้าที่ทางสังคมของสถาบันศาสนา ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและสังคมมนุษย์ และบทบาทของสถาบันทางศาสนาที่มีต่อแนวความคิดและพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ เพื่อบุคคลจะได้ถือเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันจะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคม ถึงแม้ว่าศาสนาจะมีอยู่จะเป็นสถาบันที่มีอยู่ในทุกสังคม แต่ปรากฏว่าสถาบันศาสนาในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันในรูปลักษณะและหน้าที่ของสังคม

อุทัย หิรัญโต (2521 : 67) มุสลิมทุกคนยึดถือศาสนาเป็นสรณะ และถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ตลอดจนเผยแผ่ศาสนาของตน หากผู้ใดและวันก็ถือว่าเป็นบาป มุสลิมส่วนมากจึงศรัทธาในศาสนาอย่างถอนตัวไม่ขึ้น และมีความรู้สึกจากส่วนลึกของหัวใจว่า คำสอนของศาสนาอิสลามถูกต้องที่สุด และศาสนาอิสลามถูกต้องที่สุด และศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ยิ่งใหญ่ไม่มีศาสนาเสมอเหมือน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่วางโครงสร้างไว้เพื่อส่วนรวม และเพื่อชนทุกยุคทุกสมัยโดยพระเจ้าเป็นเจ้า ซึ่งพระองค์ได้ประทานศาสดาต่างๆ ลงมาเพื่อรับใช้และชี้แนะมวลมนุษย์ว่า เขาต้องดำเนินชีวิตอย่างไรทั้งโลกนี้และโลกหน้า เพื่อให้เกิดรูปธรรมและนามธรรมในทางปฏิบัติ และเพื่อช่วยเหลือมนุษย์นี้ให้รอดพ้นจากความมืดมิดแห่งความโง่เขลาทั้งหลาย ไปสู่โลกของความสว่างไสวแห่งปัญญา

ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินไปตามเจตนารมณ์ของผู้เป็นเจ้าจึงเรียกได้ว่าได้เข้าสู่ความเป็นอิสลาม หรือเรียกเป็นภาษาอาหรับว่า "มุสลิม" หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ยอมจำนนต่ออัลลอฮ์และเป็นผลให้ผู้หรือสิ่งนั้นดำเนินไปบนแนวทางที่สันติ ฉะนั้นมุสลิมในประเทศไทยก็เป็นบรรดาผู้ศรัทธาส่วนหนึ่งในศาสนาอิสลามซึ่งจะแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ทางความเชื่อจากคำสอนของทางศาสนา

จากการศึกษาเอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ปรากฏเอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมทางด้านหลักการศาสนา 3 ด้าน ดังนี้

- 1.1. เอกลักษณ์ทางด้านหลักศรัทธา
- 1.2. เอกลักษณ์ทางด้านหลักปฏิบัติ
- 1.3. เอกลักษณ์ทางด้านหลักจริยธรรม

1.1. เอกลักษณ์ทางด้านหลักศรัทธา

อิหม่ามหรือการศรัทธาคือการเชื่อมั่นด้วยจิตใจกล่าวออกมาเป็นคำพูดและมีการปฏิบัติในหลักการของอิสลาม มุสลิมทุกคนมีหน้าที่หลักสำคัญ 2 ประการคือ หน้าที่ต่อพระผู้เป็นเจ้าในฐานะบ่าวของพระองค์ และหน้าที่ต่อเพื่อนมนุษย์ คือการประกอบการทำงานที่ดี เพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรตี มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักศรัทธาไว้ 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1.1 ศรัทธาในอัลลอฮ์ (ซ.บ.)
- 1.1.2 ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ (ซ.บ.)
- 1.1.3 ศรัทธาต่อบรรดาสวนสวรรค์ต่างๆของอัลลอฮ์ (ซ.บ.)
- 1.1.4 ศรัทธาในวันสิ้นสุดท้ายหรือในเรื่องปรโลก
- 1.1.5 ศรัทธาในกฎแห่งการกำหนดสถานะ

1.1.1 ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซ.บ.)

อิสลามถือว่า สรรพสิ่งทั้งหลายถูกสร้างโดยผู้เป็นเจ้า ซึ่งอิสลามเรียกผู้เป็นเจ้าที่เที่ยงแท้ในภาษาอาหรับว่า อัลลอฮ์ เป็นผู้อภิบาล และผู้ทรงอำนาจสูงสุด และทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินและเป็นไปตามกฎของพระองค์ เบื้องหลังของสรรพสิ่ง จึงมีเจตจำนงหนึ่งบริหารจัดการมัน มีอำนาจหนึ่งที่ขับเคลื่อนมัน มีกฎหนึ่งที่คอยกำหนดควบคุมมัน จักรวาลทั้งหมด จึงเป็นสิ่งที่เชื่อฟังต่อเจตจำนงของพระเจ้า ด้วยเหตุจากการเชื่อฟังและการยอมจำนนนี้ ทำให้จักรวาลดำเนินต่อเนื่องไปได้ในรูปแบบที่ประสานกลมกลืนอย่างสันติ

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซ.บ.) ไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

- 1.1.1.1 ศรัทธาว่าเป็นพระเจ้า
- 1.1.1.2 ศรัทธาในความเป็นเอกภาพของพระองค์
- 1.1.1.3 ศรัทธาในการสรรค์สร้างของพระองค์

1.1.1.1 สรีทธาว่าเป็นพระเจ้า

อัลลอฮ์เป็นพระปฐมนามแห่งพระองค์ พระองค์ทรงมีพระนามอันวิจิตรอื่น ๆ อีกมากถึง 99 พระนาม ซึ่งบ่าวของพระองค์สามารถใช้นามเหล่านั้นเรียกพระองค์ได้ อิสลามเชื่อว่า อัลลอฮ์ คือพระนามของพระเจ้า ผู้สร้างมนุษย์ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และทุกสรรพสิ่งในจักรวาล พระองค์ไร้เพศ ไร้ต้นทาง ไม่มีคู่ครอง ไม่มีบุตร ไร้ภาคี ไม่มีรูปร่างตัวตน พระองค์ทรงมีโดยไร้จุดเริ่มต้น และทรงมีอยู่นิรันดร์โดยไม่มีจุดจบ พระองค์แตกต่างกับทุกสรรพสิ่งอย่างสิ้นเชิง ทรงดำรงด้วยพระองค์เอง มีต้องทรงพึ่งพาสิ่งใด

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านสรีทธาต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) ว่าเป็นพระเจ้า ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านการสรีทธาต่ออัลลอฮ์ ว่าบรรดาผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามหรือมุสลิม พระเจ้าของพวกเขานั้นมีพระนามว่า อัลลอฮ์ ซึ่งพวกเขานั้นมีความสรีทธาต่อพระองค์และเชื่อมั่นว่าพระองค์นั้นทรงมีอยู่จริง ดังข้อความ

“คุณพูดถึงพระเจ้า?

แน่นอนที่สุด ก็ผมสรีทธาในพระเจ้า พระองค์มีอยู่จริง”

“พระเจ้าองค์ไหน?

อัลลอฮ์มีองค์เดียวคุณรู้”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 22)

อิสลาม หมายถึงการยอมจำนน การอ่อนน้อม และการเชื่อฟัง ดังนั้น อิสลามคือระบอบที่ยินยอมอยู่บนหลักการยอมจำนน และเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์ นี่คือนิยามที่มันถูกเรียกว่าระบอบหรือแนวทางแห่งอิสลาม ส่วนมุสลิมสรีทธาหรือเชื่อมั่นในสิ่งที่พ้นญาณวิสัยหรือสิ่งที่เร้นลับ ซึ่งอยู่นอกเหนือความนึกคิดของมนุษย์ที่จะรู้ได้ด้วยตนเอง มุสลิมเชื่อและสรีทธาในอัลลอฮ์จากอำนาจการบริหารของพระองค์ และได้รับคำสอนจากศาสนทูตของพระองค์คือ นบีหรือรอซูล

1.1.1.2 ศรัทธาในความเป็นเอกภาพของพระองค์

แนวคิดรากฐานของอิสลามเริ่มจากเอกภาพของผู้เป็นเจ้า หมายความว่า สรรพสิ่งและชีวิตต่าง ๆ นั้นมาจากแหล่งกำเนิดเดียว และต่างคงอยู่ภายใต้การบริหารของอำนาจเดียว ดำรงอยู่ท่ามกลางเป็นเอกภาพ ประสานกลมกลืนเข้าด้วยกันอย่างปรานีงดงามยิ่ง นี่คือนิวคิดหลัก ซึ่งเป็นแนวคิดที่ก่อขึ้นเป็นความเชื่อ อุดมการณ์ และระบอบอิสลามอื่นๆ

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ในความเป็นเอกภาพของพระองค์ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 และนิทานสั้นๆ ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ในความเป็นเอกภาพของพระองค์ ว่ามุสลิมนั้นมีความเชื่อที่ว่าอัลลอฮ์เป็นพระผู้เป็นเจ้าเอกองค์เดียว ไม่มีพระผู้เป็นเจ้าอื่นใดอีกนอกเหนือจากพระองค์ ดังข้อความ

“ พระเจ้าองค์ไหน?

อัลลอฮ์มีองค์เดียวคุณก็รู้ ”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 22)

เรื่อง นิทานสั้นๆ มุสลิมนั้นมีความเชื่อในหลักศรัทธาว่า อัลลอฮ์ คืออัลมันที่ทรงสิทธิในการได้รับการเคารพบูชาอย่างแท้จริง ไม่มีสิ่งใดอย่างเด็ดขาดที่ควรแก่การเคารพบูชานอกเหนือจากพระองค์ ไม่มีผู้ใดมีคุณลักษณะเหมือนพระองค์ หรือ ไม่มีผู้ใดที่มีคุณลักษณะมาช่วยบันดาลแทนพระองค์ ฯลฯ ตามหลักเตฮีด (เอกภาพของอัลลอฮ์) ซึ่งอิสลามให้ความสำคัญกับหลักความเชื่อนี้มาก ถ้าผู้ใดก็ตามที่เคารพรูปปั้นหรือเจว็ด หรือยกย่องว่าผู้ใดเก่งหรือมีอำนาจ หรือรอบรู้ตามคุณลักษณะบางอย่างของพระองค์ เป็นต้น ในเมื่อเรื่องที่มีการยกย่องคนดีที่เสียชีวิตไปแล้ว ให้ทำสุสานอย่างสวยงามและให้ความสำคัญจนเกินขอบเขต ซึ่งผิดหลักคำสอน ดังข้อความ

“ ปัญหาที่ถูกยกตัวอย่างในงานวิจัยก็คือการให้ความสำคัญกับสิ่งถูกสร้างจนเกินขอบเขต เช่น กุโบร์หรือหลุมฝังศพของคนดีที่เสียชีวิตไปแล้ว อิสลามที่ผมรู้จักให้ความสำคัญกับการให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์เป็นอย่างมาก การตั้งสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาเป็นภาคีต่อพระองค์ จึงเป็นมหันตโทษในอิสลาม ”

(นิทานสั้นๆ : 28)

การกระทำดังกล่าว เรียกว่า “ซิริก” หรือการตั้งภาคีต่อพระองค์ ซึ่งเป็นบาปหนักเป็นความผิดที่อัลลอฮ์ไม่ทรงให้อภัย ชาวมุสลิมจะทำการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ไม่ได้เด็ดขาด ไม่ว่าทางกาย วาจา หรือใจ เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่จะได้รับโทษที่หนักหน่วง จะสังเกตได้ว่ามุสลิมนั้นจะไม่นับถือ ยกย่อง กราบไหว้ เคารพสิ่งอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์ อย่างเช่น ไม่เชื่อเรื่องดวง เสี่ยงโชค แม้กระทั่งกราบพ่อแม่ ก็เป็นสิ่งต้องห้าม

1.1.1.3 ศรัทธาในการสรรค์สร้างของพระองค์

ตามความเชื่อของอิสลาม อัลลอฮ์ ทรงมีความสามารถในการบันดาลทุกสรรพสิ่ง ทรงรอบรู้โดยไม่จำกัดขอบเขต ทรงสับฟังโดยมีต้องฟัง โสด ทรงเห็นโดยมีต้องใช้สายตา ทรงมีชีวิตและทรงสามารถสื่อสารด้วยคำพูดโดยมีต้องใช้ลิ้น ฯลฯ พระอัครมุนีแห่งพระองค์อยู่นอกเหนือกาลและเทศะ เพราะทั้งสองสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงสร้าง พระองค์ทรงกำหนดระบบและปัจจัยของทุกสรรพสิ่ง อีกทั้งยังได้กำหนดจุดเริ่มต้นและจุดจบของสรรพสิ่งที่พระองค์สร้างทั้งหมด

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ในการสรรค์สร้างของพระองค์ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ มั่นอยู่ที่ปอด ดังนี้

เรื่อง มั่นอยู่ที่ปอด ชาวมุสลิมมีความเชื่อที่ว่า อัลลอฮ์คือผู้ทรงสร้างหรือบันดาลทุกสรรพสิ่งมา พระองค์จึงเป็นเจ้าของทุกสรรพสิ่งอย่างเช่นเดียวกัน มุสลิมจึงมีความศรัทธาในการสรรค์สร้างของพระองค์และความเมตตาที่มีต่อมนุษย์ ดังข้อความ

“...สายลมพัดผ่าน่านปลิวเป็นระย้า ถึงหมองจะอนุญาตให้เปิดหน้าต่างได้ แต่
ก็ยังไม่อนุญาตให้ผมเอาน้ำกาออกซิเจนออก ผมจึงรู้สึกว่ายังไม่ได้สูดอากาศ
บริสุทธิ์ของอัลลอฮ์ ได้เต็มทีนักอากาศบริสุทธิ์ของมนุษย์ที่ครอบงุมผมอยู่ กลิ่นมัน
แปร่งๆขอบกล ”

(มั่นอยู่ที่ปอด : 20)

ฉะนั้น สรรพสิ่งและชีวิตในอิสลามจึงถูกเน้นถึง “ความกลมกลืน” กันบน “อำนาจเดียว” ทุกสิ่งเดินไปบน “การยอมจำนน” อย่างสิ้นเชิงต่ออำนาจนั้น ดังที่ชาวมุสลิมผู้ศรัทธาในประเทศไทยเองหรือทั่วโลกนั้น มีความจำนนต่ออัลลอฮ์ พระเจ้าของพวกเขาเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น แสดงถึงเอกลักษณ์แห่งการศรัทธาที่มั่นคง และเป็นเอกภาพต่อพระเจ้าในศาสนาอิสลาม

1.1.2 ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ของอัลลอฮ. (ช.บ.)

มุสลิมมิได้ศรัทธาเฉพาะคัมภีร์อัลกุรอานเท่านั้น แต่เราศรัทธาในคัมภีร์ที่แท้จริงที่อัลลอฮฺวะฮีย์ (ประทาน) แก่บรรดานบีก่อนๆด้วย คัมภีร์กุรอานนี้ได้ประทานมาเพื่อยกเลิกคัมภีร์เก่า ๆ ที่เคยได้ทรงประทานมาในอดีตนั้นคือคัมภีร์เตารอต (Torah) ที่เคยทรงประทานมาแก่ศาสนายูดาห์ คัมภีร์ซะบูร์ (Psalm) ที่เคยทรงประทานมาแก่ศาสดา داวิด (David) และ คัมภีร์อินญีล (Evangelis) ที่เคยทรงประทานมาแก่ศาสดาอีซา (Jesus)

อนูสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ ของอัลลอฮ. (ช.บ.) ไว้ 1 ประเด็น คือ

ศรัทธาในคัมภีร์อัลกุรอาน

อัลกุรอาน (อาหรับ: الْقُرْآن) มาจากรากศัพท์ในภาษาอาหรับแปลว่า การอ่าน หรือ การรวบรวม อัลลอฮฺ ได้ทรงประทานคัมภีร์อัลกุรอานแก่ นบีมุฮัมมัด ซึ่งเป็นศาสนทูตคนสุดท้าย และคัมภีร์นี้ก็เป็นคัมภีร์สุดท้ายที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าได้ส่งมาให้แก่มวลมนุษยชาติ หลังจากนั้นแล้วจะไม่มีคัมภีร์ใด ๆ จากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าอีก เป็นคัมภีร์ที่ถูกประมวลหลักการต่างๆไว้ครบถ้วน อัลกุรอานไม่เคยถูกสังคายนา หรือดัดแปลงแก้ไข หรือดัดแปลงแต่ประการใดและอัลกุรอานได้ยืนยันความถูกต้องของคัมภีร์ก่อนๆด้วย

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนูสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักศรัทธาในคัมภีร์อัลกุรอานไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ชาวมุสลิมมีความศรัทธาคือคัมภีร์อัลกุรอานว่า ได้ถูกประทานลงมาจาก อัลลอฮฺ คัมภีร์กุรอานซึ่งเป็นวณะของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า ทรงประทานให้แก่ศาสดามุฮัมมัด เพื่อให้ท่านสาธิตประกาศและเผยแผ่คำสอนทางศาสนา เพื่อไม่ให้มนุษย์หรือบรรดาผู้ศรัทธา ต้องหลงผิด กระทำความชั่ว หรือทำสิ่งต่างๆที่ผิดหลักการศาสนา ดังข้อความ

“ คุณบอกว่าพร้อมจะตอบทุกคำถาม

(เจียบ).....ก็รบนะสิ แล้วทำไมละ แต่ผมไม่คิด ผมไม่เคยบังคับใคร ที่สำคัญใครๆเขาก็รู้อยู่แะใจด้วยซ้ำว่าผมจะพาไปที่ไหน พระเจ้าก็ส่งนบีมาบอกถึงอุดมการณ์ของผมตั้งนานแล้ว แอมพระองค์ยังประทานกุรอานลงมาตำทับกันลิ้มอีก แต่พวกนั้นก็ยังไม่เลิอกที่จะตามผม ”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 23)

เมื่อมุสลิมศรัทธาว่า อัลกุรอานได้ถูกประทานลงมาจากอัลลอฮ์แล้ว จะต้องปฏิบัติตามทุกอย่างในอัลกุรอานมีข้อตักเตือน ซึ่งเสมือนยาสำหรับบำบัดกิเลสที่มีอยู่ในจิตใจ มุสลิมจึงมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษา ทำความเข้าใจในอัลกุรอาน ดังข้อความ

“ถ้าอย่างนั้นคุณก็ไม่มีทางทำอะไรคนที่ละหมาดได้”

คิดอย่างนั้นจริงๆหรือ คุณพูดเหมือนกับไม่เคยอ่านโองการที่ 4 ชูเราะฮ์อัลมาอูน “ดังนั้นความหายนะจะมีแก่ผู้ละหมาด ผู้ที่เขาละเลยต่อการละหมาดต่อพวกเขา ผู้ที่พวกเขาโอ้อวดกัน” นิสัยโอ้อวดของมนุษย์ ช่วยให้งานผมง่ายขึ้นเยอะทีเดียว ที่เหลือก็แค่เข้าไปนั่งคุยเป็นเพื่อนเขาตอนละหมาด...”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 23)

มุสลิมนั้นใช้คำสอนในอัลกุรอานเป็นบทบัญญัติที่สำคัญทางศาสนา เสมือนเป็นเครื่องชี้ทางไปสู่สรวงสวรรค์ ถ้าผู้ใดนำมายึดหลักและปฏิบัติตาม และนักวิชาการทางศาสนาก็นำอายะห์(โองการ)ในอัลกุรอานมาตีความผนวกกับพระวจนะของศาสดา แล้วบัญญัติออกมาเป็นกฎหมายอิสลาม เพื่อให้มุสลิมได้ปฏิบัติตาม

1.1.3 การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตต่างๆของอัลลอฮ. (ช.บ.)

นบิหรือรอซูล คือผู้ที่อัลลอฮ์ทรงแต่งตั้งให้เป็นผู้เผยแผ่ศาสนาของพระองค์ บรรดานบิหรือรอซูลมีคัมภีร์เป็นทางนำแก่ประชากรของตน แต่เนื่องจากเวลาล่วงเลยมาหลายร้อยหลายพันปี จึงไม่จำเป็นต้องรู้ว่ารอซูลของแต่ละชาติชื่ออะไร แต่ในอัลกุรอานกล่าวไว้เพียง 25 ท่าน

อนุสิธฺ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตต่างๆของอัลลอฮ. (ช.บ.) ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1.1.3.1 ศรัทธาต่อศาสดามุฮัมมัด

1.1.3.2 ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตอื่นๆ

1.1.3.1 ศรัทธาต่อศาสดามุฮัมมัด

ศาสดาท่านสุดท้ายที่นำหลักการจากพระผู้เป็นเจ้ามาสั่งสอนมนุษย์ในยุคของเรานั้น ท่านชื่อมุฮัมมัด ท่านเป็นชาวอาหรับจากตระกูลกูร็อยฮ์อันมีเกียรติ คนทั้งหลายในนครมักกะฮ์รู้ว่าท่านเป็นผู้ที่มี

จริยธรรมงดงาม ซื่อสัตย์สุจริตและเป็นคนที่ขงธรรม ท่านได้รับฉายาว่าจากชาวเมืองว่า “อัลอามีน” (ผู้ไว้วางใจได้) ประวัติท่านเป็นลูกกำพร้า อ่านและเขียนหนังสือไม่เป็น ท่านประกาศว่า ท่านเป็นนบีได้รับวะฮีย์จากพระเจ้า ท่านได้พบทางนำโดยที่ท่านไม่รู้มาก่อนว่า คัมภีร์และการศรัทธาคืออะไร จนกระทั่งอัลลอฮ์ได้ประทานรัศมีคืออัลกุรอานแก่ท่าน คำสอนของผู้ที่ไม่เคยกล่าวเท็จและเป็นที่น่าไว้วางใจต่อคนทั้งเมือง ย่อมเป็นหลักประกันให้เชื่อถือได้

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักศรัทธาต่อศาสนามุฮัมมัด ไว้อำนาจ เรื่อง 1 คือ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 เป็นความเชื่อที่ว่า ท่านนบีมุฮัมมัดคือผู้ที่ได้รับวะฮีย์จากพระเจ้า และเป็นศาสดาท่านสุดท้ายที่สำคัญที่สุด ดังข้อความ

“ คุณบอกว่าพร้อมจะตอบทุกคำถาม

(เจียบ).....ก็รบนะสิ แล้วทำไมละ แต่ผมไม่ผิด ผมไม่เคยบังคับใคร ที่สำคัญใครๆเขาก็รู้อยู่แก่ใจด้วยซ้ำว่าผมจะพาไปที่ไหน พระเจ้าก็ส่งนบีมาบอกถึงอุดมการณ์ของผมตั้งนานแล้ว แดมพระองค์ยังประทานกุรอานลงมาดำทับกันลืมิอีก แต่พวกนั้นก็ยังไม่เลือกที่จะตามผม ”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 23)

ศาสดามุฮัมมัด เป็นผู้ที่ศรัทธาในอัลลอฮ์เป็นอย่างมาก ท่านเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูงส่ง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชาติอิสลาม มุสลิมผู้ศรัทธาจึงนำแนวทางของท่านมาปฏิบัติตาม ดังข้อความ

“ หมายความว่าแม้แต่คนที่ตามแนวทางร่อซูลจริงๆเท่านั้นถึงจะรอด

ก็ไม่เชิง ผมจะเรียกร้องให้คนทุกคนทำชั่วและเรียกร้องสู่สิ่งที่เลวร้ายกว่าความชั่วคือชินา และเรียกร้องสู่สิ่งที่เลวร้ายกว่า ชินา ก็คือการกล่าวเท็จต่ออัลลอฮ์...”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 24)

หลังจากท่านศาสดามุฮัมมัด ไม่มีนบีคนใดอีกจนถึงวันกิยามะฮ์ มุสลิมจะต้องรักนบีมุฮัมมัด ยิ่งกว่ารักพ่อแม่หรือลูกเมียของตน วิธีแสดงความรักต่อท่านคือการยึดมั่นและปฏิบัติตามแนวทางของท่าน และขอพรต่ออัลลอฮ์ให้ประทานพรและความสันติแก่ท่าน

1.1.3.2 ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตอื่นๆ

การที่มุสลิมนับถือศาสดาหรือคนปีก่อนๆ เพราะมุสลิมศรัทธาอย่างแน่นแฟ้นว่านบีทุกท่านเป็นผู้ประกาศธรรมจากอัลลอฮ์ มุสลิมต้องให้เกียรติแก่ท่านและเชื่อว่ามีอยู่จริง

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตอื่นๆ ไว้จำนวน เรื่อง 1 คือ สักวันแดงเดือด ดังนี้

เรื่อง **สักวันแดงเดือด** มุสลิมนั้นได้นำเอาชีวิตของท่านนบีต่างมาเป็นแนวทาง ชีดหลักศรัทธาของตน เพราะเชื่อว่า บรรดานบีมีหลักการเดียวกันคือ มีศรัทธาในอัลลอฮ์องค์เดียวและเป็นศรัทธาที่แกร่งกล้า ดังข้อความ

“หลังจากทั้งสามตระเวนกวาดของรางวัลจนปรมแล้ว ช่วงค่ำหลังละหมาดอีชาที่จะเป็นการบรรยายศาสนธรรมของครูชบ คีนีนี้ครูชบ (ที่ปากเจ๋อเล็กน้อยเพราะไปพาดกับขอบเรือตอนเรือล่ม) บรรยายเรื่องประวัติท่านนบีอิสมาอีลที่ยอมตายเมื่ออัลลอฮ์ลงใจท่านนบีอิบรอฮีมผู้เป็นบิดา โดยให้เชือดเด็กน้อยอิสมาอีลเพื่อพลีแด่พระองค์ และเมื่อท่านนบีอิบรอฮีมจะลงมือเชือด โดยที่บุตรชายก็ยินยอมพร้อมใจ ตามบัญชา อัลลอฮ์ก็ทรงอนุญาต ให้นบีอิบรอฮีมเชือดแกะแทน ”

(สักวันแดงเดือด : 15)

ความเชื่อและศรัทธาของมุสลิมที่มีต่อบรรดานบีและท่านศาสดามุฮัมมัด เป็นการศรัทธาที่ถูกฝังอยู่ในจิตใจและแสดงออกมาจากการปฏิบัติตาม เพราะทุกอย่างก้าวของมุสลิมผู้ศรัทธานั้นจะทำตามแบบอย่างของบรรดาศาสนทูตของพระองค์

1.1.4 การศรัทธาในวันสิ้นสุดท้ายหรือในเรื่องปรโลก

มุสลิมเชื่อว่าไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด มีแต่ชีวิตในโลกนี้ ชีวิตในหลุมฝังศพหลังจากที่ตายไปแล้ว และชีวิตที่ถูกทำให้ฟื้นขึ้นอีกครั้งหนึ่งในวันปรโลกหรือวันกิยามะฮ์

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักศรัทธาในวันสิ้นสุดท้ายหรือในเรื่องปรโลกไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1.1.4.1 ศรัทธาในวันกิยามะฮ์

1.1.4.2 ศรัทธาต่อการพิพากษาความดีความชั่ว

1.1.4.3 ศรัทธาในเรื่องนรกและสวรรค์

1.1.4.1 ศรัทธาในวันกิยามะฮ์

มุสลิมเชื่อว่า วันหนึ่งจะมาถึงเมื่อทั้งจักรวาลถูกทำลายและคนตายจะกลับฟื้นคืนชีวิตเพื่อมารับฟังคำพิพากษาจากพระผู้เป็นเจ้า วันนั้นจะเป็นวันเริ่มต้นชีวิตที่เป็นอมตนิรันดร์ วันนั้นก็คือวันพิพากษา และในวันนั้น มวลมนุษย์ทุกหมู่เหล่าจะได้รับการตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้าไปตามความเชื่อและการกระทำของตน

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนา ด้านหลักศรัทธาในวันกิยามะฮ์ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ช่างภาพดีเด่น 103 ดังนี้

เรื่อง ช่างภาพดีเด่น 103 ดิน ตัวละครในเรื่อง เขาเป็นมุสลิมซึ่งมีความเชื่อในวันกิยามะฮ์ หรือวันแห่งการสอบสวน เขากลัวความผิดที่ไม่ได้อธิบายศาสนาแก่ผู้อื่นซึ่งเป็นคนต่างศาสนาให้รู้ เพราะในวันนั้นเมื่อมีการสอบสวนแล้วเธอบอกว่าไม่รู้ในเรื่องละหมาดเพราะถามดินแล้ว ไม่ตอบ ดินก็จะมีความผิด ดังข้อความ

“วันหนึ่งพี่อ๊วกถามผมว่าจะละหมาดไปทำไม? ผมไม่ได้ตอบ แกล้งมึนๆแล้วชวนเขาไปนั่งกินกาแฟฟรีในห้องร่อยหรๆ ผมรู้สึกเสียใจที่ไม่ได้ตอบคำถามในวันนั้น เพราะหลังจากนั้นไม่กี่วันเขาก็ตาย เพราะอุบัติเหตุทางรถยนต์ขณะเดินทางไปเยี่ยมลูกสาวที่อยู่กับภรรยาคนแรกต่างจังหวัด หลังจากพี่อ๊วกทะเลาะกับภรรยาคนที่สองอย่างแรง จากเหตุการณ์นี้ทำให้ผมสัญญากับตัวเองว่าจะไม่เลียงที่จะอธิบายเรื่องศาสนาของผมกับใครก็ตามที่เดินเข้ามาถาม เพราะผมคงรับผิดชอบไม่ไหวแน่ถ้าวันกิยามะฮ์ที่อ๊วกเอาเรื่องนี้ไปร้องเรียนกับอัลลอฮ์ ”

(ช่างภาพดีเด่น 103 : 22)

ไม่มีใครรู้ว่าวันกิยามะฮ์จะเกิดขึ้นเมื่อไรนอกจากอัลลอฮ์ องค์เดียว เราทราบแต่เพียงสัญญาณที่ใกล้วันกิยามะฮ์ตามที่ท่านศาสดามุฮัมมัดบอกไว้และที่ปรากฏในอัลกุรอาน ในวันกิยามะฮ์นั้นไม่ว่าหญิงหรือชายที่ได้ประกอบการทำงานที่ดีหรือชั่วในโลกนี้แม้เพียงนิดเดียว เขาก็จะได้เห็นผลกรรมของตนจากการจดบันทึกของมลาอิกะฮ์ผู้ซึ่งคอยเฝ้ามองมนุษย์และบันทึกไว้ทุกสิ่ง

1.1.4.2 ศรัทธาต่อการพิพากษาความดีความชั่ว

การฟื้นขึ้นมาในวันปรโลกนี้ก็เพื่อที่อัลลอฮ์จะทรงตัดสิน พิพากษาการกระทำทุกอย่างในโลกนี้ และในวันนั้น มวลมนุษย์ทุกหมู่เหล่าจะได้รับการตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้าไปตามความเชื่อและการกระทำของตน

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทาง ศาสนาด้านหลักศรัทธาในวันกิยามะฮ์ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ มั่นอยู่ที่ปอด และศพ ดังนี้

เรื่อง **มั่นอยู่ที่ปอด** ตัวละครมีความเชื่อในการที่เขานั้นต้องกลับไปสู่อัลลอฮ์และต้องรับการ ตัดสิน เพราะตัวละครนั้นจะตอบต่อหน้าอัลลอฮ์ว่าเขานั้นเลิกบุหรี่ได้เพราะศรัทธาในพระองค์ ดังข้อความ

“ถ้าผมเลิกในขณะที่ผมยังแข็งแรง ผมคงกลับไปบอกอัลลอฮ์เต็มปากได้ว่า
ผมเลิกมันเพื่อพระองค์ไม่ได้เลิกเพราะคำสั่งหมอ ไม่ได้เลิกเพราะกลัวตาย...”

(มั่นอยู่ที่ปอด : 20)

เมื่อมนุษย์ถูกฝังอยู่ในสุสานหรืออยู่ในโลกของบَرซัค จะมีมาลาอิกะฮ์ (เทวดา) 2 ท่าน มา สอบสวนพฤติกรรมของผู้ตาย หากผู้ตายเป็นคนดี ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้าอย่างเคร่งครัด เขาก็จะตอบคำถามของมาลาอิกะฮ์เกี่ยวกับศรัทธาและบทบัญญัติต่างๆ ของศาสนาได้อย่างง่ายดาย หาก ผู้ตายเป็นคนชั่ว ก็จะหลงลืมคำตอบเสียสิ้น แม้จะเคยรู้คำตอบดีก็ตาม สำหรับผู้ที่ตอบคำถามได้ ระหว่าง ที่อยู่ในโลกบَرซัค เขาก็จะได้รับความสุขสบายดุจอยู่ในสรวงสวรรค์ ส่วนผู้ที่ตอบคำถามไม่ได้ ก็จะถูก มาลาอิกะฮ์ลงทัณฑ์อย่างเจ็บปวดทรมาน

เรื่อง **ศพ** ชาวมุสลิมเชื่อในเรื่องวันพิพากษา (วันฟื้นคืนชีพ) เมื่อหมู่มวลมนุษย์จะต้องฟื้นคืน ชีวิตมาฟังคำพิพากษาของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อและการกระทำของพวกเขา รวมถึงการ ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ด้วย ดังข้อความ

“...ขณะนี้ทุกชีวิตออกไปจากหลุมกันหมด มีเพียงผมอยู่คนเดียวในช่องดิน สี่เหลี่ยมแคบๆ ที่สูงขึ้น ไปประมาณหนึ่งเมตรมีคนร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่รอบๆ ปาก หลุม ผิวกายภายได้ผ้าห่อหุ้มสัมผัสได้ถึงผืนดินที่ค่อยๆ โปรยลงมากลบร่างจนมิด ผม ไม่อยากอยู่ในนี้อีกต่อไปแม้เพียงเสี้ยววินาที ไม่นานทุกคนก็จากไปทิ้งผมไว้คนเดียว ได้ผืนดินและๆ

“ฟาซัน...ใครเป็นพระเจ้าของเจ้า?” เสียงหนึ่งดังกังวานขึ้นเป็นภาษาอาหรับ
แต่น่าแปลกที่เขาฟังมันเข้าใจ”

(สพ : 13)

มุสลิมศรัทธาในวันสุดท้ายตามกฎแห่งความเป็นจริงที่ว่า สิ่งที่ถูกสร้างทุกสิ่งเมื่อมีเริ่มต้นก็ต้อง
มีสุดท้าย และการที่มีวันกิยามะฮ์ เพราะอัลลอฮ์ทรงสร้างชีวิตมนุษย์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ก็เพื่อให้มนุษย์
เคารพในพระองค์ผู้เป็นเจ้าพระองค์เดียวและเชื่อฟังในพระองค์

1.1.4.3 ศรัทธาในเรื่องนรกและสวรรค์

ในวันพิพากษา ถ้าผู้ใดศรัทธาและประกอบความดี เขาจะได้เข้าสวรรค์เป็นการตอบแทน
แต่ถ้าผู้ใดทำชั่ว เขาจะเริ่มถูกลงโทษตั้งแต่อยู่ในหลุมฝังศพ และต้องถูกลงโทษในนรกในวันตัดสินด้วย

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทาง
ศาสนาด้านหลักศรัทธาในวันกิยามะฮ์ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ในเรื่องมีการกล่าวถึง มารร้าย ได้ถูกลงโทษในนรกที่มีชื่อ ว่า
ญะฮันนัม เป็นนรกขุมที่มีการลงโทษที่ร้ายแรงที่สุด ผู้ที่กระทำความบาปหนักจะต้องถูกลงโทษในขุมนี้
ดังข้อความ

“คิดว่าจะทำสำเร็จหรือ?

ผมสูญเสียโรบอตอัลลอฮ์ เชื่อฟังพระองค์มาตลอด เพียงแค่ไม่ยอมสูญเสียต่อ
อาดัมคนเดียว ครั้งเดียว!! (เช็ดน้ำตา) แค่ครั้งเดียว!! พระเจ้ายังทรงลงโทษผมด้วย
นรกญะฮันนัม นับประสาอะไรกับคนที่ไม่ยอม ก้มกราบแม้กระทั่งพระเจ้าของตัวเอง
จะหวังปลอดภัยในโลก ”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 23)

บุคคลซึ่งตายในขณะที่มีความเชื่อว่า “ไม่มีพระเจ้าที่แท้จริงอื่นใด นอกจากพระเจ้า
และนบีมุฮัมมัด คือผู้สื่อสาร (พระศาสดา) ของพระเจ้า” และเป็นชาวมุสลิม จะได้รับการตอบแทน
ในวันนั้นและจะได้รับอนุญาตให้ไปสถิตสถาพรยังสวรรค์ตลอดนิจันรันดร์ ในเนื้อเรื่องมีการ
กล่าวถึงบรรพบุรุษถูกขับไล่ออกจากสวรรค์ ซึ่งก็คือ นบีอาดัมและพระนางฮาวา ดังข้อความ

“คุณเคยบอกผมว่าจะตอบคำถามทุกข้อ (กลืนน้ำลายหนึ่งที) ที่นี่บอกผมมาซิ
ผมต้องทำอะไรถึงจะปลอดภัยจากคุณ?”

คุยกันมาขนาดนี้แล้ว คุณยังหวังว่ามนุษย์จะปลอดภัยจากผมอีกเหรอ จำ
ไม่ได้หรือว่า ใครที่ทำให้บรรพบุรุษของพวกคุณถูกขับไล่จากสวรรค์ นำเข้า(ขี้เมะ)
แต่เอาเถอะ ถ้านี้เป็นคำถาม ผมก็มีคำตอบให้ ฟังให้ดีๆ พวกมนุษย์ไม่มี
ความสามารถรักษาตัวให้ปลอดภัยจากชัยภูมิต่างๆ

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 25)

ศาสนาได้วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์เรียนรู้จักพระเจ้าเป็นเจ้า หลังจากนั้นจึงแสดงความเคารพภักดีต่อ
พระองค์ ซึ่งผลของสิ่งนี้จะประจักษ์ชัดหลังจากมนุษย์ตายไปแล้ว และในวันที่เขาฟื้นขึ้นมาอีกครั้งเพื่อ
รอการสอบสวน และตอบแทนผลรางวัลหรือลงโทษไปตามผลกรรม

1.1.5 การศรัทธาในกฎแห่งการกำหนดสถานะ

กฎแห่งการกำหนดสถานะเป็นกฎที่อัลลอฮ์ทรงสร้างหรือกำหนดขึ้นเองตามแต่ละบุคคล โดยที่
พระองค์ทรงควบคุมเอง แต่สิ่งเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับการศรัทธาของเขาและเจตจำนง
ของพระองค์

อนูสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนา ด้านหลักศรัทธาในกฎแห่งการกำหนด
สถานะ ไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1.1.5.1 ศรัทธาต่อการกำหนดในกฎแห่งธรรมชาติ

1.1.5.2 ศรัทธาต่อการกำหนดสถานะในแบบของการทดสอบ

1.1.5.3 ศรัทธาต่อสถานะในแบบที่เลือกได้

1.1.5.1 ศรัทธาต่อการกำหนดในกฎแห่งธรรมชาติ

การกำหนดในกฎแห่งธรรมชาติหรือกฎกำหนดที่มีในจักรวาลและทุกๆ ไปรวมทั้งชีวิตของ
มนุษย์ด้วย อัลลอฮ์ทรงสร้าง ทรงทำให้สมบูรณ์ ทรงกำหนดสถานะ และทรงนำทาง

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนูสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทาง
ศาสนา ด้านหลักศรัทธาต่อการกำหนดในกฎแห่งธรรมชาติ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ นิทานสินามิ และ
ศพ ดังนี้

เรื่อง นิทานสีนามิ ตัวละครในเรื่องมีความเชื่อในเรื่องที่ว่าอัลลอฮ์ ทรงกำหนดให้ตัวเขานั้นรอดจากความตาย ดังข้อความ

“...หลายครั้งที่ผมสงสัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับอิสลามก็จะพบคำตอบเรื่องนั้นอย่างไม่น่าเชื่อจากทางใดทางหนึ่ง เหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นเหมือนราวกับอัลลอฮ์ ทรงจัดเตรียมคำตอบให้ผมแล้ว เหมือนกับครั้งที่พระองค์ทรงกำหนด ให้ผมป่วยจนเดินทางไม่ไหว จนรอดจากความตาย ในวันที่ผมควรต้องอยู่บนเกาะนั้น

(นิทานสีนามิ : 25)

มุสลิมมักจะมีความเชื่อเมื่อเกิดอาเพศ สิ่งเลวร้ายหรือสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ได้เข้ามาในชีวิต ก็จะมี ความคิดที่ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้ให้มันเกิดขึ้น จึงจำต้องยอมจำนน ขอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความศรัทธา

เรื่อง ศพ ในเนื้อเรื่องได้กล่าวถึงว่าอัลลอฮ์ทรงสามารถหรือกำหนดความตายของมนุษย์ได้ ฉะนั้นความตายจะมาถึงเมื่อไหร่ไม่รู้ มนุษย์จึงต้องเห็นความสำคัญของการตายอยู่เสมอ รวมทั้งเป็นการ สอนให้ระลึกถึงอัลลอฮ์และการหมั่นกระทำความดี ดังข้อความ

“ เอละ.....หมดเวลาแล้วสำหรับฐานสุดท้ายนี้ หวังว่าน้องทุกคนจะได้รับ ข้อคิดบางอย่างกลับไปจากกิจกรรมเหล่านี้ จำไว้จะครับว่าความตายไม่ใช่เรื่องไกลตัวเลย เพียงแค่หน้าที่ที่อัลลอฮ์ไม่อนุญาตให้เราหายใจ...”

อารีฟีนมองหน้าน้องทุกคนแล้วพูดต่อ “ก็หมายความว่า ความตายได้ปรากฏต่อหน้าเราแล้ว ”

(ศพ : 10)

การเห็นความสำคัญในเรื่องความตาย เราจะต้องเรียนรู้ความจริงจากความตาย เพราะความลับของชีวิตถูกซ่อนไว้อยู่ในนั้น ความตายแสดงให้เห็นว่าเราไม่ใช่นายของตัวเอง เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพียงชั่วคราวเท่านั้น โลกนี้มีใช้สถานที่สำหรับการทำให้ความฝันของเราเป็นจริง ความตายสอนให้เรา รู้ว่าเราควรจะมีชีวิตอย่างไร มันบอกให้เรา รู้ถึงหนทางไปสู่ความสำเร็จที่แท้จริง และทุกอย่างก็ขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์และความศรัทธาในพระองค์

1.1.5.2 ศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะในแบบของการทดลอง

ชาวมุสลิมเชื่อว่าชีวิตในโลกปัจจุบันนี้เป็นเพียงการเตรียมตัวเพื่อมาทดลองใช้ชีวิตสำหรับชีวิตในโลกหน้าที่จะมีขึ้นเท่านั้น ชีวิตนี้เป็นเพียงการทดสอบของแต่ละบุคคลสำหรับชีวิตหลังความตาย

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักศรัทธาต่อการกำหนดในกฎแห่งธรรมชาติ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ช่างภาพดีเด่น 103 ดังนี้

เรื่อง ช่างภาพดีเด่น 103 กล่าวถึงบททดสอบศรัทธาจากพระเจ้า ซึ่งเป็นการทดลองจากอัลลอฮ์ อาจจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือมาคาดฝันมาก่อน และมนุษย์ต่างก็นับบททดสอบนี้ไม่พ้นทุกคนล้วนต้องประสบพบเจอ ดังข้อความ

“...ที่ตึกชั้น 5 ผมร่างจดหมายเสร็จแล้ว มันเป็นจดหมายลาออก ผมตัดสินใจได้แล้วว่าจะทำอย่างไรกับอาชีพนี้ ผมไม่รู้ว่เรื่องที่ผมเล่ามันสอนอะไรกับคุณ ไม่รู้แม้กระทั่งมันสอนอะไรกับตัวผมเอง ผมรู้เพียงอย่างเดียว อาชีพทุกอาชีพต้องมีบททดสอบจากพระเจ้า ยิ่งไงก็ไม่มีทางหนีบททดสอบนี้ไปไม่พ้น ”

(ช่างภาพดีเด่น 103 : 26)

อัลลอฮ์ได้ประทานลงมาเพื่อทดลองมนุษย์ว่า จะมีความศรัทธาต่อพระองค์มันคงและแน่นแฟ้นเพียงไร หรือมีความอดทนมากน้อยเพียงใด จึงทำให้มุสลิมต้องคอยระมัดระวังตนเองไม่ให้ประมาทเกิดแรงผลักดัน ไปสู่การทำควาผิด

1.1.5.3 ศรัทธาต่อสภาวะในแบบที่เลือกได้

อิสลามได้สอนให้มุสลิมศรัทธาว่ามนุษย์มีสิทธิ์ใช้สติปัญญาเลือกเฟ้นที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ได้ หรือเลือกทางเดินชีวิตของคนได้

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักศรัทธาต่อการกำหนดในกฎแห่งธรรมชาติ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ได้กล่าวถึงว่ามนุษย์ทุกคนนั้นย่อมเจอกับสิ่งชั่วร้ายจากชัยภูอนที่เข้ามาขยแ่ง ด้วยการที่เขาเลือกทางเดินที่ดีจากคำสอนของศาสนาและก็ต้องขึ้นอยู่กับความเมตตาของอัลลอฮ์ที่จะทรงช่วยเหลือ ดังข้อความ

“ คุณเคยบอกผมว่าจะตอบคำถามทุกข้อ (กลืนน้ำลายหนึ่งที) ที่นี้บอกผมมาซิผมต้องทำอะไรถึงจะปลอดภัยจากคุณ?

คุยกันมานานนี้แล้ว คุณยังหวังว่ามนุษย์จะปลอดภัยจากผมอีกหรือ จำไม่ได้หรือว่า ใครที่ทำให้บรรพบุรุษของพวกคุณถูกขับไล่จากสวรรค์ นำขำ(ขี้มเยาะ) แต่เอาเถอะ ถ้านี้เป็นคำถาม ผมก็มีคำตอบให้ ฟังให้ดิ้นะ พวกมนุษย์ไม่มีความสามารถรักษาตัวให้ปลอดภัยจากชัยภูอนอย่างผม

.....(เงียบ).....

นอกจาก...จะได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ (เสียงเบาจนเกือบกระซิบ)

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 : 25)

มุสลิมศรัทธาว่ากำหนดของอัลลอฮ์นั้นเราเลือกทางเดินได้ เช่นมีกฎว่า ใครทำดีจะได้รับผลดีตอบแทน ทำชั่วก็จะได้รับโทษทัณฑ์ ถ้าเราเลือกทางดีเราก็ได้รับผลดีตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ แต่มิได้หมายความว่าคนที่ทำความชั่วนั้น อัลลอฮ์บิดทางหรือกำหนดความชั่วให้กับเขา แต่ที่เขาชั่วเพราะเขาเลือกทางชั่วเอง และถ้าเขาไม่ใช้สติปัญญาไม่พิจารณาัญญาณของอัลลอฮ์ที่ทรงเตือนไว้ให้เขากลับตัว พระองค์ก็จะทรงปล่อยให้เขาหลงทาง ส่วนการที่เราจะปลอดภัยจากสิ่งเลวร้ายเท่าไรนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับความเมตตา และความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องขอวิงวอนให้ตนเองอยู่ในความเมตตาและแนวทางของพระองค์

หลักศรัทธาในศาสนาอิสลาม ตามหลักนั้นแบ่งได้ 6 ประการ เป็นหลักศรัทธาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางศาสนาในความถึกความเชื่อของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้กล่าวมาแล้วจากการศึกษาข้างต้นทั้งหมด 5 ประการ แต่ยังมีหลักศรัทธาอีก 1 ข้อ คือ ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ หรือบ่าวผู้รับใช้อัลลอฮ์ ในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ หวังเกษม จากวารสาร โรดิมะตะบะ ช่วง พ.ศ. 2548 - 2551 นั้นไม่ได้กล่าวถึงหลักศรัทธาในข้อนี้ ซึ่งหลักศรัทธาในข้อนี้ก็แสดงถึงเอกลักษณ์ทางความศาสนาที่น่าสนใจและสำคัญต่อชาวมุสลิม

1.2 เอกลักษณ์ทางด้านหลักปฏิบัติ

ศาสนาอิสลามในความหมายของอัลกุรอานนั้น หมายถึง "แนวทางในการดำเนินชีวิต ที่มนุษย์จะปราศจากมันไม่ได้" ส่วนความแตกต่างระหว่างศาสนากับกฎของสังคมนั้น คือศาสนาได้ถูกประทานมาจากพระผู้เป็นเจ้า ส่วนกฎของสังคมเกิดขึ้นจากความคิดของมนุษย์ อีกนัยหนึ่ง ศาสนาอิสลามหมายถึง การดำเนินของสังคมที่เคารพต่ออัลลอฮ์ และเชื่อฟังปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์

ความศรัทธาเพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่เป็นการเพียงพอเพราะในอิสลามความศรัทธาที่แท้จริงจะต้องแสดงผลของมันออกมาให้เห็นเป็นการปฏิบัติในชีวิตประจำวันและเพื่อให้แน่ใจว่าคนที่มีความศรัทธาในหลักการ 6 ประการ ยังคงยืนยั่นในความศรัทธานั้นอย่างมั่นคงอัลลอฮ์ก็ได้ทรงวางภารกิจพื้นฐานที่สำคัญให้เขาต้องปฏิบัติ 5 ประการหรือที่เรียกกันว่า หลักปฏิบัติ 5 ประการ

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาว ไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรดี มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักปฏิบัติไว้ 4 ด้าน ดังนี้

- 1.2.1 การทำนมาซหรือละหมาด
- 1.2.2 การถือศีลอด
- 1.2.3 การบริจาคทาน
- 1.2.4 การปฏิบัติศาสนกิจอื่นๆ

1.2.1 การทำนมาซหรือละหมาด

การนมาซคือการแสดงความเคารพสักการะและการแสดงความขอบคุณต่ออัลลอฮ์ ซึ่งจะกระทำวันละ 5 เวลา คือ ตอนรุ่งอรุณ ตอนบ่าย ตอนตะวันตกล้อย ตอนดวงอาทิตย์ตกดิน และในยามค่ำคืน โดยในการนมาซทุกครั้งมุสลิมทุกคนจะหันหน้าไปทางกะอบะฮ์ ซึ่งอยู่ในนครมักกะฮ์ และหน้าที่ในการนมาซนี้เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนตั้งแต่เริ่มมีความรู้สึทางเพศ (สำหรับผู้ชาย) และเริ่มมีประจำเดือน (สำหรับผู้หญิง) ซึ่งเป็นวัยที่อิสลามถือว่าเริ่มเข้าสู่วัยแห่งความเป็นผู้ใหญ่แล้ว

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักปฏิบัติในการทำนมาซหรือละหมาด ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

- 1.2.1.1 การอาบน้ำละหมาด
- 1.2.1.2 การทำละหมาด

1.2.1.1 การอาบน้ำละหมาด

การอาบน้ำละหมาด คือการชำระร่างกายให้สะอาดก่อนที่จะทำการละหมาด ซึ่งต้องกระทำตามหลักขั้นตอนอย่างถูกต้อง และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำก่อนการละหมาดทุกครั้ง เพื่อให้การละหมาदनั้นเกิดความสมบูรณ์

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักปฏิบัติในการอาบน้ำละหมาด ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ นิทานสินามิ ดังนี้

เรื่อง นิทานสินามิ ได้มีการกล่าวถึงตัวละครในเรื่องทำการ อาบน้ำละหมาด แต่มิได้ทำเพื่อที่จะละหมาด แต่ทำเพื่อดับความรู้สึกที่มีอยู่ในใจให้สงบขึ้น ซึ่งการอาบน้ำละหมาดนอกจากจะให้ร่างกายสะอาดแล้ว ยังทำให้จิตใจนั้นสงบขึ้นอีกด้วย ดังข้อความ

“ผมนั่งอยู่ใต้ชายคามัสยิด ผมตั้งมาปะทะในหน้าที่เบียดขึ้นจากการทำน้ำละหมาดเสร็จ ผมยังไม่ได้ลุกไปไหน ผมนั่งอยู่ตรงนี้มีสมาธิแล้ว ตอนนี้ไม่ใช่เวลาละหมาด ผมอาบน้ำละหมาด เพราะอยากดับความรู้สึกบางอย่างในใจให้สงบมากกว่า ผมยังไม่หยุดคิดถึงอดีต...”

(นิทานสินามิ : 24)

การอาบน้ำละหมาดเหมือนการเริ่มหรือเตรียมตัวที่จะเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์ ในการที่จะทำการละหมาดต่อไป เนื่องจากการระลึกถึงอัลลอฮ์และขับไล่ชัยฏอน (มารร้าย) ระหว่างทำการอาบน้ำละหมาด ดังนั้นเมื่อรู้สึกว่ จิตใจนั้นไม่สงบ เกิดอารมณ์ โกรธ หรือคิดจะทำการไม่ดี แต่ยังไม่ถึงเวลาละหมาดก็สามารถอาบน้ำละหมาดเพื่อชำระจิตใจก่อนได้

1.2.1.2 การดำรงละหมาด

การนมาซเป็นสิ่งยืนยันความศรัทธาที่ปรากฏให้เห็นทางภายนอกได้ชัดเจนที่สุดเพราะเป็นการปฏิบัติที่มีรูปแบบ และคนที่จะดำรงรักษาการนมาซของตัวเองได้ครบ 5 เวลาต่อวันนั้น จะต้องเป็นคนที่มีความผูกพันต่ออัลลอฮ์และรำลึกถึงพระคุณของพระองค์อยู่ตลอดเวลา

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักปฏิบัติในการดำรงละหมาด ไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ช่วงภาพเคลื่อนไหว 103 ญะมาอะฮ์ระดับเล็ก และโต๊ะยา ดังนี้

เรื่อง ช่วงภาพเคลื่อนไหว 103 ได้แสดงให้เห็นถึงการสำคัญของการละหมาด แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ หรือสถานที่ใดก็ตาม ไม่ควรที่จะละเว้นการละหมาด ดังข้อความ

“ผมรู้สึกว่าคุณเองได้ประสบการณ์มากกว่าตอนนั่งเรียนหนังสืออยู่ในห้องตลอดสี่ปีเสียอีก ประสบการณ์หนึ่งที่ผมเห็นเป็นรูปธรรมชัดๆ คือการละหมาด คงไม่มีอาชีพไหนอีกแล้วที่จะทำให้ผมได้ละหมาดในที่แปลกๆ แบบนี้ ดีห้าละหมาดซุบฮีถึงทอรัสค์บ, บายๆ ละหมาดดูสุริยวงกำแพงเรือนจำพอเศษกลางธนบุรี, บางทีละหมาดหลังรถ, ละหมาดที่บ้าน ไคหนีไฟโรงแรม, ละหมาดริมถนนวงแหวนรอบนอก ฯลฯ”

(ช่วงภาพเคลื่อนไหว 103 : 24)

การนมาซมีความสำคัญมาก เพราะการนมาซเป็นการแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์และเป็นหลักของศาสนา การนมาซเป็นการแสดงให้เห็นถึงการรู้คุณของอัลลอฮ์ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อพระผู้เป็นเจ้า

เรื่อง ญะมาอะฮ์ระดับเล็ก ได้กล่าวถึงการละหมาดในยามค่ำคืน เป็นการละหมาดที่นอกเหนือจากการละหมาด 5 เวลาทั่วไป เป็นการทำอิบาดะฮ์ (การเคารพสักการะ) แบบพิเศษตามแนวทางของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล)

“ชีวิตของชอabriเต็มไปด้วยอิบาดะฮ์ ดาที่บอดสนิหมี่ไว้สำหรับการร้องไห้เพื่ออัลลอฮ์. เขาถือศีลอดในเวลากลางวันและลุกขึ้นยืนละหมาดในยามค่ำคืนเป็นกิจวัตร ใครจะรู้ว่าคุณานุสตะญาบของเขาช่วยทีมให้พ้นภัยมาแล้วกี่ร้อยที่พันครั้ง ”

(ญะมาอะฮ์ระดับเล็ก : 16)

การนมาซเป็นการแสดงความเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้า เพื่อขอให้อยู่ในทางอันเที่ยงธรรมของพระองค์ ซึ่งการละหมาดนอกจาก 5 เวลาที่จะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว เรียกว่า การละหมาดฟิรดู ยังมีการละหมาดนอกเหนือจากการละหมาดทั่วไปอีก เป็นการละหมาดตามแนวทางของท่านศาสดามุฮัมมัด เรียกว่า การละหมาดสุนัต เพื่อเป็นการเสริมการละหมาดฟิรดู และเสริมผลบุญของการละหมาดยิ่งขึ้นไปอีก

เรื่อง โต้แย้ง ได้มีการกล่าวถึงการละหมาดตะฮัจญ์ เป็นชื่อเรียกของการละหมาดในยามค่ำคืนหรือกลางคืน เพราะมีความเชื่อว่าการละหมาดในยามค่ำคืนเป็นเวลาที่สามารถึงหรือใกล้ชิดอัลลอฮ์ได้มากที่สุด มุสลิมที่ละหมาดในยามค่ำคืนก็มักจะขอพรหรือวิงวอนในสิ่งที่ตนปรารถนา ขอบุญอัลลอฮ์ หรือแม้กระทั่งขอการเตาบัต (กลับตัวกลับใจ) ในความผิด ดังข้อความ

“ โต้แย้งไม่เคยขาดละหมาด เรื่องนี้ฝังอยู่ในหัวผมไม่มีลบ แต่โต้แย้งขึ้นละหมาดไม่ได้ ต้องนั่งละหมาด เพราะปัญหาเรื่องสุขภาพและน้ำหนัก (ที่มากเกินไปนิด) เป็นปรกติที่โต้แย้งจะตื่นมาละหมาดตะฮัจญ์ ตั้งแต่ตีสาม ผมในตอนนั้นคิดว่า เป็นกิจวัตรธรรมดาของคนแก่ที่นอนไม่หลับ ซึ่งตอนนั้นผมเข้าใจผิด ”

(โต้แย้ง : 21)

การนมาซเป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมุสลิมและกาเฟร (ผู้ปฏิเสธ) ซึ่งก็เหมือนการแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวมุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเห็นได้ชัด

1.2.2 การถือศีลอด

การถือศีลอดในอิสลาม คือ การงดเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพสิ่งต่าง ๆ การมีความสัมพันธ์ทางเพศฉันทามิภรรยา ตลอดจนการอดกลั้นอารมณ์ใฝ่ต่ำทั้งหลายรวมถึงการนินทาว่าร้ายผู้อื่น ตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตก

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักปฏิบัติในการถือศีลอด ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1.2.2.1 การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน

1.2.2.2 การถือศีลอดในเดือนอื่นๆ

1.2.2.1 การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน

การถือศีลอดเป็นหลักปฏิบัติอีกประการหนึ่ง ซึ่งอิสลามกำหนดให้มุสลิมทุกคนที่ศรัทธาในอัลลอฮ์และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งชายหญิงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเป็นเวลา 29 – 30 วัน ในเดือนรอมฎอนซึ่งเป็นเดือนที่เก่าตามปฏิทินอิสลาม

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักปฏิบัติในการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ จดหมายเหตุประเทศเซียม ดังนี้

เรื่อง จดหมายเหตุประเทศเซียม ได้มีการกล่าวถึงศาสนาเอกเจ้า ซึ่งก็หมายถึงศาสนาอิสลาม ว่า มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง และการรักษาศีล ที่กล่าวถึงก็คือการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ที่มุสลิมนั้นมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติ ดังข้อความ

“ ศาสนาอาครของพวกเอกเจ้ามีมากพอสมควรชาวเอกเจ้ามีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่รักษาศีลของเอกเจ้าอย่างเคร่งครัด ไม่ดื่มน้ำ บำ ไม่เล่นซันต่อและที่เคร่งครัดเป็นอย่างยิ่ง คือ ไม่กินเนื้อวัวหมู ”

(จดหมายเหตุประเทศเซียม: 29)

การถือศีลอดมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกมุสลิมให้เกิดความยำเกรงพระเจ้าก็เพราะในเวลาปกติ อัลลอฮ์ทรงอนุมัติให้มุสลิมกินและดื่मได้อย่างเสรี แต่เมื่อถึงเดือนรอมฎอน เมื่ออัลลอฮ์ทรงมีบัญชาให้ละเว้นจากการกินดื่म มุสลิมก็จะเว้นทันที นี่เป็นบทเรียนที่สอนมุสลิมให้ยำเกรงและเชื่อฟังอัลลอฮ์

1.2.2.2 การถือศีลอดในเดือนอื่นๆ

การถือศีลอดยังเป็นการฝึกให้ผู้ถือศีลอดซื่อสัตย์ต่อตัวเองและพระเจ้า กล่าวคือ ขณะที่ถือศีลอดเขาอาจจะแอบกินอาหารและดื่มน้ำในระหว่างการถือศีลอดก็ได้โดยที่ไม่มีใครรู้ แต่ด้วยความเชื่อในพระเจ้าว่าพระองค์ทรงเห็นและทรงรู้การกระทำของเขาทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ดังนั้น เขาก็จะไม่ทำในสิ่งที่ขัดต่อความสำนึกของตัวเอง นอกจากนั้นแล้ว การถือศีลอดยังเป็นการแสดงออกถึงความเสมอภาคกันในบรรดาผู้ศรัทธาด้วย เพราะในเดือนถือศีลอด มุสลิมผู้ศรัทธาไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดต่างต้องงดจากการกินดื่मเหมือนกันหมด

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักปฏิบัติในการถือศีลอดในเดือนอื่นๆ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ญะมาอะฮ์ดับลิก ดังนี้

เรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิก ได้กล่าวถึงชีวิตของซอบี ที่มีการทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ รวมทั้งการถือศีลอด แต่การถือศีลอดในที่นี้เป็นการถือศีลอดที่ไม่ใช่ในเดือนรอมฎอน เป็นการถือศีลอดในเดือนอื่นๆ ตามแนวทางของท่านศาสดามุฮัมมัด เรียกว่า การถือศีลอดสุนัต ดังข้อความ

“ ชีวิตของชอบรีเต็มไปด้วยอิมบาตะสุ ตาที่บอดสนิทมิไว้สำหรับการร้องไห้ เพื่ออัลลอฮ. เขาถือศีลอดในเวลากลางวันและถูกขังขึ้นยืนละหมาดในยามค่ำคืนเป็นกิจวัตร ใครจะรู้ว่าอุอาอุมุสตะญาบของเขาช่วยทีมให้พ้นภัยมาแล้วกี่ร้อยกี่พันครั้ง ”

(ญะมาอะฮ์ศุดดีก : 16)

ในระหว่างการถือศีลอดนั้น การอดอาหารและน้ำเป็นเพียงมาตรการที่จะช่วยย้าเตือนจิตสำนึกของผู้ถือศีลอดให้ระลึกถึงพระเจ้าและลดความต้องการทางอารมณ์ให้ต่ำลง ดังนั้น ถ้าผู้ใดถือศีลอดแล้วยังคล้อยตามอารมณ์ไม่ต่ำทำความชั่วอยู่ สิ่งที่เขาผู้นั้นจะได้รับจากการถือศีลอดก็คือความหิวกระหายธรรมดาตลอดทั้งวัน ซึ่งไม่มีผลต่อการฝึกฝนหรือการขัดเกลาทางด้านจิตวิญญาณของเขาแต่ประการใด

1.2.3 การบริจาคทาน

การบริจาคทานในศาสนาอิสลามมี 2 แบบ คือ ทานอาสา (เศาะดะเกาะฮฺ) และทานบังคับ (ซะกาต) ทั้งนี้เพื่อให้มุสลิมทั้งที่ร่ำรวยและยากจนได้รับบริการหรือประโยชน์เท่าๆกัน เพื่อลดปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย

อนุลิธฺ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักปฏิบัติในการจ่ายซะกาต ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1.2.3.1 ทานอาสา

1.2.3.2 ทานบังคับ

1.2.3.1 ทานอาสา

ทานอาสา หมายถึง การบริจาคทรัพย์ตามใจสมัคร หรือช่วยเหลือผู้อื่นตามความประสงค์ของตน และเป็นความรับผิดชอบสำหรับมุสลิมทุกคนที่มีความสามารถ โดยเฉพาะการช่วยเหลือต่อเด็กกำพร้า ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺของท่านนบีได้ให้ความสำคัญต่อการอุปถัมภ์และการให้ความสนใจต่อเด็กกำพร้าอย่างมากทีเดียว

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุลิธฺ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักปฏิบัติในการจ่ายทานอาสา ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ในฝัน ดังนี้

เรื่อง ในฝัน มีการกล่าวถึงของตัวละครที่อยากจะให้มีการช่วยเหลือบริจาคทานให้ เด็กกำพร้า ผู้ยากไร้และนักทำงานอิสลามทั่วโลก อิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมให้มนุษย์มีความเมตตา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ที่ยากจน แร้นแค้น ตกทุกข์ได้ยาก และผู้ที่อ่อนแอกว่า ดังข้อความ

“ ไม่แปลกที่ปีหนึ่งเรามีรายได้เข้ามาในบริษัทกว่า 40,000 ล้านบาท ไม่สิ... 840,000 ล้านบาทไปเลยดีกว่า ไหนๆก็ฝันแล้วจะอันไปทำไม ด้วยเงินขนาดนี้ทั้งเด็กกำพร้า,ผู้ยากไร้และนักทำงานอิสลามทั่วโลกได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ”

(ในฝัน : 18)

อิสลามมีการส่งเสริมให้มุสลิมนั้นมีการบริจาคทาน เมื่อเวลาเราถือศีลอด เรารู้ว่าเมื่อเวลาหิมาแล้วรู้สึกเช่นไร ก็เหมือนกับผู้ยากไร้ที่อดยากก็ขอมรู้สึเช่นเดียวกันหรืออาจจะยิ่งกว่า การบริจาคทานก็จะช่วยชำระจิตใจของผู้จ่ายให้หมดจดจากความตระหนี่ถี่เหนียวและความโลภซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสกปรกทางใจอย่างหนึ่ง

1.2.3.2 ทานบังกัฏ

ทานบังกัฏหรือชะกาต หมายถึง การที่มุสลิมจะต้องจ่ายทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชีพ เช่น เงินตรา พืชผล ปศุสัตว์ ทองคำ หรือสินค้าค้างปี ฯลฯ เมื่อครบรอบปีของมันตามอัตราที่ศาสนากำหนด เรียกว่า ชะกาตมาล และ ชะกาตที่มุสลิมที่สามารถจะเลี้ยงตัวได้ต้องจ่ายให้แก่คนยากจนหรือคนอนาถาในเดือนรอมฎอน เรียกว่า ชะกาตฟิตเราะฮฺ โดยหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้จ่ายแทนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่เป็นมุสลิม

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักปฏิบัติในการจ่ายทานบังกัฏ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ในฝัน ดังนี้

เรื่อง ในฝัน ตัวละครในเรื่องฝันว่า อยากให้ประเทศไทยมีสำนักงานชะกาต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจ่ายชะกาต เพราะการจ่ายชะกาตเป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาแล้ว ยังเป็นการแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ โดยผ่านทางความช่วยเหลือสังคมอีกด้วย ดังข้อความ

“ ชั้นนี้ทั้งชั้นเป็น “สำนักงานบริหารชะกาตแห่งประเทศไทย” (สชท.) มีหน้าที่เรียกเก็บเงินจากคนมีฐานะในระดับที่ต้องจ่ายชะกาต เอาไปจ่ายให้กับคนยากจนให้ “หายยากจน”

(ในฝัน : 20)

ในประเทศไทยกำหนดชะกาดฟิดเราะฮ์เป็นข้าวสาร เพราะข้าวเป็นอาหารหลักของเราซึ่งจะต่างกับแถบประเทศอาหรับที่ใช้ผลอินทผลัมหรือข้าวบาร์เล่ ส่วนชะกาดมาลต้องจ่ายให้แก่คนที่มีสิทธิได้รับ 8 จำพวก ตามที่คัมภีร์กูรออันได้กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ที่อิสลามกำหนดให้มุสลิมจ่ายชะกาดก็เพื่อเป็นการยืนยันถึงความศรัทธา นอกจากนั้นแล้วการจ่ายชะกาดก็ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อชักฟอกทรัพย์สิ้นและจิตใจของผู้จ่ายให้มีความสะอาดบริสุทธิ์ ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการสร้างความเจริญให้แก่สังคมอีกด้วย

1.2.4 การปฏิบัติศาสนกิจอื่นๆ

เนื่องจากคำสอนของอิสลามครอบคลุมวิถีชีวิตในทุกด้าน ดังนั้น การกระทำของมนุษย์ทั้งหมดจะถูกถือว่าเป็นการแสดงความเคารพสักการะ(อิบาดะฮ์) ถ้าหากว่า การกระทำดังกล่าวนั้นทำไปเพื่ออัลลอฮ์เท่านั้น และ การกระทำนั้นเป็นไปตามกฎหมายของอัลลอฮ์และคำสอนของท่านนบีมุฮัมมัด

อนุสธิร์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักปฏิบัติในการปฏิบัติศาสนกิจอื่นๆไว้ 1 ประเด็น คือ

การอ่านอัลกุรอาน

เนื่องจากอัลกุรอานเป็นบทบัญญัติ เป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตของระบอบอิสลาม ดังนั้น มุสลิมทุกคนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาอัลกุรอานให้เข้าใจ เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตตามอัลกุรอานได้ถูกต้อง

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสธิร์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักปฏิบัติในการอ่านอัลกุรอาน ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ นิทานสีนามิ และ โต้ะฮ่า ดังนี้

เรื่อง นิทานสีนามิ ตัวละครในเรื่องได้มีการศึกษาอิสลาม ด้วยกุรอาน แสดงถึงกุรอานคือทางนำในการดำเนินชีวิต และทำให้ความศรัทธาของเขานั้นยังทวีคูณดังข้อความ

“...และตอนนี้เ็นช่วงที่ผมขลุกอยู่กับมัศฮิด ศึกษาอิสลามอย่างจริงจัง จากข้อมูลที่ได้เรียนมาจากอังกฤษ,จากกุรอาน,จากอินเทอร์เน็ต,จากผู้รู้ศาสนาที่ผมสามารถไปหาเขาได้, และกำลังรู้สึกว่ารากแก้ว แห่งศรัทธากำลังฝังรากลึกลงในหัวใจผมเรื่อยๆเรื่อยๆ ”

(นิทานสีนามิ : 25)

อัลกุรอาน คือคัมภีร์ที่เป็นที่มาของหลักการอิสลาม เป็นธรรมนูญชีวิตของประชากรมุสลิมทั่วโลก หลักฐานจากอัลกุรอานเป็นหลักฐานที่เด็ดขาด ภาษาในอัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับ และมีการแปลออกมาหลายภาษา

เรื่อง โตะย่า ในเรื่องได้บรรยายถึงโตะย่า ได้อ่านอัลกุรอานอยู่ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ในชีวิตประจำวัน มุสลิมผู้ศรัทธาจะมีการอ่านกุรอานดังข้อความ

“ ในความทรงจำของผม บรรยายกาซของห้องโตะย่าในช่วงเวลานั้นเรียบกว่าที่ใดๆในโลก เวลาผมตื่นมาจี๋ตอนดึกๆ เดินผ่านห้องโตะย่าอ่านอัลกุรอานเบาๆในความเงียบที่สุดในโลก...”

(โตะย่า : 21)

ชาวไทยมุสลิมต้องอ่านกุรอานออกเป็นภาษาอาหรับ ให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ (ฉันทวจี) และเพื่อให้เข้าใจในความหมายจึงได้มีการแปลออกเป็นภาษาไทย ทำให้เมื่ออ่านกุรอานแล้วเข้าใจว่า อัลลอฮ์ทรงสร้างสิ่งใดบ้าง แต่ก็ยังไม่เป็นที่เข้าใจได้ทั้งหมดยังต้องมีการตีความหมาย (ตีฟิร) โดยนักปราชญ์อิสลาม ดังนั้นมุสลิมจึงต้องมีการศึกษากุรอานอยู่เสมอ

ความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองอันเป็นเป้าหมายเพียงประการเดียวของมุสลิมนั้น อยู่ที่การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์ผู้ทรงเมตตา ที่ได้กำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติ และแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับมนุษย์ โดยผ่านบรรดาศาสนทูตของพระองค์ที่ได้มาทำหน้าที่เผยแผ่แก่นมนุษย์ มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติของศาสนา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพระผู้เป็นเจ้าหรือเพื่อแสวงหาความสันติสุขจากพระเจ้าเป็นการจัดเกลาจิตใจให้สะอาด และเพื่อนมนุษย์ชาติ โดยหวังความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า เป็นการปฏิบัติเพื่อความเจริญ ความมีระเบียบเรียบร้อยของสังคม

หลักปฏิบัติพื้นฐานในศาสนาอิสลาม ตามหลักนั้นแบ่งได้ 5 ประการ เป็นหลักปฏิบัติที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางศาสนาของชาวมุสลิมในการประกอบศาสนกิจส่วนหนึ่งได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้กล่าวมาแล้วจากการศึกษาข้างต้นทั้งหมด 3 ประการ ในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรติมะตะปะ ช่วง พ.ศ. 2548 - 2551 นั้น ไม่ได้กล่าวถึงหลักปฏิบัติอีก 2 ข้อ คือ การกล่าวคำปฏิญาณตนหรือยืนยันทศวาจา และการประกอบพิธีหัจญ์ ซึ่งหลักปฏิบัติในสองข้อนี้ เป็นข้อแรกๆที่มุสลิมทุกคนจะต้องกล่าวและเป็นการสุดท้ายในหลักปฏิบัติแต่ความหวังอันสูงสุดที่มุสลิมทุกคนปรารถนา

1.3 เอกลักษณ์ทางด้านหลักจริยธรรม

วริยา ชินวรรณ (2536 : 65) คำว่า จริยธรรม (จะ-ริ-ยะ-ธรรม) เป็นคำสมาสสองคำคือจากคำว่า จริย (จะ-ริ-ยะ) ซึ่งหมายถึงความประพฤติ กิริยาที่มีความประพฤติ กับคำว่า ธรรม หมายถึง ความงาม ความดี เช่นเป็นคนมีธรรม คุณธรรม คำสั่งสอนที่ให้ประพฤติดี ดังนั้น คำว่า จริยธรรม คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ก็คือ คุณงามความดี หรือคำสั่งสอนที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกมาตามความต้องการหรือความปรารถนาของบุคคล

คำว่า จริยธรรมอิสลาม ซึ่งบางครั้งก็จะใช้คำว่า จริยศาสตร์อิสลาม เป็นคำที่ถอดศัพท์มาจากคำว่า (Islamic Ethics) ของภาษาอังกฤษและคำว่า อัลอัคลาค ของภาษาอาหรับ

จริยธรรมอิสลาม หรือจริยธรรมมุสลิม (Moral of Muslim) หมายถึงพฤติกรรมของคนมุสลิมที่ได้ประพฤติปฏิบัติ ที่ดี ที่ถูกต้อง ที่ควร ตามกฎระเบียบต่างๆ ที่อิสลามได้กำหนดขึ้น หรือตามข้อกำหนดของอิสลาม และการประพฤติปฏิบัติดังกล่าวรวมทั้งพฤติกรรมทางใจ วาจาและกาย ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติพึงได้รับความสุขทั้งทางกายและใจในการดำรงชีวิตทั้งบนโลกดุนยา (โลกปัจจุบัน) และโลกอาคีเราะฮ์ (โลกวันหลังความตาย)

มุสลิมมีการยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต คือ หลักจริยธรรมอิสลาม จากหลักคำสอนทางศาสนารวมทั้งหลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติพื้นฐานดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งใช้การปลูกฝัง เผยแผ่จริยธรรมอิสลามต่อชาวมุสลิมนำไปปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันสูงสุด คือความโปรดปรานจากอัลลอฮ์

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรตี มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 จำนวน 14 เรื่อง ปรากฏเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักจริยธรรมไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด

1.3.2 ความสะอาดรอบาป

1.3.3 จรรยาบรรณ

1.3.4 ความรับผิดชอบ

1.3.1 ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด

อิสลามส่งเสริมการกระทำความดี ให้เป็นคนดี ละเว้นความชั่ว การกระทำความดีนี้ได้รวมถึงการตั้งใจเด็ดเดี่ยวที่จะกระทำความดีด้วย อิสลามสอนให้มนุษย์เป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจจะกระทำความดีและกระทำความดีเป็นนิสัย

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักจริยธรรมในการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ จดหมายเหตุประเทศเซียม และศึกวันแดงเดือด ดังนี้

เรื่อง จดหมายเหตุประเทศเซียม ได้มีการบ่งบอกถึงว่าศาสนาอิสลามนั้นมีอัตลักษณ์ที่มีความเคร่งครัดในศาสนา ทั้งการถือศีลอด และไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ซึ่งมุสลิมส่วนใหญ่ก็เป็นเช่นนี้ เนื่องจากหลักคำสอนที่เคร่งครัดและการมีจิตสำนึกในความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ดังข้อความ

“ศาสนาอาครของพวกเอกเจ้านั้นมากพอสมควรชาวเอกเจ้ามีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่รักษาศีลของเอกเจ้าอย่างเคร่งครัด ไม่ดื่มน้ำเมา ไม่เล่น잔ค่อและที่เคร่งครัดเป็นอย่างยิ่ง คือ ไม่กินเนื้อวัวหมู”

(จดหมายเหตุประเทศเซียม: 29)

ในความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ หรือการที่จะเป็นคนดีได้นั้นจะต้องมีจิตใจเข้มแข็ง สามารถต่อสู้กับอารมณ์ใฝ่ต่ำและป้องกันตนเองให้พ้นจากการทำชั่วได้ ผู้ที่ประพฤติดีเป็นนิสัยจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมที่สุดและขณะเดียวกัน ความดีจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันสูงสุด คือความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ซึ่งการตอบแทนความดีคือ สรวงสวรรค์

เรื่อง ศึกวันแดงเดือด ได้กล่าวถึง หลักวาญิบ คือหลักปฏิบัติภาคบังคับที่ มุสลิมผู้อยู่ในศาสนานิติภาวะทุกคน ต้องปฏิบัติตาม ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงทัณฑ์ เช่นการปฏิบัติตามฐานบัญญัติของอิสลามต่าง ๆ การศึกษาวิทยาการอิสลาม การทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว เป็นต้น ในเนื้อเรื่องเป็นการคิดาน หรือทำการขลิบของผู้ชายเป็นวาญิบ ดังข้อความ

“ก็กำลังจะเล่าไป แล้วฮัจญะสมคิดก็มาขัดฉันนะ...คือจริงแล้วการขลิบของผู้ชายนะเป็นวาญิบ แต่ไหนแต่ไรมาแล้วเรียกว่าคิดาน แต่สมัยก่อนการทำคิดานอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้เลย ก็คือสนับที่ใช้นับนะ เขาก็เลยเรียกอีกอย่างว่าเข้าสนับนาน เข้าจากสนับก็เร็นกเพี้ยนกันมาเป็นเข้าสุนัต แล้วบางที่บางคนก็เรียกเพี้ยนกันต่อมาว่า

ตัดสินใจมันไม่ใช่เรื่องสุจริตแบบที่เรียกกัน มันเป็นเรื่องของความสะอาดนะ ถ้าไม่ขลิบออกโตขึ้น มันก็จะยิ่งหมักหมม ยี่..สกปรกตาย.. การคิดานจึงวาญิบตั้งแต่สมัยบิอิบรอฮีมโน้นแล้วละผู้ใหญ่ รู้ไหมบิอิบรอฮีมนะทำคิดานให้ตัวเองตอนอายุตั้งสิบแปดปี..เพราะนี่เป็นเรื่องที่อัลลอฮ์สั่งใช้ ไม่ใช่เรื่องเล่น..”

(ศึกวันแดงเลือด : 15)

หลักวาญิบเป็นหลักปฏิบัติภาคบังคับ สิ่งใดที่เป็นหลักวาญิบมุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติละเว้นมิได้ ถ้าไม่ปฏิบัติจะต้องถูกลงโทษ จึงทำให้มุสลิมมีความเกรงกลัวที่จะละเว้น แต่ทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮ์ทรงสั่งใช้ หรือห้ามกระทำนั้น ล้วนเกิดประโยชน์กับมนุษย์ทั้งสิ้น

นอกจากนั้นแล้วก็มีหลักปฏิบัติข้อหนึ่งที่มุสลิมมักจะปฏิบัติตามกันมาก ถึงสิ่งนั้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติก็ได้ ไม่มีโทษแต่อย่างใด ในเนื้อเรื่องได้มีการเข้าในคิดว่า การขลิบคิดาน เป็นสุนัตหรือ ชุนนะฮ์ ดังข้อความ

“ก็กำลังจะเล่าไป แล้วฮัจญะสมคิดก็มาขัดฉันนะ...คือจริงแล้วการขลิบของผู้ชายนะเป็นวาญิบ แต่ไหนแต่ไรมาแล้วเรียกว่าคิดาน แต่สมัยก่อนการทำคิดานอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้เลย ก็คือสับที่ใช้หนึบนะ เขาก็เลยเรียกอีกอย่างว่าเข้าสนับนานเข้าจากสับก็เร็นกเพี้ยนกันมาเป็นเข้าสุนัต แล้วบางที่บางคนก็เรียกเพี้ยนกันต่อมาว่าตัดสินใจ มันไม่ใช่เรื่องสุจริตแบบที่เรียกกัน มันเป็นเรื่องของความสะอาดนะ ถ้าไม่ขลิบออกโตขึ้น มันก็จะยิ่งหมักหมม ยี่..สกปรกตาย...”

(ศึกวันแดงเลือด : 15)

ชุนนะฮ์ ตามรากศัพท์แปลว่า วิธีทางครรลอง หรือวิถีชีวิตในทางศาสนาแล้วหมายถึงแบบอย่างพฤติกรรมของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ซึ่งมุสลิมถือว่ามีความสำคัญรองลงมาจากอัล-กุรอานเป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิต ในภาคปฏิบัติที่มุสลิมพยายามเจริญรอยตามชุนนะฮ์ของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ประกอบด้วยโอวาท และการกระทำของท่านตลอดจนสิ่งที่เหล่าสาวกของท่านพูดหรือกระทำแล้วท่านให้การยอมรับ

1.3.2 ความละเอียดรอบาป

ความละเอียดรอบาป หมายถึงการละเอียดต่อการทำชั่ว หรือการหักห้ามใจจากเรื่อนำรังเกียจ เป็นความละเอียดที่เกิดขึ้นในใจ แท้จริงบาปมหันต์มีทั้งหมด 70 ประเภทได้ถูกรวบรวมไว้อย่างชัดเจน

อันเป็นสิ่งที่ท่านศาสดาทรงห้ามไว้ โดยมีที่มาจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาแล้ว

อนุสธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักจริยธรรมในการมีความละเอียดรอบคอบไว้ 1 ประเด็น คือ

ไม่ปฏิบัติในสิ่งต้องห้าม

อิสลามส่งเสริมให้มุสลิมมีความละเอียดและถือว่าความละเอียดเป็นคุณธรรมประการสำคัญ การละเอียดรอบคอบทั้งปวง เป็นการที่เมื่อคนเราคิดชั่ว จะทำความชั่วแม้ไม่มีใครรู้ใครเห็น ก็รู้ว่าตนเองผิด ขัดต่อหลักการอิสลาม ถึงไม่มีใครรู้ตนเองก็รู้ อัลลอฮ์ทรงรู้ ก็จะเกิดละอายขึ้นในใจแล้วจะไม่กระทำอีก

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียน ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักจริยธรรมในการไม่ปฏิบัติในสิ่งต้องห้ามไว้จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ในฝัน จดหมายเหตุประเทศเซียม และมันอยู่ที่ปอด ดังนี้

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ชี้ให้เห็นถึงบาปใหญ่ คือ ซินา เป็นการร่วมประเวณีนอกสมรสเป็นบาปใหญ่ประการหนึ่งที่อิสลามห้ามและเตือนไม่ให้มุสลิมเข้าใกล้การกระทำนี้ เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่สกปรกและเลวร้ายยิ่ง และการกล่าวเท็จต่ออัลลอฮ์ เปรียบเสมือนกับการตั้งภาคีซึ่งเป็นบาปใหญ่ที่ร้ายแรงที่สุด ดังข้อความ

“หมายความว่าแม้แต่คนที่ตามแนวทางรอซูลจริงๆ เท่านั้นถึงจะรอด

ก็ไม่เชิง ผมจะเรียกร้องให้คนทุกคนทำชั่วและเรียกร้องสู่สิ่งที่เลวร้ายกว่าความชั่ว คือ ซินา และเรียกร้องสู่สิ่งที่เลวร้ายกว่า ซินา ก็คือการกล่าวเท็จต่ออัลลอฮ์ การกล่าวถึงอัลลอฮ์ โดยไม่มีความรู้นั้นแหละ คือผู้ที่กล่าวเท็จต่ออัลลอฮ์ คนที่อยู่ในกลุ่มนี้ก็คือบรรดา kafir และ บรรดาผู้ทำบิดอะฮ์...”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 24)

การที่ห้ามไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ต้องห้ามนั้น สิ่งที่ไม่ควรกระทำเช่นนั้นก็คือ บาป บาปเล็กได้แก่บาปที่เกิดจากการทำผิดเล็กๆ น้อยๆ ส่วนบาปใหญ่ได้แก่ ความผิดใหญ่ที่ได้มีการระบุไว้ใน อัลกุรอาน และฮะดีษของท่านรอซูล โดยมีการลำดับถึงการลงโทษอย่างรุนแรง หรือการลงโทษทางอาญา เช่น การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การทำซินา เป็นต้น

เรื่อง ในฝัน ได้มีการกล่าวถึงการตรวจสอบในเรื่องจริยธรรมขององค์กรว่า จะต้องไม่มีพนักงานกินเหล้า เนื่องจากอิสลามห้ามมุสลิมดื่มเหล้าหรือสิ่งมีนเมาโดยเด็ดขาด ดังข้อความ

“ การตรวจสอบคุณภาพของเราเข้มงวดมาก โดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมองค์กร เราตรวจสอบประวัติทางจริยธรรมของพนักงานทุกคน, ใครได้ ISO ของเราจะต้องไม่มีพนักงานกินเหล้าสูบบุหรี่ (อย่าเพิ่งทำหน้าแบบนั้นครับ...นี่คือ ความฝัน”

(ในฝัน : 18)

การดื่มของมีนเมา (เหล้า สุรา) รวมทั้งยาเสพติดต่างๆ ทางศาสนาอิสลามถือว่าสิ่งเหล่านี้ให้โทษ ไม่มีประโยชน์กับมนุษย์แต่อย่างใด จึงได้มีคำสั่งห้ามลงมาจากอัลลอฮ์ ให้หลีกเลี่ยงคือ ใ้ให้ทั้งการดื่มและให้ห่างไกลจากสถานที่ดื่ม ไม่มีงานร่วมกับผู้อื่นหรือหุ้นส่วนใดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีนเมาทั้งปวง

เรื่อง จดหมายเหตุประเทศเซียม ได้มีการกล่าวถึง อัตลักษณ์ของอิสลาม ไม่อนุญาตให้ผู้นับถือศาสนาอื่นดื่มเหล้า เล่นพนัน และกินหมู ซึ่งมุสลิมส่วนใหญ่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แสดงถึงความศรัทธาที่ดีของชาวมุสลิม ดังข้อความ

“ ศาสนาจารย์ของพวกเขาเจ้ามีมากพอสมควรพวกเขาเจ้ามีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่รักษาศีลของพวกเขาอย่างเคร่งครัด ไม่ดื่ม น้ำ บ้า ไม่เล่นขันต่อและที่เคร่งครัดเป็นอย่างยิ่ง คือ ไม่กินเนื้อวัวหมู ”

(จดหมายเหตุประเทศเซียม: 29)

คำสอนของศาสนาอิสลามมีกำหนดข้อห้ามสิ่งที่เป็นภัยต่อสุขภาพ และที่เกี่ยวกับจริยธรรมกว้างขวางกว่าข้อกำหนดในกฎหมายมากมาย มีหลายอย่างที่กระทำแล้วไม่ผิดกฎหมาย แต่ผิดหลักการของศาสนาอิสลาม

เรื่อง ในฝัน ได้แสดงถึงว่าจริยธรรมของมุสลิมในการจะห้ามไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขใด ในเรื่อง จะเป็นการฝืนฝันของตัวละครที่จะไม่ให้มุสลิมในองค์กรยุ่งเกี่ยวกับเหล้าหรือการสูบบุหรี่ แต่ในความเป็นจริงยังมีมุสลิมอีกมากที่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ดังข้อความ

“ การตรวจสอบคุณภาพของเราเข้มงวดมาก โดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมองค์กร เราตรวจสอบประวัติทางจริยธรรมของพนักงานทุกคน, ใครได้ ISO ของเราจะต้องไม่มีพนักงานกินเหล้าสูบบุหรี่ (อย่าเพิ่งทำหน้าแบบนั้นครับ...นี่คือ ความฝัน”

(ในฝัน : 18)

การดื่มสุราชาวมุสลิมนั้นไม่นิยมดื่มกันเพราะผิดหลักการศาสนาโดยตรง มีข้อห้ามในอัลกุรอานอย่างชัดเจน แต่ทว่าการสูบบุหรี่นั้นในยุคของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ยังไม่มีใครรู้จักใบยาสูบ และไม่มีการสูบบุหรี่เหมือนกับการดื่มเหล้า จึงเป็นความจริงว่าไม่มีโองการกุรอานหรือฮาดิษกล่าวถึงบุหรี่ โดยเฉพาะ มุสลิมบางส่วนจึงนิยมสูบบุหรี่เพราะคิดว่าเป็นการไม่ผิดหลักศาสนา

เรื่อง **มันอยู่ที่ปอด** ได้กล่าวถึงตัวละครที่เขาต้องการเลิกสูบบุหรี่ ถึงแม้ว่าการสูบบุหรี่ จะไม่มีหลักฐานห้ามชัดเจน แต่การสูบบุหรี่ก็ให้ผลร้ายต่อสุขภาพ ดังข้อความ

“นี่คือปอดของคุณ”... “มันเป็นอมานะฮ์จากอัลลอฮฺนะ รักษามันให้ดี”... “ผมเอามาให้คุณดูได้ซักครึ่งชั่วโมง เดี่ยวผมต้องไปคืนเจ้าหน้าที่แล้ว” ... “มันเป็นอมานะฮ์จากอัลลอฮฺนะ” ... “ก็อย่างที่บอกนะครับ เจ้าหน้าที่ต้องเอาไปฝังในสุสานอิสลามตามเจตนารมณ์ของคุณลุง”... “รักษามันไว้ให้ดี”... “คุณลุง...เลิกบุหรี่เถอะครับ นึกซะว่าทำเพื่อคนที่ลูกรัก”

(มันอยู่ที่ปอด : 19)

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา มีหลายฝ่ายที่ตัดสินใจในเรื่องของการสูบบุหรี่ไว้หลายฝ่าย คือในขณะที่ส่วนใหญ่ตัดสินว่าฮาราม (ต้องห้าม) บางกลุ่มไม่ถือว่าฮารามแต่เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง และส่วนน้อยอีกกลุ่มหนึ่งถือว่าอนุญาตให้สูบได้

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม มุสลิมส่วนใหญ่มีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า ความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ คือ การที่เราปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ทรงใช้และพยายามหลีกเลี่ยงจากความชั่วทั้งหลาย หลังจากนั้นก็ให้เราละทิ้งบรรดาสิ่งที่คลุมเครือ คือสิ่งที่เราไม่รู้แน่ชัดว่าสิ่งนั้นอนุญาตหรือสิ่งต้องห้าม เพื่อป้องกันการตัวเองไม่ให้ตกไปอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม. ถ้าหากเราปฏิบัติตามคำสั่งใช้และละทิ้งในคำสั่งห้ามได้อย่างสมบูรณ์แล้วแน่นอนเหลือเกินว่าเราจะได้เป็นบุคคลหนึ่งที่ประสบผลกับความสำเร็จทั้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยการได้รับการอภัยโทษและความพึงพระทัยของพระผู้ทรงสร้าง

1.3.3 จรรยา มารยาท

จรรยา คือความประพฤติที่ควรประพฤติ ส่วนมารยาทคือกิริยาที่เรียบร้อย คำว่าจรรยา มารยาทตามความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป คือ ความประพฤติที่ควรประพฤติด้วยกิริยาสุภาพเรียบร้อย ซึ่งบางขณะต้องประกอบด้วยการเสียสละความพึงพอใจส่วนตัวเพื่อความพึงพอใจส่วนตัวด้วย

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักจริยธรรมในการมีจรรยาบรรณไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1.3.3.1 มารยาทอิสลาม

1.3.3.2 ความเป็นพี่น้องน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

1.3.3.3 ขอบเขตระหว่างชายกับหญิง

1.3.3.1 มารยาทอิสลาม

ศาสนาอิสลามได้สอนเกี่ยวกับเรื่องจรรยาบรรณไว้ทุกด้าน เช่น มารยาทในการกิน การดื่ม การพูดจาทักทาย การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยดี ความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของผู้อื่น ถ่อมตน สุภาพ อ่อนน้อม ไม่โอ้อวด ไม่หมิ่นประมาทผู้อื่น ฯลฯ

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาผ่านหลักจริยธรรมในการมีมารยาทอิสลาม ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ในฝัน และญะมาอะฮ์ดับลิก ดังนี้

เรื่อง ในฝัน ตัวละครฝันในเรื่องว่าอยากให้หมอและพยาบาลทุกคนมีมารยาทอิสลาม แสดงถึงมีหลักคำสอนในเรื่องนี้และมีการส่งเสริมให้กระทำ ดังข้อความ

“ ในโรงพยาบาลนอกจากแยกหมอนมัสยิดสำหรับคนไข้หญิง หมอผู้ชาย สำหรับคนไข้ชายแล้ว เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ทุกคนยังมี (อัลลาก) มารยาทอิสลามกับคนไข้ทุกคนอย่างอบอุ่น ไม่ใช่คนไข้มุสลิมเท่านั้นที่เข้ามาใช้บริการ แม้แต่คนต่างศาสนาเองก็ยังชื่นชมในบริการเช่นเดียวกัน ”

(ในฝัน : 21)

ท่านศาสตราจารย์หมัด (ช.ล) ได้กล่าวไว้มีความว่า “แท้จริงแล้ว ฉันถูกส่งมาเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับมารยาทที่ดี” (รายงานโดย อะหมัด)

ท่านได้กำชับให้มุสลิมนั้นเป็นคนที่มีความประพฤติดี เช่นการพูดด้วยดี การให้สลาม การยิ้มแย้มให้กับ การเห็นอกเห็นใจ การเคารพความคิดเห็น การให้เกียรติ ไม่เหยียดหยาม ไม่คิดจินนินทา ไม่ด่าไม่สาปแช่งต่อกัน เป็นต้น

เรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิก กล่าวถึงตัวละครที่ชื่อมุฮัมมัดซาริฟ เป็นเด็กนักเรียนที่มีมารยาท และเขานั้นเป็นมุสลิม ทำให้คนต่างศาสนาในโรงเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อชาวมุสลิมมากขึ้น ดังข้อความ

“ หลายครั้งที่มุฮัมมัดซาริฟโจมตีค่านิยมผิดๆ โดยที่แทบจะไม่ต้องทำอะไรเลย แค่เดินไปเดินมาโดยที่บนอกเสื้อนักเรียนมีชื่อที่ใครๆก็รู้ว่าเป็นชื่อมุสลิมปะหรา อยู่ ทั้งการเคารพผู้ใหญ่ การตั้งใจเรียน ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ และคุณธรรม นานาประการที่เขาแสดงออกเป็นประติวิสัยในสังคมมฟอร์ต ทำให้คนทั้งโรงเรียนมีทัศนคติเป็นบวกต่ออิสลาม ”

(ญะมาอะฮ์ดับลิก : 9)

จริยธรรมและมารยาทเป็นสิ่งสำคัญในอิสลามเป็นอย่างยิ่ง การมีมารยาทคือการที่มุสลิมมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัว เป็นเครื่องประดับประจำกายของเขา เป็นการสร้างความรู้สึกชื่นชอบแก่ผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

1.3.3.2 ความเป็นพี่น้องน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

มนุษย์ย่อมมีความเป็นพี่น้องกัน ในฐานะเป็นมนุษย์ด้วยกัน ศาสนาอิสลามต้องการให้มนุษย์ทั้งหลายรักใคร่สนิทสนมกัน ให้หัวใจมีความกรุณาเพื่อแผ่เมตตาต่อกันแผ่กระจายออกไปทั่วทุกคนเพื่อพวกเขาจะได้สงสารและให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาหลักจริยธรรมในความเป็นพี่น้องน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ จดหมายเหตุประเทศเซียม และในฝัน ดังนี้

เรื่อง จดหมายเหตุประเทศเซียม ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมส่วนหนึ่งคือ ความเป็นพี่น้อง มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันหรือความเป็นญะมาอะฮ์ (รวมกันเป็นกลุ่ม) ดังข้อความ

“ ศาสนาอาคารของพวกเอกเจ้ามีมากพอสมควรชาวเอกเจ้ามีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ส่วนใหญ่รักชาติของเอกเจ้าอย่างเคร่งครัด ไม่ดื่ม น้ำเมา ไม่เล่นขันต่อและที่เคร่งครัดเป็นอย่างยิ่ง คือ ไม่กินเนื้อวัวหมู ”

(จดหมายเหตุประเทศเซียม: 29)

เรื่อง ในฝัน ได้กล่าวถึงการมีความเป็นพี่น้องในองค์กรมุสลิม โดยการทำงานเพื่อจุดประสงค์เดียวกันโดยรวมตัวกันเป็นหนึ่ง รวมกลุ่มกันทำงานเพื่อศาสนาและเพื่ออัลลอฮ์ ดังข้อความ

“ ทุกองค์กรมีความรักใคร่กลมเกลียว สามัคคีกัน อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความ เป็นพี่น้อง ร่วมกันทำหนังสือสร้างสรรค์, ร่วมกันทำรายการวิทยุ, ร่วมกันทำงานศาสนา อย่างขะมักเขม้น แม้จะมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่องค์กรต่างๆก็ร่วมกัน ทำงานได้อย่างไม่มีปัญหา เพราะพวกเขาทำเพื่อจุดประสงค์เดียวกัน ”

(ในฝัน : 20)

การมีฐานะมาอะฮ์ที่แข็งแกร่งและสามารถดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อบรรดาสมาชิกมีความเป็นพี่น้อง ระหว่างกัน มีการแสดงทัศนะของตนออกมาด้วยความจริงใจ ไม่ซ่อนเร้นอำพรางสิ่งหนึ่งสิ่งใดไว้ ไม่ อวดอ้างภูมิปัญญา มีความซื่อสัตย์ระหว่างกัน เพื่อที่จะให้เกิดการสังสรรค์ความเป็นพี่น้องให้เกิดขึ้นในหมู่ สมาชิก จนกลายเป็นรากฐานการเคลื่อนไหวที่เป็นเอกภาพและมั่นคงในคำสอนแห่งอิสลาม

1.3.3.3 ขอบเขตระหว่างชายกับหญิง

ขอบเขตระหว่างชายและหญิงศาสนาอิสลาม ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการพบปะกัน ระหว่างชายกับหญิง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้น เช่น การชู้สาว จึงได้มีหลักคำสอนต่อ ขอบเขตในการปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกัน ถือเป็นมารยาทอิสลามอีกประการหนึ่ง

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทาง ศาสนาด้านหลักจริยธรรมในขอบเขตระหว่างชายกับหญิง ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ฝีลองกอง และในฝัน ดังนี้

เรื่อง ฝีลองกอง สะท้อนให้เห็นถึงการสำรวมระหว่างชายกับหญิง ซึ่งแสดงถึงการให้เกียรติของ ฝ่ายชาย และเป็นหลักคำสอนหนึ่งในศาสนา ว่าให้มีการลดสายตาให้ต่ำลงไม่มีการจ้องมองด้วยความ ไตร่ระหว่างชายหญิง ดังข้อความ

“...ฝ่ายของข้า เธอก็คงมีคำสอนของเธอ คอยกดเธอให้สำรวมต่อหน้าผู้ชาย

อย่างผมเหมือนกัน...”

(ฝีลองกอง : 13)

การพบปะกันระหว่างชายหญิงมิได้เป็นสิ่งถูกห้ามโดยสิ้นเชิง ครอบคลุมเท่าที่เจตนาของการพบปะ กันเป็นไปด้วยกับจุดประสงค์แห่งความดีงาม เช่น เพื่อการได้มาซึ่งความรู้อันเป็นประโยชน์ การงานที่ดี การทำโครงการเพื่อการกุศล ภาระหน้าที่แห่งการนิยาส และการกระทำอื่นๆอีกมาก ซึ่งต้องการความ ร่วมมือและการทำงานร่วมกันจากทั้งสองเพศ

เรื่อง ในฝัน ตัวละครในเรื่องได้ฟันถึงการจัดแยกชายและหญิงอย่างชัดเจนในตัวละคร ซึ่งก็คือการไม่ให้เกิดปะปนกันระหว่างชายหญิง ดังข้อความ

“ผมเดินเข้าไปในตัวตึก ก็พบว่าตึกนี้เป็นตึกที่ประหลาดกว่าตึกที่ผมเคยเห็นทุกอย่างในนี้ถูกออกแบบให้แบ่งเป็นสองส่วนเท่าๆกันอย่างชัดเจน เริ่มจากทางเข้ามีสองประตูคือประตูซ้ายและประตูขวา โขฟารับแขกมีสองชุดเหมือนกันเดี่ยวอยู่ซีกซ้ายกับซีกขวา ร้านขายของก็มีสองร้านบันไดเลื่อนก็มีสองอัน เหมือนตึกทั้งตึกถูกแบ่งออกเป็นสองซีกโดยมีเส้นรั้วเตี้ยๆกั้นกลางเอาไว้ผมเดินในซีกที่ผมควรต้องเดิน เพราะสังเกตได้ด้วยตัวเองว่าซีกที่ผมเดินอยู่มีแต่ผู้ชาย และอีกซีกเป็นของผู้หญิง”

(ในฝัน : 17)

การแยกสัดส่วนระหว่างชายกับหญิงนั้น ในปัจจุบันชาวไทยมุสลิมพึงปฏิบัติและให้ความสำคัญกันมากขึ้น เช่น ในมัสยิดมีม่านกั้นระหว่างกันชัดเจน โรงเรียนมัธยมสอนศาสนาควบคู่สามัญมีการแยกนักเรียนชายและหญิงไม่ให้เรียนร่วมกัน เป็นต้น เพื่อป้องกันปัญหา (ฟิตนะ) ที่จะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การพบปะกันระหว่างชายหญิงมิได้เป็นสิ่งถูกห้ามแต่จะต้องอยู่ในขอบเขตและต้องไม่ลืมถึงธรรมชาติของทั้งสองเพศ ทั้งชายและหญิงจำเป็นต้องดำรงอยู่ในคำสอนของอิสลาม และให้การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชายหญิงนั้น อยู่บนพื้นฐานแห่งความดีงามตามหลักจริยธรรมของศาสนา

1.3.4 ความรับผิดชอบ

คำว่า อะมานะฮ์ ในภาษาอาหรับหมายถึง ความซื่อสัตย์ และนักวิชาการมักจะแปลเช่นนี้ แต่คำว่า อะมานะฮ์ มีข้อเกี่ยวพันกับจริยธรรมอิสลาม พร้อมกับบทบัญญัติที่สั่งใช้ให้ปฏิบัติอะมานะฮ์ จึงทำให้ความหมายของอะมานะฮ์ในทัศนะอัลอิสลามกว้างกว่าคำว่า “ความซื่อสัตย์” จึงได้ให้นิยามใหม่ของคำว่า อะมานะฮ์ คือ ความรับผิดชอบ เช่น ความรับผิดชอบระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้า มีความรับผิดชอบในด้านอิมาน (การศรัทธา) หรือ มีความรับผิดชอบในด้านจริยธรรมกับมนุษย์

จากคำสั่งสอนนี้ มุสลิมต้องเข้าใจว่ามนุษย์ในฐานะที่เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ต้องมีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบในการศรัทธาต่ออัลลอฮ์และสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหลักเชื่อมั่น ซึ่งเป็นอะมานะฮ์อันใหญ่หลวงและเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มนุษย์ต้องปฏิบัติ นั่นคือนับถือศาสนาอันเป็นสัจธรรมจากพระผู้เป็นเจ้า พร้อมทั้งปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์ เพื่อการพัฒนาจิตใจ ด้านจริยธรรม และจิตสำนึก ให้บรรลุความโปรดปรานและชัยชนะในโลกนี้และโลกหน้า

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักจริยธรรมในการมีความรับผิดชอบ ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1.3.4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.3.4.2 ความรับผิดชอบต่อศาสนา

1.3.4.1 การรับผิดชอบต่อตนเอง

ศาสนาอิสลามได้มีข้อห้ามต่างๆไว้เพื่อเป็นข้อบังคับให้มุสลิมนั้นรักษาตนเอง อาทิเช่น ศาสนาห้ามฆ่าตัวตายในทุกวิถีทาง หรือฆ่าผู้อื่นโดยปราศจากสิทธิและเหตุผล ห้ามกระทำ ทุกสิ่งที่จะทำให้มุสลิมอ่อนแอหรือเสื่อมเสียในหลักศรัทธาของเขา นอกจากนี้ศาสนายังห้ามกระทำทุกสิ่งที่จะกระทบต่อมารยาท (จริยธรรม) เช่น การผิดประเวณี และห้ามทุกสิ่งที่ทำลายสติปัญญา เช่น การดื่มสุรา และห้ามทุกสิ่งที่จะทำลายทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น เช่น การใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย การลักขโมยทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น เป็นต้น

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักจริยธรรมในการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ มั่นอยู่ที่ปอด ดังนี้

เรื่อง **มั่นอยู่ที่ปอด** ได้กล่าวถึงอمانةฮุจากอัลลอฮ์ ซึ่งในที่นี้ก็คือ อمانةสุดต่อตนเอง คือ สอนให้มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง ศาสนาสั่งใช้ให้มุสลิมรักษาตนเองให้พ้นจากสิ่งต่างๆ ที่จะทำลายหรือทำให้ชีวิต สุขภาพ และความสุขของเขาตกต่ำ ในตัวเรื่องคือ สอนให้รักตนเองโดยให้เลิกสูบบุหรี่ ดังข้อความ

“มันเป็นอمانةฮุจากอัลลอฮ์นะ” เสียงมรวาน เพื่อนของผมที่เคยพูดกับผม เมื่อสองปีก่อนตอนที่เข้าโรงพยาบาลครั้งแรก กลับดังขึ้นมาอีกครั้งในสมอง “รักษามันให้ดีนะ” ดังอยู่อย่างนั้นทั้งคืนจนนอนไม่ได้ “มันเป็นอمانةฮุจากอัลลอฮ์ รักษามันให้ดีนะ” ทั้งเสียงมรวาน ทั้งภาพปอดที่หมอยกมาให้ดูปรากฏสลับฉากกันในหัว ”

(มั่นอยู่ที่ปอด : 19)

การรักษาอمانةสุดต่อตนเองนั้น ถ้าหากว่าทุกคนได้ปฏิบัติอمانةสุดส่วนนี้อย่างครบถ้วน ก็จะเป็นการรักษาอمانةสุดต่อกันและกันด้วย จึงเป็นสิ่งที่เราต้องเตือนตัวเองอยู่เสมอ พร้อมทั้งปลูกฝังกับบุตรหลานและผู้อยู่ภายใต้การดูแลของเรา เพื่อเป็นการสร้างวินัยส่วนตัวแก่สมาชิกของสังคม ซึ่งเมื่อ

ทุกคนบรรลุความสำเร็จในเรื่องนี้ สังคมที่ข่อมจะเป็นสังคมที่มีอะมานะฮ์ มีความสุจริต และความรับผิดชอบอย่างมั่นคง

1.3.4.2 การรับผิดชอบต่อศาสนา

ความรับผิดชอบทางธรรมชาติที่อัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ ถึงการมีอยู่ของพระเจ้าผู้สร้าง และความเป็นเจ้าที่แท้จริงแต่เพียงพระองค์เดียว ด้วยกฎเกณฑ์ของการสัมพัทธ์ภายใน ดังนั้น ความเชื่อมั่นในความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์จึงเป็นอะมานะฮ์ของมนุษย์ หรือเป็นความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ที่จะต้องแบกรับไว้ตลอดชีวิต แล้วความรับผิดชอบอื่นจึงจะตามมาหรือเกิดขึ้นได้

การรับผิดชอบต่อศาสนา หรืออะมานะฮ์ ที่มีต่อศาสนานั้น ก็คือ การเผยแผ่ศาสนา (อะวะฮ์) ศาสนาอิสลามได้กำหนดให้มุสลิมทุกคนทั้งชายและหญิงมีหน้าที่เผยแผ่ศาสนาและถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับมุสลิมที่จะต้องดำเนินการอะวะฮ์สู่คนสู่อิสลาม ตามกำลังภูมิปัญญาของตนคือตั้งแต่รู้จริงเพียงใจคนเดียวเป็นต้นไป หรือเผยแผ่ในทางอ้อม เช่นบริจาคเงินช่วยในการเผยแผ่ศาสนา เป็นต้น

อนุสลิห์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักจริยธรรมในการมีความรับผิดชอบต่อศาสนา ไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

- 1.3.4.2.1 ศึกษาศาสนาอยู่เป็นนิจ
- 1.3.4.2.2 การอธิบายศาสนาต่อผู้อื่น
- 1.3.4.2.3 เป็นนักทำงานเพื่อศาสนา

1.3.4.2.1 ศึกษาศาสนาอยู่เป็นนิจ

มุสลิมจำเป็นต้องศึกษาศาสนาอยู่เสมอ เพื่อใช้ในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักการของศาสนา อีกทั้งยังต้องศึกษาทุกวิถีทางในการทำงานเพื่อศาสนาด้วย และถือเป็นหน้าที่ของชาวมุสลิมประการหนึ่ง

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสลิห์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาด้านหลักจริยธรรมในการศึกษาศาสนาอยู่เป็นนิจ ไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ญะมาอะฮ์ระดับลิกนิทานสินามิ และบทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ดังนี้

เรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิก ได้กล่าวถึงตัวละครชื่อมัรวาร ซึ่งเป็นคนที่มักศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เสริมความรู้กับตัวเองอยู่เสมอให้มีความชำนาญ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจในการรับใช้ศาสนาอิสลาม และเป็นผู้ที่คอยชี้แจง โต้แย้ง เรื่องศาสนาอิสลามได้ดี ดังข้อความ

“ช่วงที่มัรวานท้อปฟอร์มเขาจะลากเลื้อยขึ้นไปยิงเองบ่อยๆแต่ก็มีบางเกมที่ฟอรม์หลุด (หรือฝ่ายตรงข้ามทำการบ้านมาดี) ถูกตัดออกจากเกมจนแทบจะไม่ได้ช่วยทีมเลย จุดนี้ถ้ามัรวานแก้ปัญหาด้วยการขยับลงมาล้วงลูกเอง ศึกษาหาศาสนาหาข้อมูลเองก็จะช่วยทีมได้มาก”

(ญะมาอะฮ์ดับลิก : 9)

ผู้เผยแพร่ศาสนาจะต้องมีความรู้แน่น เช่นเมื่อจะสอนเรื่องใดต้องพิจารณาว่าตนเองยังขาดความรู้ที่จำเป็นในหัวข้อใดบ้าง แล้วศึกษาเพิ่มเติม ในยามปกติก็ต้องเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอแล้วเตรียมเรื่องโดยวางจุดมุ่งหมายว่าจะเข้าถึงผู้รับการเผยแพร่ในเรื่องใดบ้าง พูดยจบแล้วเขาจะเข้าใจหรือรู้ซึ่งในเรื่องใดบ้าง โดยเตรียมวิธีว่าจะทำอย่างไรเขาจึงจะเข้าใจได้เร็วและง่ายที่สุด และหลักฐานนั้นจะต้องยึดอัลกุรอานและฮาดิษ

เรื่อง นิทานสินามิ ตัวละครในเรื่อง ได้พยายามศึกษาศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง ด้วยวิธีทางต่างๆ เพราะต้องหาข้อมูลทำการวิจัย ผสมกับความศรัทธาที่มีอยู่ดั้งเดิมจึงทำให้เขานั้นเกิดความเข้าใจในศาสนาอิสลามมากยิ่งขึ้น และพลังแห่งศรัทธาที่มีก็ยิ่งเพิ่มขึ้น ดังข้อความ

“และตอนนี้เองเป็นช่วงที่ผมขลุกอยู่กับมัสยิด ศึกษาอิสลามอย่างจริงจังจากข้อมูลที่เตรียมมาจากอังกฤษ, จากกูรฮาน, จากอินเทอร์เน็ต, จากผู้รู้ศาสนาที่ผมสามารถไปหาเขาได้, และกำลังรู้สึกว่ารากแก้ว แห่งศรัทธากำลังฝังรากลึกลงในหัวใจผมเรื่อยๆ”

(นิทานสินามิ : 28)

การศึกษาหาข้อมูลในเรื่องศาสนาอิสลามนั้น ปัจจุบันมีแหล่งศึกษาที่หลากหลาย เช่น จากหนังสือทางศาสนา อินเทอร์เน็ต หรือถามผู้รู้ต่างๆ ซึ่งมุสลิมในปัจจุบันให้ความสนใจที่จะศึกษาศาสนากันมากขึ้น เนื่องจากหนังสือที่เกี่ยวกับศาสนา และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามในเรื่องต่างๆ ออกมาแพร่หลายมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน

เรื่อง บทสัมภาษณ์หมายเลข 2 ได้สะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อการศึกษาศาสนาอิสลาม โดยศึกษาในเรื่องที่คลุมเครือ ที่ตนเองยังไม่เข้าใจ ก่อนที่จะไปศึกษาในเรื่องแก่นแท้ของศาสนา ก็เพื่อที่จะปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เป็นผู้ศรัทธาที่สมบูรณ์มากขึ้น ดังข้อความ

“ผมรู้ว่าผู้ที่ไม่มีความบริสุทธิ์ใจก็เสร็จคุณอีก?”

แล้วคุณจะเห็นว่าผมใจกว้างเหมือนทะเล ต่อให้เป็นผู้รู้ท่วมฟ้า หรือ มีหัวใจใสสะอาดแค่ไหนก็มีสิทธิเป็นเพื่อนกับผมได้ ถ้าเขายังไม่เข้าใจศาสนา “ถ้า เขาสนใจเรื่องปลีกย่อยในศาสนา ก่อนสนใจเรื่องหลักพื้นฐานเคร่งครัดในสิ่งที่ศาสนา ส่งเสริมมากกว่าข้อบังคับ, ระมัดระวังบาปเล็กน้อยแต่กลับประมาทในบาปใหญ่, ให้ความสำคัญประเด็นที่เป็นน้อยๆ มากกว่าให้ความสำคัญหลักชี้ขาด, ศึกษาเรื่องที่ คลุมเครือก่อนศึกษาเรื่องที่เป็นแก่นแท้”

(บทสัมภาษณ์หมายเลข 2: 25)

การศึกษาในอิสลามจึงเป็นการศึกษาที่พยายามสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนที่ยอม ศิโรราบ ภายใต้อำนาจอันไร้ขอบเขตของอัลลอฮ์ผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง เกิดจิตวิญญาณในการเรียนรู้ รักที่จะ เรียนรู้ มีความใฝ่รู้และใฝ่เรียน มีจริยธรรมอันสูงส่งที่เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชีวิต ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เป็นการศึกษาที่จะต้องรับใช้ชุมชน และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดและมุ่งรับใช้การ ปฏิบัติ มิใช่เพียงเพื่อความเป็นปรีญาชนหรือรองรับการขยายตัวของตลาดแรงงานอย่างเดียว

1.3.4.2.2 การอธิบายศาสนาต่อผู้อื่น

คำสั่งใช้ของพระผู้เป็นเจ้าในตอนเริ่มแรกของการประทานอัลกุรอานลงมานั้นก็คือ การใช้ให้ ประกาศตักเตือน และเผยแผ่วะฮีย์แก่มวลมนุษยการเผยแผ่ศาสนาอิสลามถือว่าเป็นภารกิจ (อะมานะฮ์) ที่สำคัญมากในชีวิต มุสลิมถูกกำหนดมาให้เป็นผู้ยึดมั่นเพื่อการเผยแผ่และเป็นผู้ชี้แนะแนวทางของพระ ผู้อภิบาล

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทาง ศาสนาด้านหลักจริยธรรมในการอธิบายศาสนาต่อผู้อื่น ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ช่วงภาพตีเด่น 103 และญะมาอะฮ์ดับลิก ดังนี้

เรื่อง ช่วงภาพตีเด่น 103 ตัวละครเป็นมุสลิมซึ่งมีความเชื่อในวันแห่งการสอบสวน เขากลัว ความผิดที่ไม่ได้อธิบายศาสนาในเรื่องละหมาดแก่ผู้อื่นซึ่งเป็นคนต่างศาสนิกและพึงเสียชีวิตไปให้รู้ ทำให้

เขากล่าวว่า จะต้องถูกลงโทษในเรื่องนี้ ต่อไปเขาได้สัญญากับตนเองว่าไม่คิดหลีกเลี่ยงหรือไม่อธิบายในเรื่องศาสนาของตนให้ผู้อื่นอีก ดังข้อความ

“ จากเหตุการณ์นี้ทำให้ผมสัญญากับตัวเองว่าจะไม่เลี่ยงที่จะอธิบายเรื่องศาสนาของผมนับกับใครก็ตามที่เดินเข้ามาถาม เพราะผมคงรับผิดชอบไม่ไหวแน่ถ้าวันกียามะฮ์ที่อ้าวเรื่องนี้ไปร้องเรียนกับอัลลอฮ์ ”

(ช่วงภาพเคลื่อนไหว 103 : 22)

มุสลิมทุกคนต้องทำการละหมาดผ่านชีวิตแห่งอิสลาม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน เมื่อผู้คนเข้ามาติดต่อกับมุสลิม พวกเขาควรจะได้พบกับอิสลามในรูปแบบของความศรัทธาที่มีชีวิตชีวาและสามารถสัมผัสได้ ซึ่งจะส่งผลให้ชีวิตของมนุษย์นั้นสูงขึ้น

เรื่อง ญะมาอะฮ์ตัจลี กล่าวถึงตัวละคร ชื่อ มังคัน เป็นคนที่มีหน้าที่คอยกรองข่าวไม่ดี หรือติดตามบทบาทของผู้ไม่หวังดีต่อศาสนาอิสลาม และเตรียมพร้อมที่จะต่อต้าน ตอบโต้ ต่อสู้กับทุกคนที่มีแผนทำลายอิสลาม ดังข้อความ

“ ประวัติ : มังคันเป็นคนสายบุรี เรียนวิศวกรรมฟิสิกส์ แต่มาเปิดอาชีพนักข่าว เป็นมิดฟิลด์ตัวกลิ้งฝั่งซ้ายมีลีลาคล่องแคล่วเป็นจุดขาย ในสถานการณ์ที่ทีมเจาะเข้าทำตรงกลางไม่ได้ เขาก็จะใช้ความสามารถเฉพาะวิ่งขึ้นวิ่งลงทำเกมทางริมเส้น ใช้ความเป็นนักข่าวนำข้อมูลเชิงลึกสนับสนุนข้อมูลให้กองหน้าทั้งสามคนและในเกมรับก็ต้องคอยกรองฟางข้าวลือเลื่องๆเกี่ยวกับอิสลาม และสวนกลับแบบเคเตอร์แอ็คแท็คด้วยข้อมูลที่ถูกต้องอย่างทันควัน ”

(ญะมาอะฮ์ตัจลี : 11)

สนามของการละหมาดนี้ ต้องการผู้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ผู้ที่เตรียมพร้อมและฝึกฝนตัวเองอยู่เสมอ มุสลิมนั้นควรจะใช้วิธีการในการละหมาดให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ในทุกๆเวลาทุกๆสถานที่ ในทุกวันนี้การละหมาดต้องการสื่อ และวิธีการทันสมัย เช่น วิทยู โททส์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งการพบปะตัวต่อตัว เพื่อที่จะทำให้การละหมาดมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3.4.2.3 เป็นพนักงานเพื่อศาสนา

การละหมาดผู้คนไปสู่อัลลอฮ์ตะอาลานั้น คือ วิถีทางแห่งการรอดพ้นทั้งในดุนยา (โลกนี้) และอาคีเราะฮ์ (โลกหน้า) ฉะนั้นการที่ท่านมีความสามารถเป็นสาเหตุทำให้คนหนึ่งได้รับฮิยาอะฮ์ (ผลตอบแทน) จากอัลลอฮ์นั้น ย่อมมีความประเสริฐยิ่งกว่าความดีงามใดๆ

จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทาง ศาสนาด้านหลักจริยธรรมในการอธิบายศาสนาต่อผู้อื่น ไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ญะมาอะฮ์ดับลิก ในฝัน และศพ ดังนี้

เรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิก เป็นเรื่องที่จะบรรยายประวัติของทิมคะวะฮ์ ที่ทำงานเผยแผ่ศาสนา เป็น ส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นหน้าที่ของมุสลิมผู้ศรัทธา ดังข้อความ

“ ในสนามคะฮ์วะฮ์เขาอาจไม่เคยจบสกอร์เลยตลอดชีวิต แต่เขาคิดแค่ว่า หน้าที่ทำประดุเผยแผ่อิสลาม นั้นเป็นหน้าที่ของเพื่อนร่วมทีม ส่วนเขาขอแค่ยืนหยัด เป็นด้านสุดท้ายปกป้องอิสลามแบบไม่คิดชีวิตเป็นพอ ”

(ญะมาอะฮ์ดับลิก : 17)

ในปัจจุบันมีกลุ่มคน หรือ องค์กรต่างๆของมุสลิม ตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานเพื่อศาสนามากขึ้น อย่างเช่น ในร่วมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศไทย จะมีการจัดตั้งชมรมมุสลิมขึ้น เพื่อเป็นแหล่งให้ นิสิต นักศึกษารวมกลุ่มกันทำงานเพื่อศาสนา และเผยแผ่ศาสนา เป็นต้น

เรื่อง ในฝัน ได้กล่าวถึงมูลนิธิ,องค์กร,สมาคม, ชมรมต่างๆที่ทำงานเพื่อศาสนา แสดงให้เห็นถึง ชาวมุสลิมในประเทศไทยให้ความสำคัญในการทำงานเพื่อศาสนามากขึ้นกว่าเดิม ดังข้อความ

“ ผมเดินลงบันไดเลื่อน ไปอีก ก็พบว่าชั้นล่างๆเป็นออฟฟิศของมูลนิธิ,องค์กร, สมาคม, ชมรมต่างๆที่ทำงานเพื่อศาสนา ชั้นนี้มีชื่อชั้นว่า ชั้น O.G.(One God) องค์กร มุสลิมจำนวนมากมาใช้ชั้นนี้เป็นออฟฟิศ ”

(ในฝัน : 20)

ในปัจจุบันการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่จะฟื้นฟู ศาสนา โดยใช้วิถีทางที่ทันสมัย เช่น การทำค่ายอบรมศาสนา การเผยแผ่ศาสนาทางเว็บไซต์หรือ โปรแกรมแชท เพื่อจูงใจพี่น้องมุสลิมให้ตระหนักในหน้าที่ต่อศาสนาอิสลามมากขึ้น

เรื่อง ศพ เป็นการเสนอวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ของชาวไทยมุสลิม ซึ่งก็คือ การทำค่ายอบรมศาสนา เป็นวิธีที่นิยมใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน ดังข้อความ

“ อารีฟีนั่งประชุมเครียดในวงน้ำชา หัวข้อที่กำลังถกกันในที่ประชุม คือการทำค่ายครั้งต่อไปที่กำลังจะจัดขึ้นในอีกไม่กี่วันข้างหน้า แผนงานถูกเตรียมเอาไว้เรียบร้อยแล้ว เขาตกลงใจจะทำค่ายที่เกี่ยวกับความตายอีกครั้ง ”

(ศพ : 11)

อะมานะฮ์เป็นหลักการที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของมุสลิม ซึ่งเป็นหลักการที่จะรักษาความมั่นคงแห่งชีวิตโดยคำนึงถึงเป้าหมายที่พระองค์ทรงกำหนดไว้ คือ รักษาศาสนา ชีวิต จริยธรรม สติปัญญา และทรัพย์สินสมบัติ ซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งชีวิต อันมีศักยภาพที่จะดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติอิบาดะฮ์ (สักการะ) อย่างสม่ำเสมอ

อิสลามเป็นระบอบการดำเนินชีวิตที่มุ่งจะขัดเกลาจิตใจให้ผ่องแผ้วด้วยการเคารพภักดีพระเจ้าผู้อภิบาล และกระทำความดีต่อเพื่อนมนุษย์โดยตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเสมอภาค ความยุติธรรม และความเป็นพี่น้องกันเพราะหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ จริยธรรมอิสลามเกิดจากศาสนาจึงผูกพันมุสลิมไว้กับอัลลอฮ์ทุกอิริยาบถ

จากการศึกษาเอกลักษณ์ทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมพบว่า มุสลิมไทยมีความศรัทธาและยึดถือว่าศาสนาคือบูรณาการของชีวิต เนื่องจากศาสนาคือแนวทางในการดำเนินชีวิต ที่พระเจ้าผู้ทรงสร้างชีวิตและทุกสรรพสิ่งประทานมา ดังนั้น การดำเนินชีวิตตามครรลองของศาสนา จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นบูรณาการการใช้ชีวิตในทุกด้านตั้งแต่ความเชื่อ ความคิด จิตใจ พฤติกรรมในชีวิตประจำวันชีวิตครอบครัวและชีวิตทางสังคม ทุกอย่างล้วนออกมาจากคำสอนของศาสนาที่มีความศรัทธาเป็นพื้นฐานว่า หากใครเชื่อฟังปฏิบัติตามพระเจ้าก็จะได้รับการตอบแทนความดี และหากใครฝ่าฝืนก็จะต้องถูกถูกลงโทษในชีวิตหลังความตาย

บทที่ 3

เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้น นามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม”

เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิต

เสาวนีย์ จิตต์หมวด (2544 : 89) ได้กล่าวถึงชาวไทยมุสลิมว่า ในเบื้องต้นชาวไทยมุสลิมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากชาวไทยส่วนอื่นในเรื่องของศาสนาอันแนบแน่นอยู่กับวัฒนธรรม กล่าวคือมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีวิถีในการดำเนินชีวิต หรือวัฒนธรรมอยู่ในครรลองของวัฒนธรรมอิสลามเป็นหลัก แต่นั่นมิได้หมายความว่า มุสลิมจะปฏิเสธในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง ในทางตรงกันข้ามศาสนาอิสลามกลับแสดงให้เห็นและยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์

อ.อารง สุทธาสาสน์ อดีตอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวไว้ว่า "วัฒนธรรมอิสลาม" หมายถึง การดำเนินชีวิต รูปแบบของพฤติกรรม หรือแนวปฏิบัติของมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งล้วนมีส่วนผูกพันกับข้อปฏิบัติทางศาสนาอิสลามอย่างใกล้ชิด

วัฒนธรรมอิสลามได้รับการ สืบสาน เรียนรู้ สืบทอด ส่งต่อ บ่มเพาะและงอกเงย ในหมู่เหล่ามุสลิมผู้ศรัทธาที่มาจากหลักการในศาสนาอิสลามที่ถูกประทานลงมาในรูปแบบของการดำเนินชีวิต พระเจ้าในศาสนาอิสลามได้กำหนดหลักศรัทธาและหลักการปฏิบัติ ได้อย่างครอบคลุมในทุกเรื่อง เริ่มตั้งแต่มนุษย์อยู่ในท้องแม่ การใช้ชีวิตในขณะที่มีชีวิตอยู่บนโลก จนถึงเวลาที่มนุษย์ได้รับการพิจารณาผล การใช้ชีวิตหลังความตายในหลุมในฝังศพ อิสลามกำหนดรายละเอียดตลอดทั้ง 24 ชั่วโมงของการใช้ชีวิต อิสลามเสนอรูปแบบหรือแนวทางที่ดีเพื่อให้นักปฏิบัติตาม แล้วจะก่อให้เกิดความสันติในการอยู่ร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ทุกอากัปกิริยาในชีวิตของมุสลิมที่ศรัทธาที่แท้จริง จึงผูกโยงอยู่กับวิถีชีวิตที่อิสลามกำหนด

จากคำกล่าวข้างต้นได้แสดงถึงทัศนะที่ว่า ศาสนา คือ แนวทางในการดำเนินชีวิต ส่วนคำสอนของศาสนาเป็นครรลองในการเลือกสรรปัจจัยยังชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของตน โดยศาสนาจะเป็นตัวกำหนดหน้าที่ให้กับมนุษย์และพึงหวังการปฏิบัติจากเขา ซึ่งจะแสดงออกมาให้เห็นจากวิถีการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม ส่วนชาวไทยมุสลิมนั้นมีเอกลักษณ์ในวิถีการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละชาติด้วย

จากการศึกษาเอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ปรากฏ
เอกลักษณ์ชาวไทยมุสลิมทางวิถีดำเนินชีวิต 8 ด้าน ดังนี้

- 2.1 คุณลักษณะภายนอก
- 2.2 อาหาร
- 2.3 ภาษา
- 2.4 การศึกษา
- 2.5 การมีคู่ครอง
- 2.6 พิธีกรรมทางศาสนา
- 2.7 ศาสนสถาน
- 2.8 การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.1 คุณลักษณะภายนอก

คุณลักษณะ หมายถึง แบบอย่างพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้หรือแสดงถึงความดี
หรือลักษณะประจำของบุคคล ส่วนคุณลักษณะหรือรูปร่างหน้าตาภายนอก (Attributes) คือ รูปร่าง
หน้าตาภายนอกที่ทำให้เกิดการจดจำ

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จาก
วารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านคุณลักษณะ
ภายนอกออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- 2.1.1 การแต่งกาย
- 2.1.2 ลักษณะเด่นภายนอก

2.1.1 การแต่งกาย

มุสลิมทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชายต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด เรียบร้อยและรัดกุมปกปิด
เอวระฮ์ (สิ่งพึงสงวนที่ต้องปกปิด) ศาสนาอิสลามไม่ห้ามการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดีมีราคา ถ้าหากว่า
ฐานะทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวย และต้องการแสดงออกให้เห็นว่าตนได้รับความโปรดปรานจากพระเจ้า
แต่ในขณะเดียวกันก็ห้ามการแต่งกายโดยมีเจตนา ที่จะ โอ้อวดถึงความมั่งคั่ง และความทะนงตนว่า

เหนือกว่าคนอื่น นอกจากนี้ทั้งชายและหญิงจะต้องไม่แต่งกายเลียนแบบกัน ทั้งนี้เพื่อดำรงรักษาบุคลิก และเอกลักษณ์แห่งเพศของตัวเองไว้ ท่านศาสดามุฮัมมัด ได้สาปแช่งคนที่แต่งกายเลียนแบบของเพศตรงข้าม

อนุสิทธิ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการแต่งกายไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.1.1.1 การแต่งกายของฝ่ายชาย

2.1.1.2 การแต่งกายของฝ่ายหญิง

2.1.1.1 การแต่งกายของฝ่ายชาย

เอาระฮู (สิ่งพึงสงวนที่ต้องปกปิด) ของผู้ชายนั้นคือบริเวณตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่า ศาสนาอิสลามห้ามมุสลิมชายสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดมาจากผ้าไหม และสวมใส่เครื่องประดับทองคำ ทั้งนี้เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เหมาะสมที่จะเป็นอาภรณ์ และเครื่องประดับของผู้หญิง

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการแต่งกายของฝ่ายชาย ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ในฝัน ดังนี้

เรื่อง ในฝัน กล่าวถึงความฝันของตัวละครที่อยากให้มีสลิมัน (ผู้ชายที่นับถือศาสนาอิสลาม) แต่งกายเรียบร้อยตามหลักการศาสนา จึงฝันว่าเห็นผู้ชายนั้นใส่ชุดได้ปยาวสีขาแล้วใส่หมวกขอบเขียว ซึ่ง ชุดได้ปและหมวกนั้นเป็นชุดแต่งกายที่ชาวมุสลิมานิยมสวมใส่กัน ดังข้อความ

“ผมเดินลงบัน ไคเลื่อนลงมาอีกชั้นก็มาถึงชั้นที่มีสีขาวโพลน คนที่เดินไปเดิน มาในชั้นนี้ส่วนใหญ่ใส่ชุดสีขาวทั้งชุด ทั้งผู้ชาย (ได้ปยาวสีขาวใส่หมวกขาวขอบเขียว)...”

(ในฝัน : 20)

หมวกกะปิเยาะ เป็นชื่อที่เรียกกันขทางภาคใต้ คือหมวกที่ชายไทยมุสลิมสวมใส่ประกอบศาสนกิจ,การประกอบพิธีละหมาดหรือ สวมใส่ใช้ในประจำวัน ถือเป็นประเพณีนิยมที่ผู้ชายมุสลิมต้องสวมใส่ เย็บด้วยผ้าหลายชนิดทับซ้อนกัน และจะมีลวดลายบนหมวกเป็นลายต่างๆ และลวดลายส่วนชุดได้ป นั้นลักษณะเป็นเป็นเสื้อคอกลมอาจมีคอตั้งแบบคอจีน เป็นชุดยาวจรดเข่า ค้อม แขนเสื้อทรงกระบอกกว้างยาวถึงข้อมือ ชายไทยมุสลิมนิยมใส่ในวันสำคัญ หรือ ประเพณีทางศาสนา และสวมใส่ประกอบศาสนกิจที่มัสยิดเป็นชุดที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกออกกลาง หรือที่ชายอาหรับนิยมสวมใส่กัน

2.1.1.2 การแต่งกายของฝ่ายหญิง

วัตถุประสงค์สำคัญของการแต่งกาย คือ การปกปิดสิ่งพึงละอายของร่างกาย โดยเฉพาะร่างกายของผู้หญิง ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของเรือนร่างเพศหญิงกระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นมาในสังคม

เสื้อผ้าต้องปกปิด สิ่งพึงละอายของผู้สวมใส่ สำหรับผู้หญิงนั้นสิ่งที่พึงปกปิด (เอาเราะฮฺ) ก็คือ ทุกส่วนของร่างกายยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือ ผู้หญิงมุสลิมหรือมุสลิมะฮฺจะต้องไม่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่รัดรูป แนบเนื้อ หรือเสื้อผ้าที่โป่งบาง มีรูที่ทำให้มองเห็นผิวหนังหรือเรือนร่างภายใน ศาสนาอิสลามห้ามหญิงมุสลิม ใส่ผ้าไหมออกนอกบ้าน เพราะไม่ต้องการให้กลิ่นน้ำหอม ไปกระตุ้นความรู้สึกของเพศตรงข้าม แต่ขณะเดียวกัน ก็สนับสนุนให้ผู้หญิง โดยเฉพาะภรรยาใส่น้ำหอม และแต่งกายให้สะอาด สวยงามเมื่ออยู่กับสามี และหลีกเลี่ยงการแต่งกาย ด้วยเสื้อผ้าสีฉูดฉาด หรือแต่งกายเลียนแบบนักบวชหรือนักพรต

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการแต่งกายของฝ่ายหญิง ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ในฝัน และผีลองกอง ดังนี้

เรื่อง ในฝัน กล่าวถึงความฝันของตัวละครนั้นอยากให้ผู้หญิงมุสลิมหรือมุสลิมะฮฺ แต่งตัวให้ถูกต้องตามหลักการ จึงได้ฝันเห็นมุสลิมะฮฺสวมใส่ฮิญาบยาวสี่เขม้ ดังข้อความ

“ผมเดินในซีกที่ผมควรต้องเดิน เพราะสังเกตได้ด้วยตัวเองว่าซีกที่ผมเดินอยู่ มีแต่ผู้ชาย และอีกซีกเป็นของผู้หญิง พูดถึงผู้หญิง ผมเห็นพวกเธออยู่ในชุดคล้ายๆกัน คือฮิญาบยาวสี่เขม้”

(ในฝัน : 17)

ฮิญาบ หมายถึง “การปกปิด” ซึ่ง ไม่ได้หมายถึงเครื่องแต่งกายที่ทำหน้าที่ปิดคลุมเฉพาะภายนอกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกริยามารยาท การวางตัว ความละอาย และการสำรวมจิตใจที่อยู่ภายในด้วย การคลุมฮิญาบเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้มุสลิมะฮฺรู้สึกถึงอัลลอฮฺในทุกการกระทำ ระมัดระวังและสำรวมปฏิบัติทุกสิ่งให้อยู่ในหลักการมากขึ้น เพราะความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ

“...และผู้หญิง (ฮิญาบยาวสี่เขม้ยาวถึงเข่าและกระโปรงยาวจนกรอมพื้น)”

(ในฝัน : 20)

ชาวไทยมุสลิมในปัจจุบันนิยมคลุมศีรษะกันมากขึ้นในภาคอื่นๆ ส่วนทางสตรีมุสลิมภาคใต้ ส่วนใหญ่นิยมคลุมศีรษะกันมานานแล้ว ผ้าที่ใช้คลุมศีรษะ สตรีมุสลิมจะใช้ในการประกอบศาสนกิจ และใช้ในชีวิตประจำวัน ถือเป็นประเพณีนิยมและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสตรีที่ต้องปฏิบัติและสวมใส่เพื่อความเรียบร้อย

ลักษณะของผ้าคลุมผมของหญิงชาวไทยมุสลิมที่นิยมสวมใส่กันส่วนใหญ่ หรือผลิตขาย จะใช้ผ้า หรือสีใดก็ได้ที่ต้องการ แล้วปักลวดลายตามต้องการและจะฉลุลวดลายที่ริมขอบของผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า บางชิ้นงานมีความสวยงามและรูปแบบลวดลายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้ประดิษฐ์ และคิดค้นออกแบบลวดลาย ส่วนผ้าคลุมศีรษะที่เรียกกันว่า อีญาบ เป็นผ้าคลุมสำหรับสตรีสวมใส่ขณะออกนอกบ้านจะปกปิดสัดส่วน ไม่รัดรูป สีไม่ฉูดฉาด มีทั้งแบบที่เปิดและปิดใบหน้า ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแถบเปอร์เซียอาหรับ ลักษณะของผ้าคลุมผมหรือการแต่งของมุสลิมะฮ์แต่ละประเทศนั้นมีความลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่ปัจจัยหลายด้าน เช่น ศิลปวัฒนธรรม ภูมิอากาศ เป็นต้น

เรื่อง ผีลองกอง ตัวละครในเรื่องได้บรรยายในสิ่งที่เขาเห็นเมื่อได้ไปอยู่ทางใต้ ได้มีการกล่าวถึงผู้หญิงทางภาคใต้นั้นมีผ้าคลุมศีรษะ หรือมีแม้กระทั่งที่ปิดใบหน้า สิ่งนี้แสดงถึงเอกลักษณ์การแต่งกายที่เด่นชัดของสตรีมุสลิม โดยเฉพาะทางภาคใต้ ดังข้อความ

“ ในส่วนของ “ความแปลกใหม่ในชีวิต” ซึ่งเป็นเหตุผลให้ผมเดินทางลงมาถึงที่นี่ ผมก็ได้พบเห็นอะไรที่แปลกใหม่ดังใจหมาย ผมเห็นคนที่ที่หน้าตา ผิวพรรณแตกต่างจากที่ผมเคยเห็น ภาษาที่ผมฟังไม่เข้าใจ ผู้คนที่นี้เข้าสู่เหวป่า ละหมาดวันละหลายครั้ง ผู้หญิงที่นี่ก็จะเอาผ้ามาคลุมศีรษะ บางคนเคร่งหน้อยก็ปิดหน้าจนเหลือแต่ตาก็มี”

(ผีลองกอง : 13)

บรรดานักปราชญ์มุสลิมมีทรรศนะต่างกันในเรื่องขอบเขตที่สตรีมุสลิมต้องปกปิด กลุ่มนักวิชาการหนึ่ง เห็นว่าสตรีต้องปกปิดร่างกายทุกส่วน แต่สามารถเปิดใบหน้าและฝ่ามือได้ อีกกลุ่มหนึ่ง เห็นว่าสตรีต้องปกปิดร่างกายทุกส่วน รวมทั้งใบหน้าและฝ่ามือ อาจเปิดตาข้างหนึ่งหรือสองข้าง แต่ที่เป็นเอกฉันท์ในบรรดานักปราชญ์มุสลิมคือ สตรีที่มีความสวยงามจนอาจก่อให้เกิดฟิตนะฮ์ (ความวุ่นวายปั่นป่วน) ในสังคม การคลุมปิดใบหน้าเป็นสิ่งที่ดีกว่า

อิสลามคือแนวทางที่รัดกุม ป้องกันที่สาเหตุก่อนที่จะวังงำใจเมื่อเกิดปัญหา ดังนั้น มุสลิมที่ปฏิบัติตามหลักการของศาสนาอิสลาม นอกจากหวังในความพอพระทัยของอัลลอฮ์แล้ว ยังเป็นการ

ปกป้องตนเองให้ห่างไกลจากความหายนะ ดังเรื่องของการคลุมฮิญาบที่กล่าวมานี้ นอกจากเพื่อความปลอดภัยและรักษาเกียรติของตนเองแล้ว ยังเป็นการสร้างความสงบสุขต่อครอบครัวและสังคมอีกด้วย

2.1.2 ลักษณะเด่นภายนอก

ลักษณะเด่นภายนอก คือ คุณลักษณะหรือรูปร่างหน้าตาภายนอกที่ปรากฏชัดเจนจนทำให้เกิดการจดจำ เช่น สีผิว ทรงผม รูปร่าง และอาจจะเป็นบุคลิกภาพที่แสดงออกมา หรือลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านลักษณะเด่นภายนอกไว้ 1 ประเด็น คือ

ลักษณะเด่นภายนอกของฝ่ายชาย

ลักษณะเด่นภายนอกของฝ่ายหญิงมุสลิม (มุสลิมะฮ์) ที่เห็นได้ชัด คือ การใช้ผ้าคลุมศีรษะ ส่วนลักษณะเด่นภายนอกของฝ่ายชายมุสลิม (มุสลิมิน) คือการไว้เครา ตามแบบหลักสุนนะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.)

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านลักษณะเด่นภายนอกของฝ่ายชาย ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ช่างภาพดีเด่น 103 ดังนี้

เรื่อง ช่างภาพดีเด่น 103 ตัวละครชื่ออาหมินที่เป็นชายมุสลิม ซึ่งเขานั้นได้ไว้เครา จนกลายเป็นลักษณะเด่นที่มองเห็น ทำให้อาหมินนั้นมีชื่อเรียกใหม่คล้ายชายอาหรับท่านหนึ่ง สิ่งนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชายมุสลิม คือการไว้เครา ดังข้อความ

“ผมชักจะอยากเล่าเรื่องของผมให้คุณฟังแล้ว ก่อนอื่น เอ่อ...ผมชื่ออาหมิน ผมเป็นมุสลิมแต่ไม่มีใครเรียกผมด้วยชื่อนี้ คนในแวดวงนี้เรียกผมว่า “ดิน เคล็นิวส์” คนที่เรียกผมแบบนี้คนแรกก็คือ พี่जूข้าวสด เขาให้เหตุผลว่าเขารผมเหมือนบินลาติน ต่อมาชื่อนี้ก็เลยกลายเป็นชื่ออีกชื่อหนึ่งของผมโดยปริยาย”

(ช่างภาพดีเด่น 103 : 19)

การไว้เครานั้นเป็นสิ่งที่ท่านศาสดาส่งเสริมให้ชาวมุสลิมทุกคนไว้ การที่มุสลิมชายต้องไว้เคราเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ผู้คนที่หลากหลายแลเห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้ชายที่เป็นมุสลิมกับผู้ชายที่ไม่ใช่มุสลิม เพราะการไว้เคราแสดงให้เห็นว่า นี่คือเอกลักษณ์หนึ่งที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเขาผู้นั้นเป็นมุสลิม

2.1 อาหาร

อาหารนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ อาหารของชาวไทยมุสลิมทางภาคใต้มักได้รับวัฒนธรรมด้านอาหารหลายอย่างจากประเทศมาเลเซีย และได้นำมาดัดแปลงรสชาติและสีสันทนของอาหารในแบบฉบับของตนเอง และอาหารเหล่านี้ ส่วนใหญ่มักจะพบในงานบุญของชาวไทยมุสลิม เช่น งานแต่งงาน งานนุหรี (งานเลี้ยงบุญ) หรือวันฮารีรายอ ตัวอย่างอาหารเหล่านี้ ได้แก่ อาหารประเภทอาหารคาว เช่น แกงกรูหม่า (แกงขาว) แกงปัดจาหรี (แกงสับประรด) แกงตอเมะ (แกงปลา) อาจาต และแกงพะ เป็นต้น ส่วนอาหารประเภทของหวาน ได้แก่ ขนมนมบูหงาปุตะ ปูตู กลีบบัว รังค่อ กะเปต มามอด และขนมเขากวาย

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านอาหาร คือ

อาหารที่ชาวไทยมุสลิมนิยมทำหรือรับประทาน

อาหารที่ชาวไทยมุสลิมทางชายแดนภาคใต้นิยมกันคือ บูด ไก่ก้อและ ข้าวเหนียว แกงไก่ ข้าวย่ำ ขนมหวาน โรติมะตะบะ การรับประทานอาหารของชาวมุสลิม ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้ผักผสม ไม่นิยมกินผักดิบๆ นิยมผาหรือคั่วก่อน น้ำแกงนิยมยกด้วยรินราดข้าว การจัดกับข้าวเป็นชุดนิยมตักใส่ถ้วยจัดวางในถาด หรือพานทองเหลือง แล้วใช้ผ้าชีครอบ

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านอาหารที่ชาวไทยมุสลิมนิยมทำหรือรับประทาน ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ผีลองกอง และ โต๊ะย่า ดังนี้

เรื่อง ผีลองกอง ในเรื่องนี้ได้สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่นด้านอาหารไว้ ซึ่งก็คือ บูด สายบุรีของจังหวัดปัตตานี และ ลองกอง ผลไม้ขึ้นชื่อที่สามารถปลูกได้เฉพาะทางภาคใต้ ดังข้อความ

“ ลองกองปลูกเปลือกขาวจะกว่าสองกิโลถูกจัดไว้ในตลาดอย่างสวยงาม อา
เยาะห์เข้าไปในครัวหีบบุญดูสายบุรีชนิดเข้มข้นเปิดฝาเทราดลงบนถาดลองกองเหลืองไป
ครึ่งขวดแล้วเอามืออีกข้างขยำให้เข้ากัน ”

(ผ็ลองกอง : 15)

บุญ เป็นอาหารคามีสองชนิดคือบุญแบบเค็ม ใช้ผักสดจิ้มกินกับข้าวสวย และบุญแบบหวานที่
เรียกว่า น้ำเคย ใช้สำหรับคลุกกับข้าวต้ม ส่วนลองกองเป็นผลไม้ประจำท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลองกองที่มีชื่อเสียงคือ ลองกองตันหยงมัส จากจังหวัดนราธิวาส

เรื่อง โต๊ะย่า กล่าวถึงตัวละครที่มีฝีมือในการทำซุบหางวัว ซึ่งเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่นิยมปรุงเพื่อ
ใช้รับประทานกันในงานใหญ่ๆ ของชาวไทยมุสลิมเช่น งานรับแขกผู้ใหญ่ งานแต่งงาน และงาน
ประเพณีต่างๆ ดังข้อความ

“ โต๊ะย่าเป็นมือวางอันดับหนึ่งในชุมชน เรื่องซุบหางวัว ผัดพริกกุ้งและ
ทุเรียนกวน ”

(โต๊ะย่า : 23)

อาหารที่เลี้ยงส่วนใหญ่แล้วตามงานต่างๆ ที่ถูกเชิญ ไปนั้นมักจะเป็นอาหารจำพวก ข้าวหมก
ข้าวมันไก่ รวมทั้งแกงกระหรี่ และซุบหางวัว มีงานบุญมักมีการบปะ สัจธรรม เข้าสังคม จะมีการเชื้อ
เชิญไปงาน เมื่อได้รับเชิญมาแล้วก็ต้องไปเพราะเป็นมารยาทอิสลามประการหนึ่ง

2.2 ภาษา

ภาษาที่ชาวไทยมุสลิม นิยมใช้กันในชีวิตประจำวันนอกจากภาษาไทย คือ ภาษาอาหรับ และ
ภาษามลายูถิ่น

ภาษาอาหรับสามารถเรียกได้ว่าเป็นภาษาของศาสนาอิสลาม เนื่องจากเป็นภาษาของคัมภีร์
อัลกุรอาน และเป็นภาษาของอัลฮะดีษ ตลอดจนเป็นภาษาของตำราหลักๆ ของวิชาอิสลามศึกษา แต่ก็
มิได้หมายความว่ามุสลิมจำเป็นต้องพูดและอ่านภาษาอาหรับได้ทุกคน เพียงแต่ในการประกอบ
ศาสนกิจบางประเภทมุสลิมจำเป็นต้องอ่านบทอัลกุรอานที่เป็นภาษาอาหรับ เช่น ในการละหมาด
เป็นต้น

ภาษาถิ่นไทยมุสลิมจังหวัดภาคใต้ เป็นภาษาถิ่นของมลายูตระกูลภาษามลายูโพลินีเซียน (Malayo - Polynesian) ภาษามลายูถูกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง และเป็นที่เข้าใจของหมุ่มนุชย์เป็นจำนวนมากกว่า 100 ล้านคน ที่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ เช่นอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย ศรีลังกา อัฟริกา กัมพูชา และประเทศไทย

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรติ มะตะปะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

- 2.2.1 การใช้ภาษามลายูถิ่น
- 2.2.2 การกล่าวทักทาย
- 2.2.3 การกล่าวขอบคุณ
- 2.2.4 การตั้งชื่อ
- 2.2.5 คำนิยมการเรียกชื่อ
- 2.2.6 การใช้สรรพนามเรียกแทนชื่อบุคคล
- 2.2.7 การขอลูอาอู(พร)ต่างๆต่ออัลลอฮฺ(ซ.บ)
- 2.3.1 การใช้ภาษามลายูถิ่น

รัตติยา สาและ (2529 : 3-4) กล่าวไว้ในหนังสือการอ่านและการเขียนภาษามลายูด้วยอักษรยาวีว่า ภาษามลายูเป็นภาษาที่สำคัญภาษาหนึ่งในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือมีฐานะเป็นภาษาแห่งชาติ (The National Language) ของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน ในอินโดนีเซียเรียกภาษามลายูว่า ภาษาอินโดนีเซีย และในมาเลเซีย เรียกว่า ภาษามลายู สำหรับประเทศบรูไนเรียกว่าภาษามลายู

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการใช้ภาษามลายูถิ่น ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ขอความสันติจงประสบแด่ปิตตานี ดังนี้

เรื่อง ขอความสันติจงประสบแด่ปิตตานี ได้นำเสนอให้เห็นว่า ตัวละครที่ชื่อเอกเด็น พุดด้วยภาษามลายู แล้วด้วยกับชื่อเรื่อง “ขอความสันติจงประสบแด่ปิตตานี” จึงแสดงให้เห็นว่า ชาวปิตตานีนิยมพูดหรือใช้ภาษามลายูถิ่นปิตตานี เป็นภาษาถิ่นของจังหวัด ดังข้อความ

“ กอเคพุดกับเจ้าหญิงน้อยด้วยภาษามลายูหลักจากพูดกับเธอแล้วทั้งสองก็หันไปเปิดคอกตะ โกงใส่กันอีกครั้ง หอคเลือดเหนียวขึ้นจากปลายจมูกกระเซ็นตามแรงลมที่พัดออกมาจากปากทั้งสองแต่อวัยวะส่วนอื่นของทั้งคู่อ่อนเปลี้ยเกินกว่าจะขยับได้ ต่างคนต่างตะ โกงด้วยภาษาของตัวเอง”

(ขอความสันติจงประสบแด่บิดานี้ : 41)

เฉพาะในประเทศไทยนั้นภาษามลายูนับว่าเป็นภาษาพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายมลายูกลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลเป็นส่วนมาก และด้วยอิทธิพลทางศาสนาอิสลามที่รับเข้ามา ทำให้เกิดอักษรที่เรียกว่า อักษรยาวี เป็นการรับเอาอักษรอาหรับมาดัดแปลง เพื่อใช้เขียนเป็นภาษามลายู

2.3.2 การกล่าวทักทาย

การกล่าวทักทายของชาวมุสลิมทั่วโลก มีข้อกำหนดมารยาทตามแบบท่านศาสดามุฮัมมัด คือเมื่อพบกันจะต้องกล่าวทักทายด้วย ภาษาอาหรับว่า “อัสสลามมูอัลัยกุม” สำหรับผู้ที่ถูกให้สลามจำเป็นจะต้องตอบด้วยคำว่า “วะอัลัยกุมสสลาม”

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการการกล่าวทักทาย ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ตำนานอิบนุสะบิลกับศิลาสีเงิน

เรื่อง ตำนานอิบนุสะบิลกับศิลาสีเงิน ได้นำเสนอ การกล่าวทักทายของตัวละครผู้หนึ่งว่า “ความสันติจงประสบแด่พวกท่าน” ซึ่งคำกล่าวนี้ เป็นคำแปลของคำการกล่าวทักทาย “อัสสลามมูอัลัยกุม” นั่นเอง แสดงให้เห็นว่าการกล่าวทักทายนี้ไม่ใช่เพียงแค่กล่าวทักทายธรรมดาแต่เป็นการอวยพรให้แก่กันด้วย ดังข้อความ

“เมื่อชายแปลกหน้าเดินเข้ามาใกล้จนใบหน้าของเขาต้องแสงจากกองไฟ ทั้งเด็กหนุ่มคนงาน อิหม่ามอิรอกีและอบูซุฟแห่งยะมันก็เห็นแววตาคมกริบบน ใบหน้าหยาบกร้านที่ไม่ถูกผ้าโพกศีรษะหนาตะปกปิด ผู้มาใหม่กล่าวทักทายเสียงแผ่วเบา “ความสันติจงประสบแด่พวกท่าน” เขาพยายามสบตาทุกคนและลดสายตาลงอย่างนอบน้อม”

(ตำนานอิบนุสะบิลกับศิลาสีเงิน : 31-32)

ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับการกล่าวทักทายต่อกันเป็นอย่างมาก จึงกำหนดมารยาทในการกล่าวสลาม อย่างเช่น การให้สลามแก่ผู้ที่ท่านรู้จักและผู้ที่ท่านไม่รู้จัก สลามที่สมบูรณ์จะต้องมีการจับมือ ยกเว้นหญิงกับชายไม่ต้องจับมือ ผู้น้อยควรให้สลามแก่ผู้ใหญ่ก่อน คนอยู่บนพาหนะต้องสลามแก่คนที่อยู่ชั้นล่าง ให้สลามเมื่อเข้าบ้านทุกครั้ง ควรให้สลามก่อนที่มีการสนทนาปราศรัย ฯลฯ เพื่อให้มุสลิมมีจรรยาบรรณที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

2.3.3 การกล่าวขอบคุณ

การกล่าวขอบคุณของชาวมุสลิมนั้น เพื่อความประเสริฐในการกล่าวขอบคุณ มักจะนิยมกล่าวด้วยภาษาอาหรับ ว่า “อูชะกัลลอฮุ คอยรอน” หรือ “ซุกรอน ญะซีลัน” ถือว่าการได้ตามความเหมาะสมของผู้กล่าว ตามฐานะ วิทยุฒิ คุณวุฒิ หรือตามวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการกล่าวขอบคุณ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ตำนานอินนูสะบีลกับซิลาสีเงินดังนี้

เรื่อง ตำนานอินนูสะบีลกับซิลาสีเงิน ได้นำเสนอ การกล่าวขอบคุณของตัวละครผู้หนึ่งว่า “ขออัลลอฮฺทรงตอบแทนความดีของท่าน” ซึ่งคำกล่าวนี้ เป็นคำแปลของคำการกล่าว “อูชะกัลลอฮุ คอยรอน” ดังข้อความ

“สิ่งที่ท่านเสนอให้ช่วยคอบูอัยซารนั้น เป็นสิ่งที่ฉันจะได้มันจากพระผู้อภิบาล
ของฉันและช่วยคอบูอัยซาร หากพระองค์ทรงประสงค์ ขออัลลอฮฺทรงตอบแทนความดี
ของท่านท้ายประ โยคชาษราค่อมสิริษะเล็กน้อยเสี่ยงแผ่วเบา”

(ตำนานอินนูสะบีลกับซิลาสีเงิน : 28-29)

การกล่าวขอบคุณระหว่างกันของชาวไทยมุสลิมนั้น นอกจากกล่าวด้วยภาษาไทยแล้ว ปัจจุบันนิยมกล่าวด้วยภาษาอาหรับเพื่อความประเสริฐในการกล่าว เพราะเป็นการอวยพรแก่ผู้ที่กล่าวให้ด้วยส่วนการกล่าวของคุณของชาวไทยมุสลิมชายแดนใต้ที่นิยมพูดภาษามลายูนั้นก็มักจะกล่าวขอบคุณด้วยภาษาถิ่นของตนด้วยเช่นกัน

2.3.4 การตั้งชื่อ

ชาวไทยมุสลิมมีความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งชื่อ เชื่อว่าชื่อมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ชื่อที่เป็นมงคลจะนำความสุขสมบูรณ์มาให้ ชื่อที่เป็นอัปมงคลจะนำความหายนะมาสู่ตนได้ ชาวไทยมุสลิมมีความพิถีพิถัน และระมัดระวังในการตั้งชื่อบ้างมาก เพราะชื่อจะถูกนำมาอ้างถึงเมื่อเวลามีการประกอบพิธีทางศาสนาของบุคคลนั้น ทั้งเมื่อตอนมีชีวิตอยู่ในพิธีแต่งงาน (อากัศนิกะฮ์) และเมื่อตายแล้วในพิธีการอ่านพระเมื่อประกอบพิธีตาย การอ่านพระเป็นของขวัญ และรำลึกถึงวิญญาณของผู้ตาย ในพิธีเหล่านี้จะต้องเอ่ยชื่อแรก ซึ่งเป็นชื่อที่ตั้งเมื่อแรกเกิด ซึ่งเป็นชื่อทางศาสนา และถือว่าเป็นชื่อที่สมบูรณ์ที่สุด

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการตั้งชื่อไว้ 1 ประเด็น คือ

ตั้งชื่อภาษาอาหรับ

ชาวไทยมุสลิม นอกจากจะตั้งชื่อด้วยภาษาไทย เป็นชื่อที่ใช้ทางกฎหมายแล้ว มักจะตั้งชื่อของตนด้วยภาษาอาหรับ หรือภาษามลายูด้วย หรือไม่ก็ใช้ชื่อนั้นเป็นชื่อจริงเลย ทั้งนี้เพราะชาวมุสลิมเชื่อในคำสอนของศาสนา ที่ว่า ชื่อบิดาของท่านและชื่อของท่านจะถูกเรียกขานในวัน กิมายะฮ์ คือวันฟื้นคืนจากความตายสู่ปรโลก

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการตั้งชื่อภาษาอาหรับ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ข้างภาพดีเด่น และศพ ดังนี้

เรื่อง ข้างภาพดีเด่น ได้กล่าวถึงตัวละครในเรื่องได้มีการแนะนำชื่อของคนเป็นชื่อภาษาอาหรับว่า อามิน แล้วบ่งบอกตนเองว่าเป็นมุสลิม สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า มุสลิมนั้นมักจะตั้งชื่อภาษาอาหรับไว้ด้วย ดังข้อความ

“ผมชักจะอยากเล่าเรื่องของผมให้คุณฟังแล้ว ก่อนอื่น เอ่อ...ผมชื่ออามิน ผมเป็นมุสลิมแต่ไม่มีใครเรียกผมด้วยชื่อนี้...”

(ข้างภาพดีเด่น 103 : 19)

การที่จะตั้งชื่อให้ดีให้เป็นมงคล ชาวมุสลิมจึงมักตั้งตามพระนามของอัลลอฮ์ โดยต้องนำหน้าชื่อด้วยคำว่า “อับดุล” แปลว่า บ่าว หรือนำชื่อของศาสดาต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์อิสลามหรือสหายของท่านศาสดา มาตั้งชื่อลูกชาย และนำชื่อภรรยาของศาสดามาตั้งชื่อลูกสาว

เรื่อง ศพ ได้เสนอให้เห็นถึงชื่อของชาวมุสลิม ดังนี้ ยูनुส อุมร์ อะฮฺหมัด อับดุลเลาะฮฺ มะฮฺมูด ดาวูด ซึ่งล้วนเป็นชื่อที่มาจากชื่อของศาสดาและพระนามของอัลลอฮ์ ดังข้อความ

“...ยังไม่มีใครอาสาเป็นศพ ยูनुส ให้เหตุผลว่ากลัวผี อุมร์ อะฮฺหมัดและอับดุลเลาะฮฺให้เหตุผลว่าอาจกลืนหัวเราะไม่อยู่ จะทำให้เสียงานก็เลยขอแค่เป็นคนขูดดิน ส่วนมะฮฺมูดกับดาวูดขี้แล้วไปกันใหญ่ คิดสอบทั้งคู่มาร่วมกิจกรรมในวันสุดท้ายไม่ได้...”

(ศพ : 12)

การตั้งชื่อด้วยภาษาอาหรับหรือภาษามลายูของชาวไทยมุสลิม แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่เด่นชัดอย่างหนึ่งของชาวมุสลิม เพราะถ้าได้มีการกล่าวนามเมื่อใดก็จะรู้ว่า นับถือศาสนาอิสลาม ถึงแม้บางส่วนจะตั้งชื่อจริงเป็นชื่อภาษาไทยแต่ก็อาจจะใช้ชื่อภาษาอาหรับเป็นชื่อเล่นให้เรียกแทนคนก็มี

2.3.5 ค่านิยมการเรียกชื่อ

ในประเทศไทยจะมีค่านิยมการตั้งชื่อเล่น เพื่อใช้เรียกบุคคลสั้นๆ จึงส่งอิทธิพลทำให้การเรียกชื่อของชาวไทยมุสลิมที่เป็นชื่อภาษาอาหรับ นิยมตัดทอนให้สั้นเพื่อกลายเป็นชื่อเล่นเช่นกัน

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในค่านิยมการเรียกชื่อ ไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ฝีลองกอง สีกวัน แดงเคือค และไอ้คึก ดังนี้

เรื่อง ฝีลองกอง ได้สะท้อนค่านิยมการเรียกชื่อของตัวละคร จากชื่อเต็มว่า จำฮารีน ตัดคำทิ้งเหลือคำหน้าว่า จำ ให้ใช้เรียกเป็นชื่อเล่น แทนชื่อเต็ม ดังข้อความ

“จำฮารีน วามะ เธอให้ผมเรียกเธอสั้นๆ ว่า “จำ”

(ฝีลองกอง : 13)

เรื่อง ศีกวันแดงเดือด ได้สะท้อนค่านิยมการเรียกชื่อของตัวละคร จากชื่อเต็มว่า ยะฟิร ตัดพยางค์หน้าทิ้ง เหลือคำว่า ฟิด ให้ใช้เรียกเป็นชื่อเล่นแทนชื่อเต็ม อีกทั้งยังเพิ่มสรรพนาม ไอ้ นำหน้าชื่อ เพื่อความสนิทสนม หรืออาจเป็นเพราะผู้เรียกเป็นผู้ใหญ่หรือมีฐานะสูงกว่า ดังข้อความ

“ไอ้ฟิดเป็นเด็กตัวค้ำมะเมื่อมุดุดปอดพุ่งป๊อง แต่ดูทะมัดทะแมงเหมือนเด็กบ้านนอกทั่วไป ไอ้ฟิดมีอายุ 10 ปี มีชื่อเพราะๆอีกชื่อหนึ่งว่า ยะฟิร แต่ชื่อนี้ไม่ได้รับความนิยมจากชาวบ้านล้ามคตะนอยเท่าชื่อ “ไอ้ฟิด” ถ้าไอ้ฟิดถูกใครเรียกเต็มยศว่า ยะฟิรจะโกรธตะหงิดๆ มันบอกว่า “ชื่อแบบนี้ชาวบ้านเขาไม่ชื่อกัน”

(ศึกวันแดงเดือด : 12)

อีกเช่นกัน ในตัวละครที่ชื่อ อาลี ซึ่งเป็นผู้ใหญ่มาก ในเรื่องชาวบ้านไม่นิยมเรียก ผู้ใหญ่อาลี แต่จะนิยมเรียกสั้นๆว่า ผู้ใหญ่ลี เพื่อความกระชับในการเรียกชื่อของบุคคล เหมือนกับเรียกชื่อเล่น ที่มักจะเป็นคำหรือวลีสั้นๆ ดังข้อความ

“ผู้ใหญ่อาลี หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่าผู้ใหญ่อลี เป็นพ่อที่เอาใจลูกชายหัวแก้วหัวแหวนมาก นำนรวมไปถึงให้ท้ายไอ้ฟิดในทุกเรื่อง...”

(ศึกวันแดงเดือด : 12)

เรื่อง ไอ้ด็ก ได้สะท้อนค่านิยมการเรียกชื่อของตัวละครอีกเช่นกัน จากชื่อเต็มว่า ชิดดิก ตัดคำหน้าทิ้ง เหลือคำว่า ด็ก เพื่อใช้เรียกเหมือนเป็นชื่อเล่น ทั้งยังเพิ่มสรรพนาม ไอ้ นำหน้าชื่อด้วย อาจเนื่องจากผู้เรียกเป็นผู้ใหญ่หรือมีฐานะสูงกว่า แต่ทั้งนี้ก็มีบ้างที่มีคนเรียกชื่อที่ตั้งแบบเต็มเพื่อเป็นการให้เกียรติชื่อหรือให้เกียรติบุคคล ดังข้อความ

“ไอ้ด็กๆอยู่ไหนวะ มึงจะไปรีเปล่าโรงเรียนนะ โตเป็นควายแล้วยังต้องให้กูจ้ำจี้จ้ำไช...ตอนเป็นคนผมชื่อชิดด็ก มีครูรอฟีกคนเดียวที่เรียกชื่อผมเต็มๆ...”

(ไอ้ด็ก : 22)

มารยาทในการเรียกชื่อนั้น อันที่จริงแล้วควรเรียกชื่อ โดยเฉพาะชื่อที่เป็นภาษาอาหรับนั้นแบบเต็มๆไม่ควรตัดทอนให้สั้น เนื่องจากชื่อภาษาอาหรับนั้น มักจะมีความหมายที่ดีและส่วนใหญ่นำมาจากพระนามของอัลลอฮ์หรือศาสดาต่างๆ หรือบุคคลที่มีเกียรติทางศาสนาในประวัติศาสตร์ ผู้ที่มีความรู้ หรือมีมารยาทจึงมักจะเรียกชื่อภาษาอาหรับนี้แบบเต็มๆ ซึ่งการเรียกชื่อของมุสลิมในต่างประเทศก็จะมีค่านิยมการเรียกชื่อต่างกันไปจากการเรียกชื่อของชาวไทยมุสลิม

2.3.6 การใช้สรรพนามเรียกแทนชื่อบุคคล

การเรียกบุคคลหรือการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เรียกแทนตนเอง การใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 คือ บุคคลที่กำลังพูดด้วย กับ สรรพนามบุรุษที่ 3 บุคคลที่ถูกกล่าวถึง ของชาวไทยมุสลิม นั้น มีค่านิยมการเรียกที่แตกต่างกันออกไปเป็นเอกลักษณ์ ในการเรียกแทนชื่อบุคคล

อนุสิทธิ์ หวังเกษม ได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการเรียกแทนชื่อบุคคล ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.3.6.1 การใช้สรรพนามอื่นเรียกแทนชื่อบุคคล

2.3.6.2 การใช้ตำแหน่งเรียกแทนชื่อบุคคล

2.3.6.1 การใช้สรรพนามอื่นเรียกแทนชื่อบุคคล

สรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนคำนาม กล่าวคือ เป็นคำที่ใช้แทนชื่อ คน สิ่งของต่าง ๆ ทั้งปวง ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเรียกชื่อนั้นซ้ำ ๆ กัน และหลีกเลี่ยงการเรียกชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตรง ๆ ซึ่งชาวไทยมุสลิมก็มีการใช้สรรพนามที่แตกต่างไปจากการเรียกบุคคลโดยใช้ภาษาไทย

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการใช้สรรพนามอื่นเรียกแทนชื่อบุคคลไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ไอ้คึก ผีลองกอง ตีกวั้นแดงเดือด และไอ้คึก ดังนี้

เรื่อง ไอ้คึก ได้สะท้อนการใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในแบบเฉพาะของชาวไทยมุสลิมที่มักนิยมใช้กัน ในเรื่องมีการ สรรพนามคำว่า “ป้า” แทนการใช้คำว่า “พ่อ” และใช้สรรพนามคำว่า “มะ” แทนการใช้คำว่า “แม่” ดังข้อความ

“ไอ้คึกๆอยู่ไหนวะ มึงจะไปรีเปลาโรงเรียนนะ โตเป็นควายแล้วยังต้องให้กู
จ้ำจี้จ้ำไข... จู๋นี่เงิเสียงป้าผม แต่ตอนนี้ผมไม่อยู่แล้ว ผมหนีออกจากบ้านไปตั้งแต่ตี
สอง เชื่อรียังว่าผมเคยเป็นคนมาก่อน ก็ป้าผมเป็นคน มะผมก็เป็นคนนี่ๆ คนนี้มะผม
ชื่อพะ มะผมตื่นแล้ว”

(ไอ้คึก : 22)

สรรพนามที่ใช้เรียกดังกล่าวข้างต้น เป็นการได้รับอิทธิพลจากภาษามลายู เช่น คำว่า “มะ” กร่อนเสียงมาจากภาษามลายูว่า “mak” (น) แปลว่า แม่ ชาวมุสลิมใช้เรียก แม่ หรือผู้หญิงมุสลิม สูงอายุ ส่วนคำที่ใช้แทน คำว่า “พ่อ” นั้น มีใช้กันหลายแบบ ได้แก่ ป้า เปาะ อาเยาะห์ และเยาะห์

เรื่อง ผีลองกอง ได้สะท้อนการใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในแบบเฉพาะของชาวไทยมุสลิมที่มัก นิยมใช้กัน ในเรื่องมีการ สรรพนามคำว่า “อาเยาะห์” แทนการใช้คำว่า “พ่อ” ดังข้อความ

“ ซำตกลงกับผมว่าจะพาผมเข้าไปหาอาเยาะห์ของซำ อาเยาะห์ของซำเป็นถึง
โต๊ะบิลลาของหมู่บ้าน ชาวบ้านนับหน้าถือตา”

(ผีลองกอง : 13)

คำว่า “ป้า, เปาะ” มักจะใช้เรียกแทนคำว่า พ่อ ที่เป็นมุสลิมและยังไม่ได้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ เปาะ มักใช้ในมุสลิมทางภาคใต้ ส่วนคำว่า “อาเยาะห์, เยาะห์” มักจะใช้เรียกแทนคำว่า “พ่อ” ที่เป็น มุสลิมและไปประกอบพิธีฮัจญ์มาแล้ว “อาเยาะห์” มักใช้ใช้ในมุสลิมทางภาคใต้ เพื่อเป็นการให้เกียรติ แก่กัน

เรื่อง ตีกวั้นแดงเคียด ได้สะท้อนการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 มีการใช้ สรรพนามคำว่า “เยาะห์” แทนตนเอง ดังข้อความ

“ เยาะห์จำเป็นลูก...ต่อไปนี่เยาะห์จะไม่ตามใจเอ็งจนเสียเด็กอีกแล้ว ” ผู้ใหญ่ลี
รำพึงน้ำตาเล็ด ขณะที่ครูชบฮีนกอดอกภูมิใจในแผนของตนเองอยู่ในมุมมืด”

(ตีกวั้นแดงเคียด : 19)

นอกจากจะสะท้อนให้เห็นการใช้สรรพนาม เรียกแทนคำว่า พ่อและแม่ ของชาวไทยมุสลิมแล้ว ยังพบว่ามี การใช้เรียกแทนคำว่า “พี่” ที่เป็นผู้ชาย ด้วยคำว่า “บัง” ดังข้อความ

“ตอนเช้ามีการแข่งพายเรือหัวไปท้ายบอด โดยเอาผ้าปิดตาคนพายที่อยู่ข้าง
หลัง และเอาผ้าผูกมือผูกปากคนบอกทางที่อยู่หัวเรือให้พูด ไม่นัด งานนี้คู่ของบังเข้ม
กับบังลิ้ม น้ำชายทั้งสองของไอ้โล้ชนะ ไปอย่างขาดลอย...”

(ตีกวั้นแดงเคียด : 19)

การเรียกแทนบุคคลโดยใช้สรรพนามดังกล่าวข้างต้น ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่มักนิยมใช้เรียกกัน แต่ก็มีชาวไทยมุสลิมบางส่วนที่ใช้สรรพนามเป็นภาษาไทยทั่วไป ทั้งนี้ก็แล้วแต่การใช้เรียกของตามแต่ละบุคคล

2.3.6.2 การใช้ตำแหน่งเรียกแทนชื่อบุคคล

ค่านิยมทางสังคมของชาวไทยมุสลิมมุ่งไปที่การยกย่องนับถือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในหลักศาสนา การเป็นผู้มีความรู้ทางหลักศาสนาจึงจะได้รับการเคารพยกย่องและมีความก้าวหน้าในชีวิตดีกว่าผู้อื่น จึงนิยมเรียกตำแหน่งทางศาสนาแทนชื่อเพื่อเป็นการให้เกียรติแก่บุคคลนั้นๆ

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการใช้ตำแหน่งเรียกแทนชื่อบุคคล ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ในฝัน และศึกวันแดงเดือด ดังนี้

เรื่อง ในฝัน ได้สะท้อนการใช้ตำแหน่งเรียกแทนบุคคลของชาวไทยมุสลิม โดยในเรื่องใช้ตำแหน่ง โต๊ะครู มากกล่าวแทนในตำแหน่งบุรุษที่ 3 คือผู้ที่ถูกกล่าวถึงโดยที่ไม่รู้จักชื่อของบุคคลนั้น จึงใช้ตำแหน่งทางศาสนาแทนชื่อ ดังข้อความ

“แล้วเสียงโต๊ะครูจากรายการวิทยุทำให้ผมสะดุ้งตื่นจากความฝัน...เพื่อนที่เป็นคนขับหันมากล่าวขอโทษผมที่เปิดวิทยุเสียงดังจนทำให้ตื่น...”

(ในฝัน : 21)

โต๊ะครู เป็นชื่อเฉพาะในตำแหน่งทางศาสนาที่ใช้เรียกกัน เป็นบุคคลที่มีความรู้แตกฉานในด้านอิสลาม เมื่อจบการศึกษาจากปอเนาะแล้วก็เดินทางไปศึกษาต่อยังประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ปากีสถาน อียิปต์และซาอุดีอาระเบีย ทั้งต้องได้ประกอบพิธี “ฮัจย์” ณ นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบียและจะต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี มีศีลธรรมเคร่งครัดในการปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม ได้รับการยกย่องนับถือจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆด้วย

เรื่อง ศึกวันแดงเดือด ได้สะท้อนการใช้ตำแหน่งเรียกแทนบุคคลของชาวไทยมุสลิม โดยในเรื่องใช้ตำแหน่ง โต๊ะครู มากกล่าวแทนในตำแหน่งบุรุษที่ 1 แทนตำแหน่งทางศาสนาของตนเอง ดังข้อความ

“...แต่ยังงี้ก็ไม่มีทางล้มเลิกความพยายามจับไอ้พี่ดามาเข้าสู่นัดให้ได้... เอา
เกียรติของโตะครูจบใหม่เป็นประกันสิเฮ้อ!”

(ศึกวันแดงเดือด : 16)

การเดินทางไปจาริกแสวงบุญ ณ เมืองเมกกะนี มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของชาวมุสลิม เพราะ
นอกจากจะเป็นบัพตัญญูของศาสนาอิสลามแล้ว ผู้ที่กลับจากการไปทำพิธีฮัจย์มา จะได้รับการยกย่อง
อย่างสูง มีคนนับหน้าถือตา ถือว่าเป็นคนที่สมบูรณ์ในศาสนา และจะได้รับการเรียกว่า ฮัจยี หรือ หะยี
เรียกนำหน้าชื่อของผู้ชาย ส่วน ฮัจญะ มักเรียกนำหน้าชื่อของผู้หญิง ดังข้อความ

“ก็กำลังจะเล่าไป แล้วฮัจญะสมคิดก็มาขัดฉันนะ...คือจริงแล้วการขลิบของ
ผู้ชายนะเป็นวาญิบ แต่ไหนแต่ไรมาแล้วเรียกว่าคิตาน แต่สมัยก่อนการทำคิตาน
อุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้เลยก็คือสนับที่ใช้นี้นะ...”

(ศึกวันแดงเดือด : 15)

ชื่อเฉพาะในตำแหน่งทางศาสนาของชาวมุสลิมนั้น มีอีกหลายตำแหน่ง เช่น อีหม่าม คอเต็บ
บิหลัน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ และผู้คนมักจะนิยมเรียกตำแหน่งเพียงอย่างเดียว หรือไม่ก็ตามด้วยชื่อ
ของบุคคลนั้น เพื่อเป็นการยกย่อง ให้เกียรติในตำแหน่ง หรือหน้าที่ของพวกเขา เพราะบุคคลเหล่านี้จะ
ทำงานในด้านศาสนาเป็นสำคัญ เป็นผู้ที่มีความรู้และปฏิบัติตนเคร่งครัดทางศาสนา

2.3.7 การขอคูอาฮฺ(พร)ต่างๆต่ออัลลอฮฺ(ช.บ)

ในทางรากศัพท์ “คูอาฮฺ” หมายถึง การขอ การวิงวอน การเรียก ส่วนความหมายในทางศาสนา
บัญญัติขึ้นหมายถึง การวิงวอนของจากอัลลอฮฺ รวมถึงการสรรเสริญและสดุดีพระองค์

เมื่อสิ่งต่างๆ ไม่ใช่เป็นกรรมสิทธิ์ของมนุษย์ จึงไม่มีมนุษย์คนไหนที่สามารถจะได้ทุกสิ่งทุก
อย่างที่ตนเองปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ก็ไม่สามารถจะกำหนดได้แน่ชัดว่า
คนเราจะได้รับสิ่งนั้นหรือสิ่งนี้ และก็ไม่สามารถมั่นใจได้ว่าจะได้เป็นชาวสวรรค์ หรือจะพ้นจากการ
ลงโทษในคุโบร์ ดังนั้น ทางออกของมนุษย์เราก็คือ การเข้าหาอัลเลาะห์ (ช.บ.) ด้วยการวอนขอคูอาฮฺต่อ
พระองค์

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านภาษาในการขอคุดาอู(พร)ต่างๆต่ออัลลอฮฺ(ช.บ) ไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ไอ้คิก ญะมาอะฮ์ระดับลิก และศพ ดังนี้

เรื่อง ไอ้คิก ได้มีการกล่าวถึง การขอคุดาอูของพ่อแม่ที่อัลลอฮ์ทรงตอบรับ แสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมนั้นมักจะกล่าวขอคุดาอู (ขอพร) ต่ออัลลอฮ์ เพราะพระองค์ทรงเป็นที่พึ่งของมนุษย์ ดังข้อความ

“ครูออฟิกเคยบอกว่า คุดาอูของพ่อแม่ที่อัลลอฮ์ทรงรับ คินนั้นผมนอนไม่หลับ น้ำตามันไหล ไม่ยอมหยุดตีสองลูกขึ้นเก็บของใส่กระเป๋าและหนีออกจากบ้าน สาบานว่าจะไม่กลับมาเหยียบที่นี่อีก เป็นอันว่าชีวิตคนๆของผมจบลงตั้งแต่บัดนั้น”

(ไอ้คิก : 23)

มีคุดาร์ของชาวมุสลิมที่เรียกว่า คุดาอุมัสตะละฮ์ คือการคุดาอูต่างๆ ไปตามที่เรากล่าวปฏิบัติและตามที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกันว่าเป็นการคุดาอูในรูปแบบของการขอ วังวอนในสิ่งที่เป็นคุณแก่ผู้ขอ หรือขจัดภัยจากเขา รวมทั้งการขอในสิ่งตนต้องการ

เรื่อง ญะมาอะฮ์ระดับลิก ได้มีการกล่าวถึง คุดาอุมุสตะละฮ์ ซึ่งก็คือคุดาอูที่อัลลอฮ์ทรงตอบรับในสิ่งที่ปรารถนา หรือได้รับความช่วยเหลือ ตัวละครในเรื่องมักทำอิบาดะฮ์เสมอการขอพรของเขา อัลลอฮ์จึงทรงตอบรับด้วยกับความสำเร็จที่มี ดังข้อความ

“ชีวิตของซอบรีเต็มไปด้วยอิบาดะฮ์ ดาที่มอดสนิที่มีไว้สำหรับการร้องไห้เพื่ออัลลอฮ์. เขาถือศีลอดในเวลากลางวันและลุกขึ้นยืนละหมาดในยามค่ำคืนเป็นกิจวัตร ใครจะรู้ว่าคุดาอุมุสตะละฮ์ของเขาช่วยทีมให้พ้นภัยมาแล้วกี่ร้อยกี่พันครั้ง ”

(ญะมาอะฮ์ระดับลิก : 16)

การงานทุกอย่างที่มุสลิมปฏิบัติด้วยความหวังในผลตอบแทนจากผู้ทรงตอบแทนได้ดีที่สุด หรือทำเพราะขำเกรงต่ออำนาจและการลงโทษขององค์ผู้อภิบาล ย่อมเรียกได้ว่าเป็น คุดาอู ทุกๆอิบาดะฮ์ของเราคือการคุดาอู ส่วนคุดาอูเองก็ถือเป็นอิบาดะฮ์

เรื่อง ศพ ได้กล่าวถึงว่าเมื่อการประชุมเสร็จสิ้นแล้วนั้น มีการกล่าวคุดาอูปิดประชุม ซึ่งการกล่าวคุดาอูปิดประชุมนี้เป็นสิ่งที่มีส่งเสริมให้กระทำ เพื่อให้การประชุมนั้นเป็นไปด้วยดี ดังข้อความ

“...แต่ขอหมดไปหลายแก้วแล้ว การประชุมจึงจบลงพร้อมกับคุอาอุบิด
ประชุม ทุกคนแยกย้ายกันกลับบ้าน ผลการประชุมออกมาว่าค่าที่จะถึงนี้ต้องหา
อาสาสมัครคนใหม่มาแสดงเป็นศพ...”

(ศพ : 11)

การขอคุอาอุต่ออัลลอฮ์(ช.บ.)นั้น ย่อมชี้ให้เห็นว่า มุสลิมมีความรู้สึกในการเป็นบ่าวเป็นทาส
ที่ต่ำต้อยของพระองค์ และความรู้สึกเช่นนี้ย่อมเป็นความประเสริฐแก่ตนเอง ดังนั้น เมื่อมนุษย์เป็นบ่าวที่
ทำการขอคุอาอุจากอัลเลาะห์(ช.บ.)นั้น ก็จะสามารถเข้าใจได้ว่า การที่อัลเลาะห์ให้มนุษย์ทำการขอคุอาอุ
ต่อพระองค์นั้น ก็เพื่อที่พระองค์ทรงให้มนุษย์คิดว่า มนุษย์เรานั้นไม่สามารถที่จะบันดาลสิ่งใดหรือมี
อะไรให้กับตนได้เลย อัลลอฮ์เท่านั้นที่ทรงเป็นที่พึ่งสำหรับเรา ด้วยกับความเมตตาของพระองค์ นี่คือ
หลักสำคัญในการขอคุอาอุ

2.4 การศึกษา

ศาสนาอิสลามอยู่บนพื้นฐานของความรู้และทางนำของอัลลอฮ์ (ช.บ.) โองการแรกของ
อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ประทานมายังท่านนบีมุฮัมมัด ก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ ดังอัลกุรอาน
กล่าวไว้ความว่า : “ จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้า ผู้ทรงสร้าง * ทรงสร้างมนุษย์จากก้อน
เลือด * จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงกรุณายิ่ง * ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา * ผู้ทรงสอนมนุษย์
ในสิ่งที่เขาไม่รู้” (อัลอะลัก 96/1-5)

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จาก
วารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการศึกษาออกเป็น
2 ด้าน ดังนี้

2.4.1 ศึกษาศาสนาตั้งแต่วัยเด็ก

2.4.2 ศึกษาต่อทางด้านศาสนา

2.4.1 ศึกษาศาสนาตั้งแต่วัยเด็ก

ในอิสลามจึงต้องเรียนรู้เพื่อความดีงาม โดยเริ่มที่ปลูกฝังในจิตวิญญาณ ก่อนที่จะเรียนวิชาอื่นใด
เป็นวิชาขั้นพื้นฐานที่บังคับให้เรียนทุกคน เราเรียกวิชาขั้นพื้นฐานที่อิสลามกำหนดไว้ว่า วิชาภาคฟิรดูอิน อัน
ได้แก่ อุซูลุดดิน ฟิกห์ และอักลาค เมื่อมีวิชาขั้นพื้นฐานบังคับนี้ตามขอบเขตที่กำหนดไว้แล้ว จึงจะเริ่มวิชา
ที่เกี่ยวกับสังคม ที่เราเรียกว่า ฟิรฎูกิฟายะห์ วิชาระดับฟิรดูอินกับระดับฟิรฎูกิฟายะห์ ขึ้นอยู่กับขอบเขตที่

เหมาะสมกับวัยของเด็ก การเรียนการสอนศาสนาอิสลาม เป็นข้อบังคับให้มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้ เพื่อให้สามารถประกอบศาสนกิจในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองจึงจำเป็นต้องศึกษาศาสนาตั้งแต่วัยเด็ก

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการศึกษาศาสนาตั้งแต่วัยเด็ก ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ตีกวั้นแดงเดือด และไอ้ดึก ดังนี้

เรื่อง ตีกวั้นแดงเดือด ได้กล่าวถึง ตัวละคร “ครูซบ” เป็นครูสอนโรงเรียนศาสนาขั้นพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) หรือที่นิยมเรียกสถานศึกษานี้ว่า โรงเรียนแขก ทางใต้เรียกว่า โรงเรียนดาสิกา ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับนี้ด้วย ดังข้อความ

“...ครั้งหนึ่ง “ครูซบ” ครูสอนฟิรดูอินที่โรงเรียนแขกทนมไผ่ไหว จูงไอ้ฟัดตัว
ตีมาฟ้องผู้ใหญ่ลือว่า ลูกชายแกล้งเพื่อนไปตัดต้นกล้วยหลังกูโบร์ไปผูกแพเล่นน้ำ
คลอง...”

(ตีกวั้นแดงเดือด : 12)

ฟิรดูอิน คือ ฟิรดูที่มุสลิมทุกคนจะต้องศึกษาและนำมาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง อิสระชนหรือเป็นทาส ในเมื่อเขาบรรลุนิติภาวะและมีสติสัมปชัญญะ ผู้ที่ละเลยไม่ศึกษาถือว่ามีความผิดและจะต้องถูกลงโทษจากพระองค์อัลลอฮ์ วิชาที่เป็นฟิรดูได้แก่ หลักศรัทธา (หลักอิมาน) หลักศาสนกิจ (หลักอิสลาม) หลักคุณธรรม (อิห์ซาน) บัญญัติเกี่ยวกับสิ่งอนุมัติ (หะลาล) บัญญัติเกี่ยวกับสิ่งต้องห้าม (หะรอม) ผู้ใดที่ไม่ศึกษาจะได้รับโทษสถานหนักจากอัลลอฮ์

เรื่อง ไอ้ดึก ได้กล่าวถึง ตัวละคร “ครูรอฟิก” เป็นครูสอนโรงเรียนศาสนาขั้นพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) หรือที่นิยมเรียกว่าการเรียนหนังสือแขก ซึ่งการเรียนฟิรดูอินนี้ ส่วนใหญ่มักจะมีการเรียนการสอนที่มัสยิดในท้องถิ่น ดังข้อความ

“ ตอนเป็นคนผมชื่อซิดดิก มีครูรอฟิกคนเดียวที่เรียกชื่อผมเต็มๆ ครูรอฟิก
เป็นครูสอนหนังสือแขกที่สุเหร่าเห็นผมอย่างงี้ผมเรียนฟิรดูอินได้ที่ 1 นะครี๊วบ ขอโทษ
ครูรอฟิกยังบอกเลยว่าผมความจำดี เสียก็แต่ขี้เกียจไปหน่อย ”

(ไอ้ดึก : 22)

การจัดการศึกษาในอิสลามจึงต้องเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้อัลกุรอานเพื่อใช้ในการ แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ เพราะการศึกษาในอิสลามเป็นการสร้างคนให้มีความสมบูรณ์และมีความสำเร็จตาม ความประสงค์ของอัลลอฮ์ โดยให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตนเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของอัลลอฮ์ การศึกษาในอิสลามจึงเป็นการสร้างความจงกงามและความเจริญให้แก่มนุษย์ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2.4.2 ศึกษาต่อทางด้านศาสนา

ในระบบการศึกษาของชุมชนมุสลิมเป็นการศึกษาที่มีการเคลื่อนไหวเป็นพลวัต "ตลอดชีวิต" มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อรักษาพื้นฐานความมั่นคงด้าน "จริยธรรมและคุณธรรมทางศาสนา" เป็นหลักและควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่มุ่งความสำคัญด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

อนุลิธ หวังเกษม ได้นำเสนอเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการศึกษาต่อทางด้านศาสนาไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

2.4.2.1 ศึกษาภายในประเทศ

2.4.2.2 ศึกษาต่อต่างประเทศ

2.4.2.1 ศึกษาภายในประเทศ

สถาบันการสอนศาสนาเชิงลึก คือ ระบบ "ปอเนาะ" ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบให้ปอเนาะจดทะเบียนเป็น "สถานศึกษาปอเนาะ" มีการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวกับหลักศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธา และแนวทางการปฏิบัติตามหลักศาสนาต่างๆ ตามรูปแบบที่เคยปฏิบัติตามเมื่อกว่า 500 ปีที่ผ่านมา

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุลิธ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการศึกษาต่อทางด้านศาสนาภายในประเทศ ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ญะมาอะฮ์ดับลิก ดังนี้

เรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิก ได้กล่าวถึง ตัวละครชื่อซูเฟียน ได้เรียนศาสนา (ปอเนาะ) มาตั้งแต่เด็กจนจบการศึกษา ซึ่งในเรื่อง ญะมาอะฮ์ดับลิก ตัวละครจะเป็นนักเผยแผ่ศาสนา แสดงให้เห็นว่า การเรียนปอเนาะหรือศาสนา ทำให้เด็กที่จบอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักคำสอนศาสนาและเมื่อเป็นผู้มีความรู้จำเป็นต้องสอนและเผยแผ่ศาสนา ดังข้อความ

“ประวัติ : ชูเฟียน (ซูฟยาน) เป็นคนตาบอด จังหวัดราชิวาส เรียนศาสนาตั้งแต่
เด็ก ขณะนี้จบชั้น 10 แล้ว...”

(ญะมาอะฮ์ระดับเล็ก : 8)

การศึกษาแบบปอเนาะมุ่งเน้นการศึกษารายวิชาอาหรับและมลายู เพื่อการศึกษาคัมภีร์อัลกุรอาน และเข้าถึงแก่นคำสอนตามหลักศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ จึงมีบทบาทสำคัญในการให้การอบรมและขัด
เกลาจิตใจของเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม ตลอดจนปฏิบัติตนในสิ่งที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรง
อนุญาตและละเว้นในสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงห้าม

“ประวัติ : นีอาหมินน้องชายแท้ๆของมัจดัน นีอาหมินเป็นฮาร์ดแมนตัวใหญ่
พันธุ์ถึงลูกถึงคน เรียนปอเนาะตั้งแต่เด็ก...”

(ญะมาอะฮ์ระดับเล็ก : 12)

การศึกษาและเรียนรู้แต่หลักการในทางศาสนาอิสลามแต่เพียงอย่างเดียวอาจทำให้เด็กนักเรียน
ปอเนาะมีความรู้สามัญพื้นฐานไม่พอเพียงเมื่อเทียบกับนักเรียนโรงเรียนสามัญทั่วไป ขณะเดียวกันเด็ก
นักเรียนที่จบการศึกษาวิชาศาสนาจากปอเนาะก็ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนหรือ
สถาบันการศึกษาชั้นสูงได้ ดังนั้นหากมีการสอนความรู้ในวิชาสามัญเพิ่มเติม ก็จะเป็นการขยายโอกาส
ทางสังคมให้แก่เด็กเรียนปอเนาะเพิ่มมากขึ้น

2.4.2.2 ศึกษาต่อในต่างประเทศ

การศึกษาในอิสลามจะให้ความสำคัญกับผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในวิถีชีวิตที่มีวัตถุประสงค์
สร้างบัณฑิตให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ก่อนที่จะเชื่อมโยงให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญ และเพิ่มขีด
ความสามารถในการสรรหาองค์ความรู้หรือศาสตร์ที่ไปด้วยทักษะชีวิต ที่สามารถใช้ชีวิตบนโลกนี้อย่าง
คุ้มค่า มีความสุข และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมโดยแท้จริง

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อน
เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการศึกษาต่อทางด้านศาสนาในต่างประเทศ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่
จดหมายเหตุนานาชาติ และญะมาอะฮ์ระดับเล็ก ดังนี้

เรื่อง จดหมายเหตุนานาชาติ ได้กล่าวถึง ลูกหลานชาวเอกราชถูกส่งไปศึกษาศาสนาถึง
ต้นตำหรับถึงดินแดนแห่งทะเลทราย หมายความว่า ชาวมุสลิมมักส่งลูกหลานให้ไปศึกษาศาสนาต่อยัง

ต่างประเทศโดยเฉพาะแถบอาหรับ เพื่อนำหลักการที่เรียนมาเผยแพร่ศาสนาอิสลามในประเทศไทย ดังข้อความ

“ พัฒนาการของศาสนาเอกเจ้า ส่วนของชาวเอกเจ้าในเซียมในยุคที่การสื่อสารไร้พรมแดนการศึกษาไร้พรมแดนเช่นกัน ลูกหลานชาวเอกเจ้าถูกส่งไปศึกษาศาสนาถึงต้นตำหรับถึงในดินแดนแห่งทะเลทรายหลักพื้นฐานของเอกเจ้าถูกฟื้นฟูวิชาที่ว่าด้วย “เจ้ามืองค์เดียว” ชักกลาลูกหลานเอกเจ้าชาวเซียมชนเอกเจ้ารุ่นใหม่กลับเอาความรู้จากต้นฉบับมาบอกกล่าวประชาชนแต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนักสำหรับการเปลี่ยนแปลง”

(จดหมายเหตุประเทศเซียม : 21)

การที่นักเรียนที่จบทางศาสนาหรือจบปอเนาะแล้วนิยมไปเรียนต่อต่างประเทศนั้น ก็เพื่อเป็นการเสริมความรู้จากแหล่งสถาบันที่สอนทางศาสนาโดยตรง และเป้าหมายอีกอย่างก็คือ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการพูดในภาษาต่างๆ เช่น ภาษาอาหรับ หรือภาษาในประเทศที่ได้ไปศึกษา

เรื่อง **ญะมาอะฮ์ดับลิก** ได้สะท้อนถึงการศึกษาของชาวไทยมุสลิม ที่ได้ศึกษาด้านศาสนาโดยตรงนั้น เมื่อได้จบจากการเรียนปอเนาะแล้ว มีนักเรียนบางส่วนมักจะไปศึกษาต่อทางศาสนาถึงต่างประเทศ ดังข้อความ

“ ประวัติ : ชูเฟียน (ซูฟยาน) เป็นคนตาบา จังหวัดนราธิวาส เรียนศาสนาตั้งแต่เด็ก ขณะนี้จบชั้น 10 แล้วกำลังเรียนต่อในมาเลเซีย เขาสามารถพูดได้หลายภาษา ทั้งภาษามลายู, ภาษาอาหรับ, ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ ไม่ใช่แค่พูดได้เท่านั้น แต่ชูเฟียนถึงขนาดมีความเชี่ยวชาญในภาษาต่างๆมากทีเดียว”

(ญะมาอะฮ์ดับลิก : 8)

“ ประวัติ : นือามินน้องชายแท้ๆของมัจดัน นือามินเป็นฮาร์ตแมนตัวใหญ่ พันธุ์ถึงลูกถึงคน เรียนปอเนาะตั้งแต่เด็กจนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยอัลนัควีที่อินเดียนในสาขาอุศูลุดดีน...”

(ญะมาอะฮ์ดับลิก : 12)

สถาบันหนึ่งที่นักศึกษาไทยมุสลิมต้องการไปเรียนมากที่สุดคือ มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร (AL-Azhar) ประเทศอียิปต์ สถาบันวิชาการศาสนาของโลกมุสลิม ซึ่งก่อตั้งมานานนับพันปี เรียกได้ว่าเก่าแก่กว่ามหาวิทยาลัยออกฟอร์ดของอังกฤษเสียอีก ดังข้อความ

“ประวัติ: อับดุลละเตฟถึงอายุจะมากแต่ก็ไม่เคยทิ้งสนามคะวะฮะฮะเป็นบาบอ (ครูใหญ่) และเจ้าของปอเนาะแห่งหนึ่งในปัตตานีทั้งนี้อาหมินและมัจดันต่างก็เคยเป็นลูกศิษย์บาบอมาก่อน บาบอจบการศึกษา จากมหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ตั้งแต่สมัยที่ยังต้องนั่งสำภาไปเรียน”

(ญะมาอะฮ์ระดับตีก : 13)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาในอิสลามถือเป็นระบบการศึกษาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ดังจะเห็นได้จาก Qairawan University ที่ประเทศมอริสโก Zaitunah University ที่ประเทศตูนิเซีย และ Al-Azhar University ประเทศอียิปต์ ที่ได้รับการสถาปนามาตั้งแต่ 1,200 กว่าปีแล้ว และยังคงปฏิบัติภารกิจการเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกอิสลามมาจนถึงบัดนี้ โดยที่มหาวิทยาลัยดังกล่าวได้ผลิตบัณฑิต และสร้างองค์ความรู้ในรูปแบบของการเขียนตำรา การวิจัย ตลอดจนการบริการชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมอย่างมากมายมหาศาล

2.5 การมีคู่ครอง

คู่สามีภรรยาต้องร่วมกันปฏิบัติภารกิจแห่งความเป็นบ่าวของอัลเลาะห์ นั่นคือการแสวงหาและกระทำความดี ต้องช่วยกันยับยั้งประครองและเติมเต็มเติมอิหม่านให้เพิ่มพูนอยู่เสมอ ตักเตือนกันในความผิดและชักชวนกันสู่ความดี เพื่อให้ชีวิตครอบครัวห่างไกลจากไฟนรกและเปี่ยมด้วยความหวังว่าอัลลอฮ์จะทรงเมตตาให้เราและคู่ครองได้อยู่ด้วยกันในสวนสวรรค์อันนิรันดร์

การที่บุคคลหนึ่งคิดแต่จะแต่งงานให้ได้โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติที่ดีของคู่ครองนั้น ไม่ใช่เรื่องสมควร เพราะคู่ครองนี้คือคนที่จะจับเปลี่ยนชีวิตคู่ไปด้วยกัน คือคนที่จะทำให้กำเนิดและปลูกฝังความศรัทธาแก่ลูกหลาน คือคนที่สร้างครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานแห่งสังคมใหญ่ ซึ่งจะมีผลกระทบทั้งต่อตัวเรา ครอบครัว และสังคมโดยรวม

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการมีคู่ครอง ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ฝอลองกอง ดังนี้

เรื่อง ฝอลองกอง ได้กล่าวถึงธรรมเนียมหรือข้อบังคับของการมีคู่ครองของศาสนาอิสลาม ที่ว่าแต่งงานกับมุสลิมต้องเข้ารับศาสนาอิสลามก่อน เนื่องจากหลักการศาสนาห้ามมุสลิมแต่งงานกับศาสนิกอื่น ถ้าจะแต่งงานก็ต้องเข้ารับศาสนา ก่อน จึงจะสามารถแต่งงานกันได้ ดังข้อความ

“ผมเข้าใจอาเยาะห์ ว่า เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่คนจะ แต่งงานกับมุสลิมต้อง เข้าศาสนาอิสลาม แต่ผมคิดว่าจะเป็นการหลอกตัวเองนะครับถ้าเปลี่ยนศาสนาเพราะ แต่งงาน” ผมทำเป็นใจดีสู้เสือ”

อาเยาะห์ยิ้มกว้างกว่าเดิมเล็กน้อย คาดว่าคงพอใจคำตอบของผมอยู่เหมือนกัน “แล้วจะอยู่กันยังไงล่ะ ต่างคนต่างศาสนา เธอต้องกลับไปหาผู้หญิงที่เหมาะสมกับเธอ มากกว่าข้าละ รูปร่างหน้าตาอย่างเธอหาเมียไม่ยากหรอก เชื่ออาเยาะห์สิ” อาเยาะห์ คัดบท ทำทีว่าจะถูกเข้าบ้าน”

(ผีลองกอง : 14-15)

การอยู่กันฉันท์สามีภรรยากับผู้ที่ไม่ศรัทธาทำให้เกิดปัญหาเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจของบุตร เมื่ออยู่ในวุฒิภาวะที่ยังไม่พร้อมและไม่สามารถแยกแยะได้ว่าควรเลือกปฏิบัติแนวทางใด ซึ่งอาจขยาย เป็นความขัดแย้งภายในครอบครัวและส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างอย่างคาดไม่ถึงซ้ำร้ายการอยู่เป็น ครอบครัวในลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการทำชีนาอีกด้วย

2.6 พิธีกรรมทางศาสนา

ศาสนพิธี หมายถึง พิธีกรรมทางศาสนาซึ่งถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นประเพณี เป็น ธรรมเนียมสืบต่อกันมาแต่โบราณตามวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามเป็นแบบเดียวกัน ก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา เรื่องพิธีนี้มีอยู่ในทุกศาสนา และเป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นตามมาภายหลังจากที่ศาสนาดั้งขึ้น ซึ่งพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามนั้นได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อของหลักปฏิบัติมาแล้วส่วนหนึ่ง

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จาก วารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านพิธีกรรมทาง ศาสนา ออกเป็น 2 คำน ดังนี้

2.6.1 การขลิบสุนัต

2.6.2 การฝังศพ และฝังอวัยวะ

2.6.1 การขลิบสุนัต

เข้าสู่นิต หมายถึง การตัดหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของอิสลาม ที่ มุสลิมทุกคนถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ภาษามลายูถิ่นเรียกว่า “มาโชะยาวิ” ภาษาอาหรับเรียกว่า คิตาน

ซึ่งมักจะทำกันในวัยเด็ก มุสลิมบางประเทศ เช่น อิหร่าน นิยมทำหลังคลอดไม่กี่วัน มุสลิมภาคใต้สมัยก่อนทำเมื่อโตแล้ว บางคนมาทำเอาเมื่ออายุ 20 ปี พอแผลหายดีแล้ว ก็แต่งงาน ต่อมาอีกสมัยหนึ่งถือหลักว่าต้องมีอายุครบ 15 ปี จึงจะดีที่สุด แต่ในปัจจุบันนิยม ทำกันเมื่อเด็กมีอายุระหว่าง 6-15 ปี

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านพิธีกรรมทางศาสนาในการขลิบสุนัต ไว้จำนวน 1 เรื่อง คือ ศีกวันแดงเดือด ดังนี้

เรื่อง ศีกวันแดงเดือด ได้นำเสนอถึงการคิดวางแผนที่จะจับตัวละคร ไอ้ฟัด มาทำการขลิบปลายของอวัยวะเพศชาย (คิตาน) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมนี้เป็นสิ่งที่ต้องกระทำห้ามละเว้นสำหรับมุสลิมิน (มุสลิมชาย) ทุกคน เพราะเป็นหลักวาญิบ (ต้องกระทำ) ดังข้อความ

“ก็กำลังจะเล่าไป แล้วอัญจะสมคิดก็มาขัดฉันนะ...คือจริงแล้วการขลิบของผู้ชายนะเป็นวาญิบ แต่ไหนแต่ไรมาแล้วเรียกว่าคิตาน แต่สมัยก่อนการทำคิตานอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้เลย ก็คือสนับที่ใช้หนีบนะ เขาก็เลยเรียกอีกอย่างว่าเข้าสนับนานเข้าจากสนับก็เริ่มก๊อเพี้ยนกันมาเป็นเข้าสุนัต แล้วบางที่บางคนที่เรียกเพี้ยนกันต่อมาว่าคัตสุนัต มันไม่ใช่เรื่องสุนัตแบบที่เรียกกัน มันเป็นเรื่องของความสะอาดนะ ถ้าไม่ขลิบออกโตขึ้น มันก็จะยิ่งหมักหมม ยี้...สกปรกตาย.. การคิตานจึงวาญิบตั้งแต่สมัยนบีอิบรอฮีมโน้นแล้วละผู้ใหญ่ รู้ไหมนบีอิบรอฮีมนะทำคิตานให้ตัวเองตอนอายุตั้งสิบแปดปี..เพราะนี่เป็นเรื่องที่อัลลอฮ์สั่งใช้ ไม่ใช่เรื่องเล่นๆ”

(ศีกวันแดงเดือด : 15)

ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมบางส่วน นิยมนำบุตรหลานไปให้แพทย์ที่เป็นมุสลิมขลิบปลาย อวัยวะเพศที่โรงพยาบาล หรือที่สถานพยาบาลเอกชน โดยไม่ต้องจัดงานหรือพิธีการใดๆ ให้ยุ่งยาก แต่สำหรับชาวชนบทยังไม่นิยมการกระทำดังกล่าว ด้วยมีความเชื่อที่ว่าจะไม่อ่านมนต์พรต้อัลลอฮ์ หรือไม่จัดงานบุญ เวลาขลิบอาจจะทำให้เสื่อมสมรรถภาพทางเพศได้

2.6.2 การฝังศพ และฝังอวัยวะ

ศาสนาอิสลามมองว่า พิธีศพนั้นเป็น “สิทธิของศพ” และเป็น “หน้าที่ของผู้มีชีวิตอยู่” ตามหลักศาสนา เมื่อมีผู้เสียชีวิตลงต้องรีบจัดฝังการศพ ภายใน 24 ชั่วโมง ห้ามมิให้เก็บศพไว้นาน เพื่อความสะอาดและมีให้เกิดความเศร้าโศกแก่ญาติผู้เสียชีวิตนานเกินไป

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านพิธีกรรมทางศาสนาในการฝังศพ อวัยวะ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ศพ และมันอยู่ที่ปอด ดังนี้

เรื่อง ศพ ได้สะท้อนวิธีการและบรรยากาศฝังศพของทางศาสนาอิสลามเอาไว้ ซึ่งเมื่อมุสลิมได้เสียชีวิตจะต้องทำพิธีกรรมตามหลักศาสนาต่อศพและจบด้วยการฝังศพ ห้ามเผาหรือทำสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้กับศพ ดังข้อความ

“ผมกลัว! ไม่เคยกลัวแบบนี้มาก่อน ร่างของผมถูกวางลงในหลุมที่เพิ่งขุดเสร็จซักนับมวต หลังจากนั้นชายสามคนที่อุ้มผมมาวางลงในที่นี้ก็ปีนออกไป หนึ่งในนั้นเป็นอารีฟิน เพื่อนสนิทของผมจนจำเสียงกระแอมของเขาได้ ขณะนี้ทุกชีวิตออกไปจากหลุมกันหมด มีเพียงผมอยู่คนเดียวในห้องดินสี่เหลี่ยมแคบๆที่สูงขึ้นไปประมาณหนึ่งเมตรมีคนร้องให้สะอึกสะอื้นอยู่รอบๆปากหลุม ผิวกายภายใต้ผ้าห่อหุ้มสัมผัสได้ถึงผืนดินที่ค่อยๆ ไปรยลงมากลบร่างจนมืด ผมไม่อยากจะอยู่ในนี้อีกต่อไปแม้เพียงเสี้ยววินาที ไม่นานทุกคนก็จากไปทิ้งผมไว้คนเดียวใต้ผืนดินและๆ”

(ศพ : 13)

หลักการปฏิบัติต่อศพของผู้ตาย อันเป็นข้อบังคับที่ศาสนาอิสลามบัญญัติไว้มี 4 ประการ คือ 1) อาบน้ำศพ 2) ห่อศพ 3) ละหมาดให้แก่ศพ และ 4) นำศพไปฝังยังสุสาน (กูโบร์)

เรื่อง มันอยู่ที่ปอด ได้กล่าวถึงการฝังอวัยวะของตัวละคร เมื่อได้รับการผ่าตัดออกมาจากร่างกายแล้วทันที ซึ่งมีหลักให้ทำการฝังศพหรืออวัยวะที่กูโบร์ ดังข้อความ

“ปอดข้างที่ผ่าออกมาในเอกสารระบุว่าคุณลุงสั่งให้เอาไปฝังในสุสานมุสลิม” “ถูกต้องครับ...ก็ผมเป็นมุสลิมนี่!” ผมโยกศีรษะขึ้นลงเบาๆซ้ำๆ “และเย็นนี้มันจะถูกนำไปฝังตามเจตนาของใครคนไข้... และนี่ก็ยังเข้าอยู่เลย” หมอลดเสียงจนเบาเมื่อถึงท้ายประโยค”

(มันอยู่ที่ปอด: 18)

หลักการใหญ่ๆ ของพิธีศพมี 4 ข้อดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น แต่ในสังคมมุสลิมเองก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่เข้าใจหลักการใหญ่ๆ ของพิธีศพ ทำให้มีการปฏิบัติที่แตกต่างหลากหลาย มีรายละเอียด

แตกต่างกันออกไป และสำหรับการไปร่วมงานศพของคนต่างศาสนานั้น ชาวมุสลิมสามารถทำได้ในเงื่อนไขที่ว่า ไปเพื่อปลอบทุกข์หรือแสดงความเห็นใจแก่ครอบครัวหรือญาติของผู้ตาย แต่จะร่วมทำพิธีกรรมทางศาสนาไม่ได้

2.7 ศาสนสถาน

ศาสนสถาน หมายถึง อาคารและสิ่งปลูกสร้างทั้งหลายของสถาบันศาสนา หรือ สถานที่ทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ วิหาร พระธาตุเจดีย์ มัสยิด ศาลเจ้า โบสถ์คริสต์ ฯลฯ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของนักบวชหรือ ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จนถึงเป็นที่รวมองค์ประกอบหลักของศาสนา ทั้งหมดในศาสนสถาน ฐานะ ของศาสนสถานจึงเป็นสมบัติของศาสนา

เมื่ออิสลามเป็นวัฒนธรรม มุสลิมส่วนใหญ่ต่างพยายามรักษาไว้อย่างเคร่งครัด และเพื่อเป็นการสะดวกทั้งในการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมและเป็นการยากในการที่จะถูกผสมกลมกลืน ดังนั้นจึงมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของมุสลิมทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ไม่ได้อยู่ในประเทศมุสลิม กล่าวคือ มุสลิมจะตั้งถิ่นฐานในลักษณะการกระจุกตัวเป็นกลุ่มก้อน เกิดเป็นชุมชน เป็นหมู่บ้าน โดยในแต่ละชุมชนจะมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง มีอิหม่ามเป็นผู้นำชุมชน

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรติ มะตะปะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านศาสนสถานออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.7.1 มัสยิด สุเหร่า

2.7.2 กุโบร์ (สุสาน)

2.7.1 มัสยิด สุเหร่า

มัสยิดเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่งในอิสลาม เป็นองค์กรที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์และพัฒนามุสลิมให้เป็นมุมินที่สมบูรณ์ มัสยิดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนมุสลิม และเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรือง และความเสื่อมถอยของชุมชนนั้นๆ ได้อย่างดี ชุมชนมุสลิมในปัจจุบันจะได้หันมาให้ความสำคัญกับองค์กรมัสยิดไม่ใช่ในฐานะแค่เพียงเป็นสถานที่ละหมาดเท่านั้น แต่ในฐานะขององค์กรที่จะต้องมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆตามศาสนบัญญัติอีกด้วย

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านศาสนสถาน (มัสยิด) ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ในฝัน และผีลองกอง ดังนี้

เรื่อง ในฝัน ได้สะท้อนตัวละครที่อยากจะมีลักษณะและบรรยากาศของมัสยิดที่ดี จึงได้กล่าวไว้ในความในฝันของเขา แสดงให้เห็นว่ามัสยิดเป็นศาสนสถานที่สำคัญอย่างมากสำหรับมุสลิม จึงได้ให้ความสำคัญ ดังข้อความ

“ห้องนี้เป็นห้องกระจก โล่งใหญ่ เรียบง่าย มีแท่นมิมบร ไม่ใหญ่ไม่เล็กหนึ่งแท่นตั้งอยู่ในสุดของห้อง หน้าห้องทรงกลมมีป้ายเขียนว่า “มัสยิดลอสแอนเจลิส” ในมัสยิดมีคนวนเวียน มาใช้บริการตลอดเวลาไม่เคยเงียบเหงา”

(ในฝัน : 20)

สุเหร่าหรือมัสยิด เป็นศูนย์รวมมุสลิมในชุมชนเพื่อทำการละหมาด ประชุม สอนหนังสือ หรืออื่น ๆ ในการทำกิจการที่ดี มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมุสลิม หรือวัฒนธรรมอิสลามที่จะแยกออกจากกันไม่ได้

เรื่อง ผีลองกอง ได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ ซึ่งมีกล่าวไว้ว่าคนที่นี่มักจะเข้าไปละหมาดที่สุเหร่าเป็นประจำ คำว่า สุเหร่า เป็นภาษามลายู ส่วนมัสยิด เป็นภาษาอาหรับ มัสยิด เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ชัดเจนที่สุด ดังข้อความ

“ ในส่วนของ “ความแปลกใหม่ในชีวิต” ซึ่งเป็นเหตุผลให้ผมเดินทางลงมาถึงที่นี่ ผมก็ได้พบเห็นอะไรที่แปลกใหม่ตึ่งใจหมาย ผมเห็นคนที่นี่ที่หน้าตา ผิวพรรณแตกต่างจากที่ผมเคยเห็น ภาษาที่ผมฟังไม่เข้าใจ ผู้คนที่นี่เข้าสู่สุเหร่าไปละหมาดวันละหลายครั้ง ผู้หญิงที่นี่ก็จะเอาผ้ามาคลุมศีรษะ บางคนเคร่งหน้อยก็ปิดหน้าจนเหลือแต่ตาก็มี”

(ผีลองกอง : 13)

หมู่บ้านไทยมุสลิมหลายแห่งมีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่าหมู่บ้านไทยพุทธ โดยทั่วไปพบว่าทุกหมู่บ้านมีสุเหร่าเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ศาสนสถานในหมู่บ้านจึงมีส่วนทำให้ผู้ที่มาตั้งถิ่นฐานพยายามตั้งให้ใกล้ศาสนสถานมากที่สุด เพื่อความสะดวกในการประกอบศาสนกิจ ซึ่งจะเห็นได้ในหมู่บ้านมุสลิมทั่วไป เพราะศาสนาอิสลามครอบคลุมไปถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วย

2.7.2 กุโบร์

สุสานหรือกุโบร์เป็นสถานที่ฝังศพของมุสลิม เป็นสถานที่สาธารณะที่สำคัญของชุมชนเช่นกัน อิสลาม ได้กำหนดกรอบแนวปฏิบัติ ต้องให้ความเคารพ และให้เกิดสุสานหรือกุโบร์ในฐานะที่เป็นสาธารณสถาน

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านศาสนสถาน (กุโบร์) ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ มั่นอยู่ที่ปอดและนิทานสินามิ ดังนี้

เรื่อง มั่นอยู่ที่ปอด ได้มีการกล่าวถึงการฝังในสุสานอิสลาม ซึ่งสุสานอิสลามเรียกว่า กุโบร์ ตามภาษามลายู กุโบร์นั้นจะอยู่ใกล้กับมัสยิด เพื่อเอาไว้เป็นที่ฝังศพของชาวมุสลิม ดังข้อความ

“นี่คือปอดของคุณ”... “มันเป็นอمانةจากอัลลอฮฺนะ รักษามันให้ดี”... “ผมเอามาให้คุณดูได้ซักครึ่งชั่วโมง เดี่ยวผมต้องไปคืนเจ้าหน้าที่แล้ว”... “มันเป็นอمانةจากอัลลอฮฺนะ”... “ก็อย่างที่บอกนะครับ เจ้าหน้าที่ต้องเอาไปฝังในสุสานอิสลามตามเจตนารมณ์ของคุณลุง”... “รักษามันไว้ให้ดี”... “คุณลุง... เลิกกบฏหรือละครับ นึกซะว่าทำเพื่อคนที่ลุงรัก”

(มั่นอยู่ที่ปอด : 19)

เรื่อง นิทานสินามิ ได้มีการกล่าวถึงศาสนสถาน คือ มัสยิดและกุโบร์ นั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ อันที่จริงแล้ว สถานที่สองที่ดังกล่าวเป็นเพียงสิ่งปลูกสร้างของมนุษย์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น อิสลามส่งเสริมให้มีความเคารพและให้เกียรติแก่สถานที่ทั้งสอง แต่ไม่ได้ให้สักการะหรือเสื่อมใสศรัทธาแต่อย่างใด ดังข้อความ

“ทั้งมัสยิดและกุโบร์อายุเกือบร้อยปี หลังจากคลื่นยักษ์สยบลง ชาวบ้านก็ถือเอาสองที่แห่งนี้เป็สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และคนต่างศาสนิกหลายสิบคนหันมาเข้ารับศาสนาอิสลาม เพราะข่าวที่รู้กันไปทั่วว่า คลื่นยักษ์ที่ทำลายหมู่บ้านนี้ทั้งหมู่บ้านฆ่าคนในหมู่บ้านไปหลายสิบคน กลับแหวกออกโดยไม่ทำอันตรายอะไรต่ออาคารมัสยิดไม้มะค่า และกุโบร์ของรัชชชาห์เลย”

(นิทานสินามิ : 23)

ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มีการเยี่ยมสุสาน เพื่อเป็นการเยี่ยมญาติ หรือบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยการให้ชาลาม ขออ้ออา หรืออ่านกุรอาน ให้แก่สมาชิกในกูโบร์ และเพื่อให้ผู้ไปเยี่ยมกูโบร์ได้สำรวจตนเอง พินิจพิจารณาการดำรงชีวิตของตนที่ผ่านมา ตระหนักว่าชีวิตของตนและของทุกคนจะต้องไปสู่โลกของกูโบร์ในวันใดวันหนึ่ง จึงต้องเตรียมตัวด้วยการเตาบัต และประกอบศาสนกิจที่กำหนดให้มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติก่อนที่จะเสียชีวิต

2.8 การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การมีปฏิภิริยาโต้ตอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสายตาของผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างโครงสร้างต่างๆ

สังคมของชาวไทยมุสลิมก็เป็นสังคมหนึ่งที่ใหญ่และมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์สูง ผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือชาวมุสลิมในประเทศจึงมีความสัมพันธ์ด้วยกับสายเชือกแห่งศาสนาอิสลาม ด้วยคำสอนที่ว่า มุสลิมนั้นเป็นพี่น้องกัน

จากการศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม จากวารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงพ.ศ. 2548-2551 ปรากฏเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.8.1 วงน้ำชา

2.8.2 งานบุญ

2.8.1 วงน้ำชา

วงน้ำชา คือ การสังสรรค์หรือการพบปะพูดคุยสนทนากันอย่างเป็นกันเอง ในระหว่างการดื่มชา ชามักใช้ในกลุ่มเพื่อนที่สนิทสนมกัน เป็นการพบปะเพื่อความสนุกสนาน คลายสมอง หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในวงน้ำชา ไว้จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ศีกวัน แดงเคือค สฟ และญะมาอะฮ์ดับลิก ดังนี้

เรื่อง ศีกวันแดงเดือด ได้มีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาของตัวละครกันในวงน้ำชา แสดงให้เห็นถึงชาวมุสลิมนั้นมีค่านิยมในการคิมน้ำชาด้วยเช่นกัน ดังข้อความ

“เมื่อทั้งหมดเห็นพ้องว่าปีนี้ ยังไงก็ต้องจัดการให้รู้แล้วรื้อออกไป จึงกลับสู่
วาระการหาวิธีล่อไอ้ฟัดมาขึ้นเชิงให้ได้ วงน้ำชากลับสู่ความเจียบงันอีกครั้ง ทั้งสาม
ต่างขมวดคิมน้ำชาและพยักหน้าช้าๆในท่าครุ่นคิด”

(ศีกวันแดงเดือด : 15)

คนมุสลิมจะมีข้อห้ามทางศาสนาที่ไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับของมีนเมา ดังนั้นจึงทำให้เกิดการสร้างค่านิยมการบริโภคน้ำชาขึ้นมาแทน

เรื่อง ศพ ก็ได้มีการปรึกษาหารือหรือนั่งประชุมของตัวละครกันในวงน้ำชา แสดงให้เห็นถึงชาวมุสลิมนั้นมักนิยมในการนำน้ำชาเป็นเครื่องคิมน้ำแทนการคิมน้ำสุราหรือน้ำอัดลม ดังข้อความ

“อารีฟีนั่งประชุมเครียดในวงน้ำชา หัวข้อที่กำลังถกกันในที่ประชุม คือการ
ทำค่ายครั้งต่อไปที่กำลังจะจัดขึ้นในอีกไม่กี่วันข้างหน้า แผนงานถูกเตรียมเอาไว้
เรียบร้อย เขาตกลงใจจะทำค่ายที่เกี่ยวกับความตายอีกครั้ง หลังจากประสบความสำเร็จ
อย่างดีในครั้งแรก และที่ประชุมก็เห็นด้วย...”

(ศพ : 11)

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันมีร้านน้ำชาเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เป็นร้านน้ำชาตอนเช้า ร้านน้ำชาตอนเย็น หรือจะเป็นร้านน้ำชาตอนกลางคืน ร้านน้ำชาเป็นที่พบปะพูดคุยและนัดหมายของหลากหลายผู้คน ร้านน้ำชาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เรื่อง ญะมาอะฮ์ฮุดัยยะ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้ที่นิยมเข้าร้านน้ำชา เพื่อดังวงสนทนาพบปะเพื่อนฝูง ดังข้อความ

“...สุโหมี เรียนรามมา 4 ปีแล้วเพิ่งได้ไปไม่กี่หน่วยกิต เขาชอบนั่งจมปลักอยู่
ร้านน้ำชา ดังวงสนทนาพันบทรหรือจิบชาอวดตั้งแต่เช้ายันค่ำ ใช้ชีวิตโตะเต้ไปวันๆ”

(ญะมาอะฮ์ฮุดัยยะ : 17)

การดื่มชาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนในชายแดนใต้และการนั่งร้านน้ำชาก็เป็นเรื่องปกติของพวกเขา ร้านน้ำชาเป็นสถานที่ที่ผู้คนใช้พบปะสังสรรค์กันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กันตามสารทุกข์สุกดิบกัน เป็นที่แลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ประเด็นการพูดคุยในร้านน้ำชามีทุกรสชาติอาจจะเรียกได้ว่าร้านน้ำชาเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสารขนาดย่อมๆ อีกหน่วยหนึ่งทางสังคมเลยทีเดียว

2.8.2 งานบุญ

สังคมมุสลิมจะมีวิถีชีวิตที่ต้องจัดงานบุญอยู่บ่อยครั้ง เช่น ทำบุญวันเกิดครบ 7 วัน(อากีเกาะฮุ) การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เข้าสู่นัด ทำบุญหลังการบวชนาน(นาซาร์) ทำบุญเพื่อขอบคุณอัลลอฮ์ (ซูโกร) แม้กระทั่งทำบุญงานศพ นอกจากนี้ทำบุญตามวาระสำคัญ เช่น วันอาชูรอ วันนีสฟูระฮุบาน วันเมาลิด วันอีด หรืองานที่จัดขึ้นเพื่อหาทุนสมทบเพื่อก่อสร้างมัสยิด โรงเรียน ปอเนาะ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์เรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตด้านด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในงานบุญ ไว้จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ศีกวันแดงเดือด และ โต๊ะยา ดังนี้

เรื่อง ศีกวันแดงเดือด ได้กล่าวถึงการจัดงานสุเหร่า เป็นการจัดงานเพื่อการกุศลหรือช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเนื่องในการก่อสร้างหรือบำรุงศาสนสถานภายในสุเหร่า ซึ่งจะมีการลงขันขายของแล้วนำเงินเข้าสุเหร่า ผู้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดงานขึ้นมาเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชนด้วย ดังข้อความ

“งานสุเหร่าปีนี้จัดใหญ่โตกว่าทุกปี ในงานมีร้านค้าของชาวบ้านออกมาขายกันมากมาย บ้านไหนที่พอมีเงินหน่อยก็ออกร้านโดยมอบเงินทุนทั้งกำไรให้สุเหร่าเป็นค่าน้ำค่าไฟ ส่วนบ้านไหนเงินไม่ค่อยหนา แต่มีฝีมือทางการปรุงอาหาร ก็จะมาช่วยออกร้านแล้วมอบแต่กำไรเข้าสุเหร่า ส่วนชาวบ้านคนอื่นๆก็จะมาช่วยกันจับจ่ายใช้สอยซื้อของกินในงาน จนเรียกได้ว่าปิดหม้อครัวในครัวกันเลยทีเดียว”

(ศีกวันแดงเดือด : 16)

ภายในงานสุเหร่ามีการจัดฟังกบรรยายศาสนาธรรม เป็นการสั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนา ให้สัปบุรุษปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามบัญญัติของศาสนาอิสลามและกฎหมายบ้านเมือง โดยคอเต็บ เป็นภาษาอาหรับแปลว่า “เทศน์หรือแสดงเทศนา” คอเต็บ คือผู้แสดงธรรมในสุกัรหรือเทศนาในวันสำคัญทางศาสนา

เรื่อง โต๊ะย่า ได้กล่าวถึงตัวละครในเรื่องชอบไปงานสุहर่า เพื่อไปฟังแปล ฟังแปลก็คือ การฟังบรรยายศาสนธรรม เพราะเนื่องจากจะมีการกล่าวหลักฐานทางศาสนา เช่น ตัวบทในอัลกุรอาน อัลหะดีษ ประกอบการบรรยาย แล้วก็จะมีการแปลหลักฐานจากภาษาอาหรับแล้วอธิบายเป็นภาษาไทยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งการไปฟังแปลนี้เป็นการพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความรู้กันทางศาสนา ได้อย่างดีทีเดียว ดังข้อความ

“โต๊ะย่าชอบให้ลูกหลานล้อมหน้าล้อมหลังมากกว่า ที่ไหนก็ได้..จะไปทะเล
ไปเยี่ยมคนป่วย ไปงานสุहर่า ไปฟังแปล ไปกันเป็นขบวน”

(โต๊ะย่า: 24)

เรื่อง ตีกวั้นแดงเดือด ได้กล่าวถึงลักษณะและเล่าบรรยากาศของการบรรยายศาสนธรรม ในเนื้อเรื่องเป็นการบรรยายในเรื่องราวของประวัติของท่านนบีอิสมาอีล ที่เป็นบุคคลสำคัญทางศาสนา ดังข้อความ

“หลังจากทั้งสามตระเวนกวาดของรางวัลจนเปรมแล้ว ช่วงค่ำหลังละหมาดอิชา ก็จะเป็นการบรรยายศาสนธรรมของครูซบ คีนีร์ซบ (ที่ปากเจ่อเล็กน้อยเพราะไปฟาดกับขอบเรือตอนเรือล่ม) บรรยายเรื่องประวัติท่านนบีอิสมาอีลที่ยอมตายเมื่ออัลลอฮ์ล่องใจท่านนบีอิบรอฮีมผู้เป็นบิดา โดยให้เชือดเด็กน้อยอิสมาอีลเพื่อพลีแด่พระองค์ และเมื่อท่านนบีอิบรอฮีมจะลงมือเชือด โดยที่บุตรชายก็ยินยอมพร้อมใจ ตามบัญชา อัลลอฮ์ที่ทรงอนุญาต ให้นบีอิบรอฮีมเชือดแกะแทน”

(ตีกวั้นแดงเดือด : 16)

งานบุญเป็นงานเพื่อการกุศลหรือช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น สร้างศาสนสถาน โรงเรียน สถานสาธารณณะ หรือการช่วยเหลือความเดือดร้อนเฉพาะบุคคล เป็นต้น งานบุญเหล่านี้เป็นเพียงประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น มาจากวัฒนธรรมมลายูที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมฮินดู ไม่ได้มาจากหลักการศาสนาอิสลามโดยตรง แต่ชาวไทยมุสลิมนิยมการจัดงานบุญกันมาก ไม่เฉพาะทางภาคใต้เท่านั้น ในจังหวัดอื่นๆก็นิยมจัดเช่นกัน

จากการศึกษาเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมพบว่า วิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมถูกกำหนดโดยพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาเป็นสำคัญ พื้นฐานสังคมศาสนาคือธรรม และนอกจากมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติคำสอนทางศาสนาโดยตรงแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากขนบธรรมเนียมประเพณี จนกลายเป็นความนิยมเป็นวิถีแห่งชีวิต ด้วยกับวิถีวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานทางศาสนาซึ่งได้กำหนดบุคลิกความเป็นมุสลิมทั้งเรื่องปัจเจกบุคคลและชุมชนในสังคม

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์เอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในวารสาร “โรติ มะตะปะ” ช่วงมีนาคม พ.ศ. 2548 – ธันวาคม พ.ศ. 2551 ของนักเขียนมุสลิมในนามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม” มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏ
2. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏ

โดยศึกษาเฉพาะเรื่องสั้นที่ปรากฏเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมได้จำนวน 14 เรื่องและสรุปผลแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร โรติ มะตะปะ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2551 มีข้อสังเกตว่าในเรื่องสั้นของนักเขียนมุสลิม นามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม” นั้น มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอหรือสะท้อนแนวคิดที่แสดงถึงบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมมุสลิมในประเทศไทยในหลายๆแง่มุม ทุกเรื่องจะมีความเกี่ยวเนื่องกับศาสนาอิสลามทั้งสิ้น ทั้งในด้านการคิดความเชื่อต่อหลักธรรมทางศาสนา จริยธรรมมารยาท วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม โดยผ่านทัศนะของนักเขียนที่แสดงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ที่จรรโลงสังคมให้สงบสุข ถูกต้องดีงาม ด้วยการนำหลักการของศาสนาอิสลามมาสร้างสรรค์เป็นเรื่องสั้นประเภทวรรณกรรมคำสอน แล้วเผยแพร่ให้ผู้อ่านชาวไทยมุสลิมหรือผู้ที่สนใจ อันแสดงถึงคุณค่าของวรรณกรรมที่รับใช้สังคมและมนุษย์ที่จะขาดเสียไม่ได้

จากสิ่งดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้เห็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจควรแก่ศึกษาจากวรรณกรรมเรื่องสั้นของนักเขียนมุสลิม นามปากกา “อนุสิทธิ์ หวังเกษม” คือความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของชาวมุสลิมในประเทศไทยในด้านการคิดความเชื่อที่มาจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และวิถีการดำเนินชีวิตด้วยกับวิถีวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานจากทางศาสนา ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

“อนุสิทธิ์ หวังเกษม” ได้สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมได้ส่วนหนึ่ง ประการแรกคือเอกลักษณ์ทางด้านหลักการศาสนา สรุปได้ว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีลักษณะแตกต่างกับศาสนาอื่นเป็นอันมาก กล่าวคือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีบทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติเกือบทุก

มุมที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้นับถือ ที่เห็นได้ชัดคือเอกลักษณ์ทางด้านหลักศรัทธา 6 ประการและหลักปฏิบัติพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งในเรื่องต้นของ อนุสิทธิ หวังเกษม นั้นไม่ได้กล่าวถึงหลักศรัทธาในข้อศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ หรือว่าผู้รับใช้อัลลอฮ์ และหลักปฏิบัติอีก 2 ข้อ คือ การกล่าวคำปฏิญาณตนหรือยืนยันท้าทายวาจา และการประกอบพิธีหัจญ์ อีกทั้งยังสะท้อนเอกลักษณ์ทางด้านหลักจริยธรรม ที่เป็นข้อกำหนดอื่นๆของศาสนาอิสลาม ที่ควบคุมการประพฤติปฏิบัติทั้งทางใจ วาจาและกายของชาวมุสลิม

แนวคิดรากฐานของอิสลามเริ่มจากเอกภาพของผู้เป็นเจ้า มุสลิมนั้นมีความเชื่อที่ว่าอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าเอกองค์เดียว ไม่มีพระผู้เป็นเจ้าอื่นใดอีกนอกเหนือจากพระองค์ และทรงกำหนดระบบและปัจจัยของทุกสรรพสิ่ง รวมทั้งศาสนาอิสลามที่ได้หล่อหลอมกำหนดรูปแบบแห่งพฤติกรรมของมุสลิมไว้อย่างมั่นคง ที่เป็นเช่นนี้เพราะคำสอนของศาสนาที่มีลักษณะสภาพบังคับให้ปฏิบัติอย่างประจำและเคร่งครัด ที่ปรากฏในเรื่องสั้นเช่น การทำละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การไม่รับประทานเนื้อหมู หรือยังเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ รวมทั้งสอนให้มีจริยยามารยาท ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำบาปทั้งปวง เช่น ผิดประเวณี ดังภาคีต่อพระเจ้า เป็นต้น ประกอบกับมุสลิมต้องมีความเชื่อในศาสนาอย่างจริงจัง และยังต้องมีอะมานะฮ์เป็นหลักการที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิต จึงมีผลให้การปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่แน่นอนและจะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ (ช.บ.) อีกทั้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงของศาสนาอิสลามกระทำมิได้ โดยเฉพาะกัมกัรอัลกุรอานซึ่งถือว่าเป็นที่รวบรวมคำตรัสของพระผู้เป็นเจ้าเป็นคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์และสูงสุดของศาสนาอิสลาม ได้บรรจุไว้ซึ่ง คำสอนที่เกี่ยวกับศาสตร์ต่างๆหลายแขนงที่มีในปัจจุบัน รวมทั้งที่มีคำสอนที่เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีคำสอนเกี่ยวกับโลกนี้และโลกหน้า มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นอกจากคัมภีร์ อัลกุรอานแล้วชาวไทยมุสลิมความเชื่อและศรัทธาของมุสลิมที่มีต่อบรรดานบีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นการศรัทธาที่ถูกฝังอยู่ในจิตใจและแสดงออกมากจากการปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านในทุกย่างก้าวของมุสลิมผู้ศรัทธา

มุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นอย่างจริงจังในทางทฤษฎีที่วางไว้และปฏิบัติจะต้องตามจากหลักเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง เพราะชาวไทยมุสลิมมีความศรัทธาและยึดถือว่าศาสนาคือบูรณาการของชีวิต ทุกอย่างล้วนออกมาจากคำสอนของศาสนาที่มีความศรัทธาเป็นพื้นฐานว่า หากใครเชื่อฟังปฏิบัติตามพระเจ้าก็จะได้รับการตอบแทนความดี และพร้อมกันนั้นก็ต้องปฏิบัติหากใครฝ่าฝืนมิได้ปฏิบัติจะมีพินระคิดตัว ต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในโลกหน้าและก็จะต้องถูกลงโทษในชีวิตหลังความตาย เนื่องจากมุสลิมเชื่อว่า วันหนึ่งจะมาถึงเมื่อทั้งจักรวาลถูกทำลายและ คนตายจะกลับฟื้นคืนชีวิตเพื่อมารับฟังคำพิพากษาจากพระผู้เป็นเจ้า สำหรับมุสลิมนั้นมีเอกลักษณ์ชัดเจนมุสลิมทุกคนยึดถือศาสนาเป็นสรวง และถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ

ตลอดจนเผยแผ่ศาสนาของตน หากผู้ใดและวันก็ถือว่าเป็นบาป มุสลิมส่วนมากจึงศรัทธาในศาสนาอย่างถอนตัวไม่ขึ้น จนทำให้ศาสนิกอื่นคิดไปว่า มุสลิมเหล่านั้นเคร่งศาสนาจนเกินไป แต่อย่างไรก็ดี หลักการต่างๆของทางศาสนาอิสลามนั้น ไม่ยึดถือปฏิบัติ เพียงเฉพาะชาวไทยมุสลิมในประเทศไทยเท่านั้น แต่ชาวมุสลิมประเทศอื่นๆส่วนใหญ่นับถือปฏิบัติหลักการเหล่านั้นเช่นเดียวกัน

“อนุสิทธิ หวังเกษม” ได้สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม ประการที่สอง คือ เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิต สรุปได้ว่า เนื่องจากศาสนาคือแนวทางในการดำเนินชีวิต ที่พระเจ้าผู้ทรงสร้างชีวิต และทุกสรรพสิ่งประทานมา ดังนั้น การดำเนินชีวิตตามครรลองของศาสนา จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นบูรณาการการใช้ชีวิตในทุกด้านตั้งแต่ความเชื่อ ความคิด จิตใจ พฤติกรรมในชีวิตประจำวันชีวิตครอบครัวและชีวิตทางสังคม นอกจากชาวไทยมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติคำสอนทางศาสนาโดยตรงแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากขนบธรรมเนียมประเพณีอีกด้วย

ศาสนาอิสลามและขนบธรรมเนียมประเพณี สร้างเอกลักษณ์ของมุสลิมขึ้น และมีลักษณะเด่นชัดมั่นคงแน่นอนนามากกว่าเอกลักษณ์ของคนที่นับถือศาสนาอื่นๆ ชาวไทยมุสลิมแทบจะกล่าวได้ว่าการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในขอบข่ายของธรรมเนียมประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนาอิสลามแทบทั้งสิ้น เอกลักษณ์ทางวิถีดำเนินชีวิต ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้น สรุปได้ดังนี้

1. การแต่งกายของชาวไทยมุสลิมทั้งชายและหญิงที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของตัวตามแบบที่ศาสนาบัญญัติไว้ เช่น ถ้าเป็นสตรีควรแต่งกายให้มิดชิดและต้องคลุมฮิญาบ และชายไทยมุสลิมนิยมไว้เคราตามท่านศาสดามุฮัมมัด

2. อาหารของชาวไทยมุสลิมทางภาคใต้มักได้รับวัฒนธรรมด้านอาหารหลายอย่างจากประเทศมาเลเซีย และได้นำมาดัดแปลงรสชาติและสีต้นของอาหารในแบบฉบับของตนเอง

3. ภาษาที่ชาวไทยมุสลิม นิยมใช้กันในชีวิตประจำวันนอกจากภาษาไทย คือ ภาษาอาหรับที่มักใช้ในการประกอบศาสนกิจ เช่นละหมาด อีกทั้งยังใช้ในการกล่าวทักทาย กล่าวขอบคุณ ดังชื่อ และการกล่าวขอพรต่อพระเจ้า และภาษามลายูถิ่น ที่เป็นภาษาพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายมลายูกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลเป็นส่วนใหญ่ ภาษามลายูส่งอิทธิพลต่อชาวไทยมุสลิมจนเกิดคำนิยมต่างๆ เช่น การใช้คำสรรพนามที่กร่อนเสียงมาจากภาษามลายูเรียกแทนชื่อบุคคล การตั้งชื่อของมุสลิมทางชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

4. ในระบบการศึกษาของชุมชนมุสลิมเป็นการศึกษาที่มีการเคลื่อนไหวเป็นพลวัต “ตลอดชีวิต” มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อรักษาพื้นฐานความมั่นคงด้าน “จริยธรรมและคุณธรรมทางศาสนา” เป็นหลักและควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ

5. การเลือกคู่ครองโดยการไม่สมรสกับคนต่างศาสนานอกจากจะเข้ารับศาสนาเสียก่อน

6. พิธีกรรมทางศาสนาส่วนหนึ่งที่ไม่รวมกับหลักปฏิบัติ ได้แก่ การขลิบสุนัต พิธีกรรมนี้เป็นสิ่งที่ต้องกระทำห้ามละเว้นสำหรับมุสลิมชายทุกคน และการฝังศพในสุสานอิสลาม

7. ศาสนสถานของศาสนาอิสลาม ได้แก่ มัสยิดที่สง่างามจะพบชาวไทยมุสลิมดำรงชีวิตตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด และมีเอกลักษณ์ของตัวเองอย่างน่าชื่นชม และกุโบร์เป็นสถานที่ฝังศพของมุสลิม

8. การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของชาวไทยมุสลิม พบค่านิยมที่เกิดจากวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยและชาวมลายู ได้แก่ ค่านิยมการคัมม่น้ำชา ค่านิยมการจัดงานบุญต่างๆ เช่น งานสุเหร่า

วิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมถูกกำหนดโดยพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาเป็นสำคัญและนอกจากมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติคำสอนทางศาสนาโดยตรงแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีมีลักษณะเป็นแบบแห่งความประพฤติของคนซึ่งสังคมกำหนดขึ้น และบุคคลในสังคมยอมรับนำไปปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นความนิยมเป็นวิถีแห่งชีวิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่กำกับวิถีชีวิต ทำให้มนุษย์อยู่กันเป็นกลุ่มก้อนและทำให้เรารู้ว่าเป็นคนของสังคมนั้นสังคมนี้นั้นกลายเป็นความนิยมเป็นวิถีแห่งชีวิต ด้วยกับวิถีวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานทางศาสนาซึ่งได้กำหนดบุคลิกความเป็นมุสลิมทั้งเรื่องปัจเจกบุคคลและชุมชนในสังคม

จะสังเกตได้ว่า “อนุสิทธิ หวังเกษม” เป็นนามปากกาที่สร้างสรรค์วรรณกรรมนอกเหนือจากความบันเทิงเริงใจที่เป็นภารกิจหลักของวรรณกรรมทุกยุคทุกสมัย ที่เริ่มต้นพัฒนาสังคมของตนด้วยการพัฒนาจิตสำนึกของมนุษย์ในสังคมให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อศาสนา นับเป็นการพัฒนาที่ตรงจุดมากเพราะการกระทำของมนุษย์ในสังคมเกิดจากจิตใต้สำนึกของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งจะส่งผลต่อการทำกิจกรรม การดำเนินวิถีชีวิตต่างๆทางสังคมจึงเป็นแนวคิดที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมและศาสนาของผู้แต่งเอง อีกทั้งผู้แต่งได้ทำหน้าที่ของผู้ที่นับถือศาสนาได้ดีและถูกต้องในความรับผิดชอบต่อศาสนาด้วยการปลูกฝังหลักการศรัทธาต่างๆในศาสนาอิสลามในหนทางของพระเจ้า สือออกมาด้วยงานเขียน เป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนและผู้ศรัทธาทั้งหลาย

เรื่องสั้นของนักเขียนมุสลิมนามปากกา “อนุสิทธิ หวังเกษม” มีความสามารถถ่ายทอดนำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ในสังคม เสนอแนวคิดที่หลากหลาย สือให้อ่านเข้าใจสภาพของความเป็นมนุษย์ในมุมมองต่างๆกันไป และเข้าใจในความเป็นอิสลามมากขึ้น เป็นนักเขียนที่มีจุดเด่นอยู่ที่รูปแบบในการแต่งและกลวิธีนำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ที่หลากหลายหรือในการนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาเชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมทั่วโลกและสังคมโดยรวมในแง่มุมต่างๆ บางเรื่องผู้แต่งได้

ใช้สัญลักษณ์ ทำให้ผู้อ่านต้องคิดและตีความอย่างลุ่มลึก โดยผู้แต่งใช้จินตนาการที่คนธรรมดาทั่วไป จินตนาการไปไม่ถึง ดังตัวอย่าง

ในเรื่อง มองเห็นปลากะแป้ว แนวคิดในปัญหานี้ผู้แต่งได้เสนอแนะถึงปัญหาในการแทรกแซง ของมูลนิธิแห่งหนึ่งของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาช่วยเหลือสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังเกิดปัญหาซึ่ง ผู้แต่งไม่เห็นด้วยและบอกถึงผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้เท่าทัน

“...เมื่อซีสมเสร็จ...ที่มีชื่อใหม่ว่า “มูลนิธิ” ถูกขนเข้าอาณาจักรซุงผุ กองร้อย B501 กลายเป็นวีรบุรุษในชั่วข้ามคืน ที่หาอาหารเข้าคลังเสบียงอาณาจักร หลังจากนั้นซีสมเสร็จจะลอกแล้วจะลอกเล่าก็ถูกไล่ยิงหล่อเลี้ยงกิจกรรมต่างๆของอาณาจักร ซึ่ง นับว่าจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งสามนั้นถูกพิชิตไปเรียบร้อยแล้ว สื่อ, สาธารณูปโภค และล่าสุดการคลังซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนของอาณาจักรก็ถูกเข้าแทรกแซง...”

(มองเห็นปลากะแป้ว : 23)

โดยผู้แต่งใช้ซีของตัวสมเสร็จ เป็นสัญลักษณ์ แทนคำว่า มูลนิธิ ซึ่งก็คือมูลนิธิแห่งหนึ่งของ อเมริกาที่เข้ามาแทรกแซงทำเหมือนมาช่วยเหลือ มด ที่ผู้แต่งใช้เป็นสัญลักษณ์แทนผู้คนในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ เป็นต้น การแต่งแบบนี้ทำให้ดูเป็นสิ่งที่แปลกในความรู้สึกของผู้อ่าน แต่เมื่อได้ติดตาม ในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อก็สามารถเข้าใจได้ และบางเรื่องถ้าผู้อ่านที่ไม่พิจารณาให้ลึกเป็นในสิ่งที่ตัวละครสนทนา จะทำให้เรื่องไม่น่าติดตามหรือในบางเรื่องผู้อ่านไม่มีพื้นภูมิหลังมา โดยเฉพาะคนต่างศาสนา ที่ไม่มีความรู้เรื่องศาสนาอิสลามมาก่อนก็จะจะไม่เข้าใจในบางส่วนของเนื้อเรื่องได้เช่น การใช้ คำศัพท์เฉพาะ ดังตัวอย่าง

ในเรื่อง มั่นอยู่ที่ปอด แนวคิดในปัญหานี้ผู้แต่งนั้นเห็นว่าการสูบบุหรี่นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ และผิดต่อการมีความรับผิดชอบ (อمانةฮฺ) ต่อตนเอง จึงเสนอถึงปัญหาและโทษที่จะได้รับ เพื่อให้ ผู้อ่านได้ตระหนักเห็นโทษแล้วพึงดละกระทำ

“...ทั้งเสียงมรวาน ทั้งภาพปอดที่หมอยงค์เอามาให้ดูปรากฏสลับจากกันในหัว “นี่คือปอดของคุณ”... “มันเป็นอمانةฮฺจากอัลลอฮฺนะ รักษามันให้ดี”... “ผมเอามาให้ คุณดู ได้ซักครึ่งชั่วโมง เคี้ยวผมต้องไปกินเจ้าหน้าที่แล้ว” ... “มันเป็นอمانةฮฺ จากอัลลอฮฺนะ” ... “ก็อย่างที่บอกนะครับ เจ้าหน้าที่ต้องเอาไปฝังในสุสานอิสลามตาม เจตนารมณ์ของคุณลุง”... “รักษามันไว้ให้ดี”... “คุณลุง...เลิกกบฏหรืออะครับ นึกซะว่า ทำเพื่อคนที่ลูกรัก”

(มั่นอยู่ที่ปอด : 19)

ในเรื่องมีการใช้คำว่า อมานะฮ์ ที่เป็นภาษาอาหรับ ซึ่งมุสลิมส่วนใหญ่จะรู้ความหมายของคำนี้ที่แปลว่า ความรับผิดชอบ ถ้าผู้อ่านที่ไม่มีพื้นหลังหรือความรู้มาก่อนก็อาจจะไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้แต่งต้องการเสนอในเรื่องส่วนนี้ อาจจะเข้าใจเพียงแค่ว่าให้เลิกสูบบุหรี่ แต่อาจทำผู้อ่านไม่ทราบได้ว่าเหตุที่ควรเลิกเพราะผิดต่อการมีความรับผิดชอบ (อมานะฮ์) ต่อตนเองที่มาจากพระเจ้า ซึ่งเป็นผลที่จะต้องได้รับโทษ เป็นต้น ส่วนการใช้สำนวนภาษาผู้แต่งใช้ภาษาที่สร้างความสะท้อนอารมณ์ เสียชื่อเสียง ประชดประชันแบบตรงไปตรงมา บางครั้งก็สอแตรอารมณ์ขึ้น ซึ่งทั้งหมดเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อนุสิทธิ์ หวังเกษม ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร โรติ มะตะบะ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2551 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ศึกษาเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเปอร์เซียอาหรับ หรือได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมมลายู
2. ศึกษาเรื่องสั้นของนักเขียนมุสลิมในประเทศไทย นอกเหนือจากนามปากกา อนุสิทธิ์ หวังเกษม อาจจะเห็นแนวความคิดหรือเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมมากขึ้น เช่น ศึกษาในเรื่องสั้นของนักเขียนมุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจจะเห็นแนวความคิดและวัฒนธรรมปรากฏในเรื่องสั้นแตกต่างจากนักเขียนมุสลิมในกรุงเทพฯ หรือจะศึกษาทั้งสองนักเขียนเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างในวัฒนธรรมก็เป็นได้
3. ศึกษาวรรณกรรมที่มาจากนักเขียนมุสลิม เช่น ในเรื่องของแนวคิดทางปรัชญา, ภาพสะท้อนสังคมมุสลิม, วัฒนธรรมอิสลามที่ปรากฏ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าแก่การศึกษาวรรณกรรมไทยเป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

- อนุสิทธิ์ หวังเกษม. ขอความสันติจงประสบแด่บิดานี้. โรตัมตะปะปะ. 25 : 41. กุมภาพันธ์ 2551.
- ..... จดหมายเหตุประเทศเซียม. โรตัมตะปะปะ. 23 : 29, 31. ธันวาคม 2550.
- ..... ช่วงภาพดีเด่น. โรตัมตะปะปะ. 7 : 19, 22. กุมภาพันธ์ – เมษายน 2549.
- ..... ญะมาอะฮ์ดับลิก. โรตัมตะปะปะ. 19 : 8-13, 16-17. สิงหาคม 2550.
- ..... โต๊ะย่า. โรตัมตะปะปะ. 29 : 21, 23-24. สิงหาคม 2551.
- ..... ตำนานอับนุสะบีลกับศิลาสีเงิน. โรตัมตะปะปะ. 24 : 29, 31-32. มกราคม 2551.
- ..... นิทานสินามิ. โรตัมตะปะปะ. 6 : 23-25, 27-28. มกราคม 2549.
- ..... ในฝัน. โรตัมตะปะปะ. 8 : 17-18, 20-21. มิถุนายน 2549.
- ..... บทสัทภายณ์หมายเลข 2. โรตัมตะปะปะ. 3 : 22-25. สิงหาคม – กันยายน 2548.
- ..... ผีลองกอง. โรตัมตะปะปะ. 20 : 12-15. กันยายน 2550.
- ..... มั่นอยู่ที่ปอด. โรตัมตะปะปะ. 14 : 18-20. ธันวาคม 2549.
- ..... สีกวันแดงเคียด. โรตัมตะปะปะ. 11 : 12, 15-17, 19. กันยายน 2549.
- ..... สพ. โรตัมตะปะปะ. 12 : 11, 13. ตุลาคม 2549.
- ..... ไอ้คึก. โรตัมตะปะปะ. 27 : 22-23. มิถุนายน 2551.

เอกสารชั้นรอง

หนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

- การิม อับดุลเลาะห์. คู่มือมุสลิมเบื้องต้น ตามแนวทางซุนนะห์วัลญะมาอะห์. กรุงเทพฯ: ศ. วงศ์เสงี่ยม. (มปป.)
- ขจัดกัย นูรุษพัฒนา. ไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2520
- จรัญ มะลูลีม และคณะ. ไทยกับโลกมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีชาวไทย-มุสลิม. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- จำลอง วุฒิจันทร์. ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ, 2531.
- บรรจง บินกาซัน. จรรยามารยาทในอิสลาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม, 2541.
- ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ. มุสลิมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2531.

บรรณานุกรม (ต่อ)

มานี ชูไทย. *อิสลาม-ธรรมเนียมแห่งชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา, 2523.

มนูญ หนูหะหมัด. *หลักเตาฮีด (เล่ม 2)*. กรุงเทพฯ : ชมรมศิษย์เก่าศาสนวิทยา, 2534.

เมธา วาติเจริญ. *ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมไทยมุสลิมภาคใต้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล. (มปป.)

สุวรรณ เพชรนิล ผศ. *วัฒนธรรมและศาสนา*. ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. *กลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2531.

_____. *วัฒนธรรมอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทางนำ, 2535.

เสาวนีย์ รุจิระอัมพร จิตต์หมวด. *วัฒนธรรมอิสลาม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522.

อุทัย หิรัญโค. *มุสลิมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2521.

หนังสืออ้างอิงทั่วไป

กุหลาบ มัลลิกะมาส. *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

ควมมนต์ จิตรจันท. *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย, 2523.

ตรีทิพย์ บุญจรร. *นวนิยายกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 2523.

บุญยงค์ เกศเทศ. *แอลกอฮอล์และวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2536

รัตติยา สาและ. *การอ่านและการเขียนภาษามลายูด้วยอักษรยาวี*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ, 2529

วริยา ชินวรรณ โฉม, บรรณาธิการ. *นันทนาการเกี่ยวกับจริยธรรม*. ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล, 2519

สุชาติ ศวดีศรี. *วรรณกรรมเรื่องสั้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นาค, 2518

สุภางค์ จันทวนิช. *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. *วรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2504

บรรณานุกรม (ต่อ)

งานวิจัยอ้างอิง

- นิธิดา งามเอก. ภาพสะท้อนผลกระทบทางเทคโนโลยีที่มีต่อวิถีชีวิตของคนจังหวัดภาคใต้ในเรื่องสั้น
ของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์. สารนิพนธ์ กศม. (ภาษาไทย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2547
- พิเชษฐ คงโต. วิเคราะห์แนวคิดและสภาพสังคมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของประจักษ์ ดุนาชัย. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2546.
- พัชรินทร์ บุรณะกร. แนวคิดมนุษยนิยมในวรรณกรรมของพิบูลศักดิ์ ฉะครพล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2538.
- ภิญโญ ต้นพิทยกุลต์. ความเชื่อในศาสนาอิสลามของไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดภาคใต้. รายงานการวิจัย.
สงขลา : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. 2523.
- วาสนา คอนจันทร์ทอง. ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารนักษัตรสุดสัปดาห์ ช่วงพ.ศ.
2536-2544. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร. 2546.
- สุภารัตน์ เสรีรัตน์. วิวัฒนาการเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. 2475. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520.
- อรรวรรณ จันทา. การศึกษาเรื่องสั้นจากคอลัมน์ “วัยหนุ่มสาว” ใน “สตรีสาร” ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 -พ.ศ.
2526. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. 2529.

เอกสารอ้างอิงออนไลน์

- ดาวลีฟ้า. (2551) คำศัพท์ภาษาอาหรับ สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 2 มกราคม 2552 จาก
<http://www.annisaa.com/forum/index.php?topic=284.msg1124;topicseen#msg1124>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2548) เชื้อชาติ-กลุ่มชาติพันธุ์-อัตลักษณ์ สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 16
ธันวาคม 2552 จาก http://www.pattanitoday.com/htm/modules.php?name=News&new_topic=13

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิพนธ์ โชะเฮง. (2548) **อิสลามศึกษา** สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 2 มกราคม 2552 จาก
[http://www.pattanitoday.com/htm/modules.php?name=News&file=categories&op=newindex
 &catid=16](http://www.pattanitoday.com/htm/modules.php?name=News&file=categories&op=newindex&catid=16)
- บรรจง บินกาซัน. (2548) **ศาสนาอิสลาม** สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 28 กันยายน 2551 จาก
<http://www.satthachon.org>
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2543) **การถ่ายทอดวัฒนธรรมอิสลามของครอบครัวชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร** สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 2 มกราคม 2552 จาก
http://www.culture.go.th/research/bangkok/43_1.html
- สำนักงานคลังจังหวัดปัตตานี. (2548) **ความเชื่อและประเพณีของชาวไทยมุสลิม** สืบค้นวันที่ 28 กันยายน 2551 จาก http://www.pattani.go.th/klung/custom_culture.html#link6
- อุ๋น หมั่นทวี. (2551) **จริยธรรมอิสลาม** สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2551 จาก
<http://www.al-shia.com/html/thi/maqalat/eteqadi/017.htm>

คำศัพท์เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม

ก

กะอฺบะหฺ (อาหรับ แปลว่า ลูกบาศก์) หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่อยู่ในมัสยิดอัลฮะรอม มหานครมักกะหฺ ซาอุดีอาระเบีย อันเป็นจุดศูนย์รวมของมุสลิมทั่วโลก เมื่อจะประกอบพิธีฮัจญ์ หรือต้องเดินทางไปสู่เมื่อต้องการมาช

กิตาบ (อาหรับ แปลว่า หนังสือ) หมายถึงหนังสือเรียนศาสนาอิสลาม

กิบลัต/คู กิบละหฺ

กิบละหฺ (อาหรับ แปลว่า หุมทิศ) หมายถึง ทิศทางอันเป็นที่ตั้งของกะอฺบะหฺ ซึ่งมุสลิมหันหน้าเข้าหาเวลาละหมาด

กูรออัน, อัลกูรออัน หรือ อัลกูรออันุลกะрім (อาหรับ แปลว่า การรวบรวม หรือการอ่าน) หมายถึงคัมภีร์ของอิสลามซึ่งถือว่าเป็น ธรรมนูญแห่งชีวิต เป็นคัมภีร์ที่อัลลอหฺที่ได้ทรงประทานให้ท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ) เพื่อเป็นทางนำ แก่มนุษยชาติ

กูรบาน (อาหรับ แปลว่า การเข้าใกล้) ในอิสลามหมายถึง การเข้าใกล้ต่ออัลลอหฺด้วยการการเชือดสัตว์พลีต่อพระองค์ในวันอีดูลอัฎฮา

กูบรู (อาหรับ) สุสาน

กูโบรฺ สุสานมุสลิม ยืมจากภาษามลายู กูโบร จาก กูโบร จากภาษาอาหรับ คู กูบรู

กาฟิร (อาหรับ แปลว่า ผู้ปฏิเสธ ผู้ไม่ยอมรับ ผู้เนรคุณ) หมายถึงผู้ไม่ใช่มุสลิม หรือผู้ไม่ยอมรับสัจธรรมอิสลาม

กะลาม (อาหรับ) คำพูด

กะลิมะหฺ (อาหรับ) คำ

กะลิมะหฺ อัชชะฮาดะหฺ (อาหรับ แปลว่า คำสัจพยาน) คือประโยค อัชหะดฺ อัลลา อิลาหะ อิลัลลลอหฺ วะอัชหะดฺ อันนา มุฮัมมะดฺ ร่อซูลุลลอหฺ "ข้าพญานี้ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอหฺ และข้าพญานี้ว่ามุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์" เป็นคำแรกที่ผู้จะรับนับถือศาสนาอิสลามต้องกล่าว

ค

คอฎิบ (อาหรับ) ผู้บรรยายธรรมดึกเดือนมุสลิม ก่อนการละหมาดวันศุกร์

คอเต็บ (มลายู ยืมจากอาหรับ) ดู คอฎิบ

คอตัน (อาหรับ) การขริบหนังที่ปลายอวัยวะเพศชาย ดู สุหนัต

คอตำ (มลายู ยืมจากอาหรับ แปลว่า ปิดท้าย) หมายถึงการอ่านอัลกุรอานจนจบเล่ม

คอวาริจญ์ (อาหรับ แปลว่า บรรดาคนที่ออก) พวกของอิมามอะลีที่ปฏิเสธการปกครองของอิมามอะลี ออกมาตั้งพรรคและนิกายใหม่ ตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่ออะลี

คอฎิบะหุ (อาหรับ) การบรรยายธรรมดึกเดือนมุสลิม

คอฎิบะหฺ ญุมอะหุ (อาหรับ) การบรรยายธรรมดึกเดือนมุสลิม ก่อนการละหมาดวันศุกร์

คอฎิบะหฺ นิกาสุ (อาหรับ) การบรรยายธรรมดึกเดือนมุสลิมคู่บ่าวสาวที่จะแต่งงาน

ช

ชะรีอะฮ์ (อาหรับ) ครรลองที่พระเจ้าประทานให้แก่มนุษย์ชาติสำหรับดำเนินชีวิตในโลกนี้ มักจะมีผู้แปลว่ากฎหมายอิสลาม

ชัยฏอน (อาหรับ) มารร้ายหรือศัตรูของมนุษย์ที่คอยชักนำหลอกลวงและโน้มน้ามนุญย์ให้ฝ่าฝืนและปฏิเสธพระบัญญัติของพระเจ้าเป็นเจ้า ภาษาอังกฤษเรียกว่า “ซาตาน”

ชิริก (อาหรับ) หรือชิริกหมายถึงการยอมรับว่าบางสิ่งบางอย่างมีอำนาจร่วมกับพระเจ้าหรือมีอำนาจเสมอเหมือนพระองค์จนทำให้มนุษย์เราต้องสักการะบูชาหรือให้ความสำคัญต่อสิ่งนั้นอย่างสูงส่ง เช่นการกราบไหว้รูปปั้น การยึดพระเยซูเป็นพระเจ้า การดูหมิ่น การเชือดไก่ ไชคกลางและไสยศาสตร์ รวมทั้งการยึดเอาอารมณ์ต่ำเป็นใหญ่ ฯลฯ ส่วนใหญ่มีผู้แปลเป็นภาษาไทยว่าการตั้งภาคีต่อพระเจ้า

เซาวาล เดือนที่ 10 ของปฏิทินอิจญ์เราะหฺ หรือปฏิทินอิสลาม

ข

(ข.ด.) คือ อักษรย่อแทนประโยค "ซอลลัลลอหุ อะลัยฮิ วะอาลิฮิ วะซัลลัม" (อัลลอหฺทรงประทานพรและความสันติแก่มุฮัมมัดและวงศ์วานของท่าน) ซึ่งใช้ต่อท้ายชื่อของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ด.) เพื่อเป็นการให้เกียรติและยกย่องท่าน

(ข.บ.) คือ อักษรย่อแทนประโยค ซุบฮานะฮู วะตะอาลา คือ ความบริสุทธิ์ และความสูงส่งยิ่งแด่พระองค์ เป็นสร้อยสรรเสริญที่มุสลิมกล่าวหลังจากเอ่ยพระนามของพระเจ้า เพื่อเป็นการเตือนตัวเองมิให้เผลอทำการ "ชิริก" หรือตั้งภาคีแก่พระองค์

ซอฮียฺ ดู ซอฮียฺ

ซอฮาบะหฺ ดู ซอฮาบะหฺ

ซอฮาบียฺ คือ สาวก(ชาย)ของนบีที่ได้พบเห็นท่านนบีมุฮัมมัด (ศ) และตายในฐานะมุสลิม

ซอฮาบียะหฺ คือ สาวก(หญิง)ของนบีที่ได้พบเห็นท่านนบีมุฮัมมัด (ศ) และตายในฐานะมุสลิม

ชะกาต (อาหรับ) แปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ หมายถึง การบริจาคทานบังคับ เช่น 2.5% ของเงินทองที่เหลือจากการใช้

ชีนา (อาหรับ) การละเมิดประเวณี การมีชู้หรือการร่วมประเวณีทุกรูปแบบที่ไม่ชอบด้วยหลักกฎหมายอิสลามไม่ว่าจะด้วยการยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่ายก็ตาม ถือเป็นความผิดบาปที่สาหัสมากในทัศนะของอิสลาม

ชียาเราะหฺ (อาหรับ แปลว่า การเยี่ยม) ในชียะห์หมายถึงการเยี่ยมสุสาน หรือการรำลึกถึงบรรดาผู้บริสุทธิ์ทั้งสิบสี่ท่านด้วยการอ่านดุอาอฺให้

ซุลเกาะอฺอะหฺ(หรือ ซุลกิอฺอะหฺ) เดือนที่ ๑๑ ของปฏิทินฮิจญ์เราะหฺ หรือปฏิทินอิสลาม

ซุลฮิจญะหฺ เดือนที่ ๑๒ ของปฏิทินฮิจญ์เราะหฺ หรือปฏิทินอิสลาม

ซุนนะหฺ ภาษาอาหรับ แปลว่า แนวทาง ในวิชาฮะดีษ และ อุลูลุฟีลหฺ หมายถึง คำพูด การกระทำ หรือการยอมรับของท่านนบีมุฮัมมัด (ซล) ในวิชาฟิqh คือ การเจริญรอยท่านนบี (ศ) ด้วยการปฏิบัติตามสิ่งที่ท่านนบี (ศ) เคยปฏิบัติ ซึ่งถือว่าหากทำแล้วจะได้รับผลบุญ แต่ถ้าละทิ้งก็ไม่เป็นบาปแต่ประการใด

ซุนนีย์ (อาหรับ) ผู้ที่ยึดถือแนวทางอะห์ลุลซุนนะห์

ซุฮูร อาหารที่ต้องรับประทานก่อนดวงอาทิตย์ขึ้น เพื่อที่จะทำการถือศีลอด

ซูเราะฮ์ (อาหรับ) ส่วนหนึ่งในคัมภีร์อัล-กุรอานมักจะมีผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า “บท” ทั้งหมดมีอยู่ 114 บท

ญ

ญะมาอะฮ์ (อาหรับ) กลุ่ม คณะสมาคมหรือกรกระทำที่ประกอบด้วยคนหลายคนบางทีก็มีผู้ใช้ในความหมายของพรรคการเมืองเช่น ญะมาอะฮ์ – สลามมีย์ในประเทศปากีสถานถ้าใช้กับการปฏิบัติศาสนกิจเช่น การละหมาดหมายถึงการละหมาดร่วมกันของคนหลายคนมีผู้หนึ่งทำหน้าที่เป็น “อิมาม” (ผู้นำ) และคนที่เหลือเป็นมะอุมุม (ผู้ทำตาม)

ญันนะฮ์ (อาหรับ) สวนสวรรค์ หมายถึงสถานที่พำนักอันถาวรที่พระเจ้าทรงตอบแทนให้กับผู้ศรัทธา และผู้ปฏิบัติตามแนวทางของพระองค์ผู้ศรัทธาจะได้สวนสวรรค์เป็นรางวัลในปรโลก

ญาลียะฮ์ (อาหรับ) สภาพแห่งความป่าเถื่อน โหดร้ายความงมงายอนารยธรรมและการไร้ทางนำจากพระเจ้าเป็นเจ้า มักจะมีผู้แปลว่าความเขลา หรือความงมงายถ้าเกี่ยวข้องกับเวลา เช่น ยุค/สมัยญาลียะฮ์ หมายถึงยุคป่าเถื่อนก่อนการเผยแผ่ของอิสลามโดยท่านนบีมุหัมมัด นักปราชญ์อิสลามสมัยใหม่รวมสมัยปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 20) เป็นสมัยญาลียะฮ์ด้วยเพราะสภาพโดยทั่วไปไม่ต่างไปจากสิ่งที่อุบัติขึ้นก่อนอิสลาม

ญิฮาด (อาหรับ) การดิ้นรนต่อสู้ในหนทางของพระเจ้าเป็นเจ้าหรือการทำสงครามเพื่อปกป้องรักษาอิสลามและแผ่นดินของอิสลามเอาไว้ นักปราชญ์สมัยใหม่ขยายการญิฮาดออกไปจนเกินความถึงความพยายามทุกอย่างเพื่อเชิดชูอิสลามเช่น การญิฮาดด้วยปากกา การญิฮาดด้วยสื่อสารมวลชน เป็นต้น ท่านนบีมุหัมมัดบอกว่าการทำสงครามกับจิตใจของตนเองนั้นหนักหนาสาหัสกว่าการทำสงครามด้วยอาวุธเสียอีก

ญิน (อาหรับ) รูปประเภทหนึ่งที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้นมาจากไฟญินเป็นสิ่งที่มนุษย์มองไม่เห็น ญินมีทั้งที่ศรัทธาต่อพระเจ้า และที่ปฏิเสธพระองค์ญินอาศัยอยู่บนหน้าโลกตั้งแต่ครั้งก่อนที่พระเจ้าจะสร้างมนุษย์คนแรก (อาดัม)

ญิลบาบ (อาหรับ) เสื้อคลุมสำหรับสตรีสวมใส่ขณะออกนอกบ้านเสื้อคลุมชนิดนี้จะปกปิดทุกสัดส่วนของร่างกายรวมทั้งใบหน้าเป็นชุดยาวถึงพื้น ไม่รัดรูป

ญุมอะฮ์ (อาหรับ) หรือมักจะเรียกกันว่า “ญุมฮัด” คือ วันที่หก หรือวันศุกร์เป็นวันสำคัญวันหนึ่งในสัปดาห์เพราะอิสลามกำหนดให้มีการชุมนุมทำละหมาดในเวลาเที่ยงของวันศุกร์บางประเทศถือเป็นวันหยุดราชการ

ฎ

ฎาะลาหฺ (อาหรับ) การหย่าร้างหรือการแยกทางกันของสามีและภรรยา เป็นการตัดความสัมพันธ์ทางกรรมสิทธิ์หรือการยกเลิกสัญญาการแต่งงานนั่นเอง

ด

ดะอฺวะหฺ (อาหรับ แปลว่า การเชิญชวน) หมายถึงเผยแพร่งานศาสนา

ดะอฺวะหฺดັบลิฆ (อาหรับ แปลว่า การเชิญการเผยแพร่งาน) องค์การอิสลามที่ก่อตั้งในอินเดีย มีเป้าหมายฟื้นฟูและเผยแพร่งานศาสนาอิสลามทุกท้องถิ่นทั่วโลก

ดัจญาล (อาหรับ แปลว่า ผู้หลอกลวง) หมายถึงผู้หลอกลวงมนุษย์ตั้งตนเป็นศาสดาศาสนาจอมปลอม ดัจญาลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดจะปรากฏในยุคสุดท้าย สามารถชุบชีวิตคนตาย แสดงปาฏิหาริย์และแสดงนรกสวรรค์ปลอมให้มนุษย์เห็น

ดาอิม (อาหรับ แปลว่า ถาวร) คุณ นิกาฮฺ ดาอิม

ดาอียะฮฺ (อาหรับ แปลว่า ผู้เชิญชวน) หมายถึงผู้เชิญชวนสู่ศาสนาอิสลาม

ดีนารุ (อาหรับ) เงินเหรียญของของอาหรับ (ในสมัยโบราณ) เท่ากับทองคำหนักขนาดเมล็ดข้าวบาร์เลย์จำนวน 96 เมล็ด (หนึ่งเมล็ดหนัก 0.0648 กรัม)

ดิรฮัม (อาหรับ) เหรียญเงินของอาหรับ (ในสมัยโบราณ) ขนาดเล็กน้ำหนักและมูลค่าของเหรียญเงินประเภทนี้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและประเทศ

ดูอาอ์ (อาหรับ แปลว่า การวิงวอน) การขอในสิ่งที่ต้องการจากอัลลอฮฺ

ด

ดัมมัด (มลายู) ยืมจากอาหรับ ดัมมัด (กรีกา แปลว่า บริบูรณ์) หมายถึงการอ่านอัลกุรอานจบหนึ่งเล่ม

ด็อฟซีร์ (อาหรับ) การอรรถาธิบายอัลกุรอาน

ดักวา (อาหรับ) ความขำเกรง หรือความเกรงกลัวต่อพระผู้เป็นเจ้า ดักวาเป็นคุณธรรมประการหนึ่งของผู้นับถือศาสนาอิสลาม

ตะวีล (อาหรับ) การตีความหมาย เช่นการตีความหมายอัลกุรอาน หรือการทำนายฝัน

เตาอิ๊ด (อาหรับ) เอกภาพ

เตาเบฮู (อาหรับ) การสำนึกผิดการกลับเนื้อกลับตัว และขออภัยแก่โทษต่อพระผู้เป็นเจ้า ทั้งนี้ผู้สำนึกผิดจะต้องไม่หวนกลับไปทำผิดอีก

เตารอต (อาหรับ) คัมภีร์ที่พระเจ้าประทานให้แก่ท่านนบีมูซาหรือโมเสส ปัจจุบันได้แก่หนังสือ 5 เล่มแรกของพันธสัญญาเดิมในคัมภีร์ไบเบิลแต่มุสลิมเชื่อว่าเตารอตถูกเปลี่ยนแปลงไปจนหมดสิ้นโดยฝีมือของนักปราชญ์ยิวในสมัยโบราณ หนังสือ 5 เล่มดังกล่าวจึงไม่ใช่เตารอตของพระผู้เป็นเจ้าที่แท้จริง

น

นบี (อาหรับ) แปลว่า ผู้พยากรณ์, ศาสดาพยากรณ์ คือ บุรุษที่อัลลอฮ์ทรงติดต่อด้วยเพื่อให้ทราบเรื่องศาสนาของพระองค์

นมาซ (ฟาเรซี) แปลว่าการวิงวอนขอพรจากอัลลอฮ์ที่มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติ วันละห้าเวลา คือ เวลารุ่งอรุณก่อนตะวันตก (ฟัจญ์ริ) เวลาหลังเที่ยง (ซุหฺริ (ดูหฺริ) และ อัสริ) เวลาหลังตะวันตกดิน (มัฆริบ และ อิฮาอ์) การนมาซถือว่าการทำอิบาดะห์ที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่ง เป็นหลักอิสลามข้อหนึ่งซึ่งมุสลิมต้องปฏิบัติ **ดู สอลาต**

นะญาซะหุ ดู นะฆิซ

นะฆิซ (อาหรับ) สิ่งสกปรกต่าง ๆ ในกฎหมายบัญญัติอิสลามหมายถึงสิ่งสกปรกที่ห้ามรับประทาน หรือใช้สอย ตัวอย่างเช่น เลือด ปัสสาวะ เนื้อสุกร

นบูวะห์ (อาหรับ) การเป็นศาสดาพยากรณ์

นัฟซุ (อาหรับ แปลว่า ร่างกาย จิตใจ ตัณหา) ใช้ในภาษาไทยและมลายู มีความหมายว่า ตัณหา

นิกาย (อาหรับ) พิธีแต่งงานตามศาสนาอิสลาม

นิฟาซ, นิฟาส (อาหรับ) เลือดหลังคลอด สตรีที่ยังมีเลือดหลังคลอด ห้ามนมาซ หรือ ถือศีลอด **นิสฟุ ชะอิบาน** (อาหรับ) คืนวันเพ็ญแห่งเดือนชะอฺบาน เป็นวันเกิดของอิมามมะหฺดี

บ

บะนี (อาหรับ) วงศ์วาน

บัยตุลลอหฺ (อาหรับ แปลว่า บ้านแห่งอัลลอหฺ) หมายถึง กะอูบะหฺใน อัลมัสยิด อัลฮะรอม ในพระมหานครมักกะหฺ เป็นหลักของชุมชนอิสลาม ที่มุสลิมหันเข้าหาเมื่อมาซ

บิลาล ชื่อสาวกสาวสนทูต เป็นมุสลิมรุ่นแรก มีหน้าที่กล่าวคำอะซานเรียกผู้คนสู่การนมาซ เดิมเป็นทาส

บิลาล หรือ บิหลาล (อาหรับ) ผู้ประกาศเรียกร้องมุสลิม สู่การนมาซเมื่อถึงเวลา เดิมเป็นชื่อของสาวกคนแรกที่ประกาศอะซาน มุอัซซิน ก็เรียก

ป

ปอเนาะ (ยืมจากภาษามลายูกลาง ปนดก ยืมจากอาหรับ ฟุนดุก แปลว่า โรงแรม) โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่จัดเตรียมหอพักให้นักเรียนอาศัย

พ

ฟิรดู ดู ฟิรดู (อาหรับ การกำหนด การบังคับ) กฎบังคับ

ฟิรดูอัยนิ (อาหรับ) ข้อบังคับที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ ในภาษาไทยเพี้ยนเป็น ฟิรดูอิน เช่น โรงเรียนฟิรดูอิน คือโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาภาคบังคับ เกี่ยวกับความเชื่อถือและการปฏิบัติ

ฟิรดูกิฟายะหฺ (อาหรับ) ข้อบังคับที่คนใดคนหนึ่งในกลุ่มชนมุสลิมต้องปฏิบัติ เช่นการจัดการฝังศพผู้ตาย

ฟะกีหฺ (อาหรับ) นักนิติศาสตร์อิสลาม

ฟะรีฎะหฺ (อาหรับ) กฎข้อบังคับ

ฟิรอก (อาหรับ พหูพจน์ของคำว่า ฟิรเกาะหฺ) กลุ่ม พวก

ฟิกหฺ (อาหรับ แปลว่า ความเข้าใจ) หมายถึงนิติศาสตร์ศาสนาอิสลาม

ฟุรูด (อาหรับ) แขนง

ม

มะฆูม (อาหรับ) ผู้นำมาตาม[[อิมาม]] **มะนิยฺ** (อาหรับ) น้ำสุจิ

มะกอม (อาหรับ สถานที่ขึ้น) สถานที่อันเคยเป็นที่ขึ้น เช่น มะกอม อิบรอฮีม หรือสุสานของบุคคลสำคัญ

มลาอิกะฮ์ (อาหรับ) สิ่งถูกสร้างประเภทหนึ่งที่บังเกิดขึ้นจากรัศมีมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำบัญชาของพระเจ้า เป็นเจ้าอย่างเคร่งครัด มลาอิกะฮ์ปราศจากความรู้สึกนึกคิดฝ่ายเนื้อหนัง ปราศจากความโลภโกรธและหลง มลาอิกะฮ์ไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้ามลาอิกะฮ์ ถูกสร้างขึ้นมาในรูปลักษณะต่างๆ กัน และมีอำนาจแตกต่างกัน เช่นญิบรีล (ฝรั่ง เรียกว่า เกเบรียล) ทำหน้าที่นำโอองการของพระเจ้ามายังศาสนทูตของพระองค์

มะฮ์รฺ (อาหรับ) ของหมั้น ของขวัญ หรือสินสอดที่ฝ่ายชายมอบให้แก่ฝ่ายหญิงเนื่องเพราะการแต่งงาน มะห์รฺจะเป็นอะไรและจำนวนเท่าไรขึ้นอยู่กับข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

มุอัลลัฟ (อาหรับ) ผู้ที่เพิ่งเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม

มักรฺหฺ (อาหรับ แปลว่า สิ่งที่น่ารังเกียจ) ในทางฟิเกห์ หมายถึง สิ่งที่ไม่พึงปฏิบัติ หากละทิ้งจะ ได้รับผลบุญ แต่ถ้าหากปฏิบัติก็ไม่เป็นบาป

มัฮัซ (อาหรับ แปลว่า กาลเวลา หรือ สถานที่ส่ง) การที่อัลลอหฺทรงได้ส่งมุฮัมมัดเป็นศาสนทูต

มัยยิด (อาหรับ) ศพ, ผู้ตาย สอลาต มัยยิด การละหมาดให้แก่ศพมุสลิม

มัรยัม (อาหรับ จากฮีบรู) มาเรีย ผู้มารดาศาสนทูตอีซา(เยซู)

มัสยิด (อาหรับ) ศูนย์รวมมุสลิมในชุมชนเพื่อทำการละหมาด ประชุม สอนหนังสือ หรืออื่น ๆ ในการทำกิจการที่ดี มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

มาฮฺ ญาวี, มาโอะ ญาวี (มลายู แปลว่า เจ้าญาวี) หมายถึง การขลิบปลายหางอวัยวะเพศชายเพื่อเข้าศาสนาของคนญาวี (มลายูมุสลิม)

มาฮฺ เมอลาฮฺ, มาโอะ มลาฮฺ (มลายู แปลว่า เจ้ามลาฮฺ) หมายถึงการเข้ารับของพวกมลาฮฺ นั่นคือ เข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม

มิหมัรฺ (อาหรับ) ธรรมเนียมในมัสยิด ที่ถือปฏิบัติขึ้นในบรรยายธรรม ส่วนมากเป็นแท่นหรือพื้นยกระดับ

มูญาฮิด (อาหรับ) นักรบหรือผู้ที่ต่อสู้ในหนทางของพระเจ้า มูญาฮิดเป็นเอกพจน์ พหูพจน์ คือ “มูญาฮิดีน” เช่น มูญาฮิดีนในอัฟกานิสถานที่ต่อสู้กับรัฐบาลหุ่นกาบูล เพื่อปลดปล่อยแผ่นดินของตนเองให้พ้นจากเงาของคอมมิวนิสต์ที่ปฏิเสธพระเจ้า

มุสลิม (อาหรับ) ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ตามรากศัพท์หมายถึงผู้ที่ยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง

มุอ์ซซิน (อาหรับ) ผู้ที่ทำหน้าที่เชิญชวนศรัทธาชนให้มาละหมาดที่มีสยิดเมื่อถึงกำหนดเวลา (อะซาน) เพราะฉะนั้นมุอ์ซซินแปลง่ายๆ ว่า “ผู้ทำหน้าที่อะซาน” ในมัสยิดเล็กๆ จะไม่มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเฉพาะปกติผู้นำ (อิมาม) จะปฏิบัติหน้าที่นี้ตามมัสยิดขนาดใหญ่ในบ้านเรามีการแต่งตั้งบุคคลขึ้นมาทำหน้าที่นี้แต่เรามักจะเรียกเพี้ยนว่า “บิหลั่น” ซึ่งหมายถึงท่านบิลาลสาวกคนหนึ่งของท่านศาสนทูตเป็น คนผิวดำ และเป็นมุอ์ซซินคนแรกในประวัติศาสตร์อิสลาม

มูมิน (อาหรับ) ผู้ศรัทธาผู้ยึดมั่นในองค์พระผู้เป็นเจ้าตลอดจนเชื่อมั่นในพระบัญญัติและคำสั่งทั้งปวงของพระองค์ ผู้ศรัทธาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าโดยเคร่งครัดนั่นคือ ศรัทธาแล้วจะแสดงออกในทางปฏิบัติด้วยจึงจะนับว่าเป็นมูมินที่แท้จริง

มูฮาญีรีน (อาหรับ) ผู้อพยพหรือผู้ลี้ภัยตามประวัติศาสตร์อิสลาม ท่านศาสนทูตสั่งให้มุสลิมจากเมืองมักกะฮอพยพไปยังเมืองยัรริบ (ต่อมาเรียกว่ามะดีนะฮ์) คนกลุ่มนี้ในประวัติศาสตร์เรียกว่า “ชาวมูฮาญีรีน” ตามหลักการอิสลามมุสลิมมีหน้าที่ต้องให้ความสงเคราะห์ผู้อพยพหรือผู้ลี้ภัยตามสมควร

มูฮัมมัด (อาหรับ) นามของท่านศาสนทูตคนสุดท้ายของพระเจ้า ท่านได้ชื่อว่าเป็น “คอดีมุนนะบีฮีน” (คูอัล-กุรอาน บทที่ 33 โองการที่ 40) ซึ่งหมายถึงตราประทับแห่งศาสนทูตทั้งหลาย ท่านเป็นทั้งศาสนทูตของพระเจ้า และยังเป็นผู้นำ (ทางด้านจิตวิญญาณ) ของมุสลิมทั้งหลายการกระทำของท่านและโอวาทของท่านเป็นแบบอย่างที่มุสลิมเจริญรอยตาม

มุชริก (อาหรับ แปลว่า ผู้ตั้งภาคี) ในอิสลามหมายถึง ผู้ที่ตั้งภาคีต่ออัลลอหฺ เคารพบูชาสิ่งอื่นร่วมกับอัลลอหฺ

มูรีด (อาหรับ แปลว่า ผู้ต้องการ, ลูกศิษย์) ใช้ในภาษามลายูมีความหมายว่า นักเรียน ใช้ในวงการซูฟีมีความหมายว่า ศิษย์

มุนาฟิก (อาหรับ แปลว่า คนสลับปลับ) หมายถึง ผู้ที่แสดงตนเป็นมุสลิมแต่ซ่อนความปฏิเสธ หรือความสลับปลับไว้ในใจ

มูตะฮิลละหฺ (อาหรับ แปลว่า ชนผู้แยกตัว) สำนักปรัชญาหนึ่งในอิสลาม

มูฮัลลิม (อาหรับ) ครู

มูฮ์รอม (อาหรับ) เดือนแรกในปฏิทินอิสลาม

มูซา ศาสนทูตท่านหนึ่ง เป็นบุตรของอิมรอน ประสูติในอียิปต์และเติบโตในวังของฟาโรห์ ในที่สุดได้ช่วยเหลือบะนีอิสราอิลให้พ้นจากการตกเป็นทาสของฟาโรห์

ร

รอมฎอน เดือนที่ 9 ของปฏิทินฮิจญ์เราะหฺ หรือปฏิทินอิสลาม เป็นเดือนที่มุสลิมถือศีลอดทั้งเดือน ถือว่าเป็นเดือนอันประเสริฐเพราะพระเจ้าทรงบัญญัติให้มุสลิมทุกคนถือศีลอดในช่วงเวลากลางวัน ของเดือนนี้ ตามรากศัพท์ รอมฎอนมาจากคำว่ารอมดุ ซึ่งแปลว่า “ลูกใหม่” เพราะฉะนั้นเดือนนี้จึงเป็นเดือนแห่งความรื้อนแรง และเป็นเดือนที่มุสลิม จะเผาไหม้ความผิดต่างๆ ให้หมดไปด้วยการถือศีลอด

รสูล (อาหรับ) บุคคลที่พระเจ้าเลือกสรรให้มาทำหน้าที่“สื่อ”โองการของพระองค์ให้แก่มนุษยชาติมักจะมีผู้แปลว่า รสูล คือ “ผู้สื่อ”หรือ “ศาสนทูต”ตามปกติมักจะเรียกว่า รสูลุลลอฮฺ หรือ ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ ในอัล-กูรออันมีนามของรสูลบันทึกไว้จำนวน 25ท่าน เช่น มุฮัมมัด พระเยซู (อีซา) โมเสส (มูซา) สุลัยมาน (โซโลมอน) อับราฮัม (อิบรอฮีม) เป็นต้น

ด

ดะหมาด ดู นมาซ

ดะอฺนัด หรือ ดะอฺนะหฺ (อาหรับ) การสาปแช่ง

ลาอิลาหะ อิลลัลลอฮฺ มุฮัมมะดฺ ร่อซูลุลลอฮฺ (อาหรับ) คำปฏิญาณตนเพื่อเป็นมุสลิม มีความหมายว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ มุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮฺ"

ว

วะลีเย่ (อาหรับ) ผู้ปกครอง

วาลี (อาหรับ) ผู้ปกครองเมือง

วาญิบ (อาหรับ) ที่บังคับ หมายถึง การปฏิบัติภาคบังคับในศาสนา

วาฮิด (อาหรับ) หนึ่ง

ศ

ศอฟัร เดือนที่ 2 ของปฏิทินฮิจญ์เราะหฺ หรือปฏิทินอิสลาม

ศอฮียฺ คือ สิ่งที่ถูกต้อง ได้รับการยอมรับ

ตอฮาอะหุ คือ เหล่าผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาสนาอิสลามในขณะที่ท่านนบีมุฮัมมัดมีชีวิตอยู่ สหายหรือสาวกของท่านนบีมุฮัมมัด นักปราชญ์มุสลิมอธิบายว่าบุคคลเหล่านี้ได้แก่ ผู้ที่เข้ารับอิสลามเคยเห็นท่านศาสนทูตและเคยติดตามท่านแม้จะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ก็ตามมีผู้บันทึกว่าขณะที่ท่านศาสนทูตเสียชีวิตมีเศาะหาบะฮ์ทั้งสิ้น 144,000 ท่าน จำนวนนี้รวมทั้งบุคคลที่เคยเป็นผู้ติดตามท่านและบุคคลที่เคยเห็นท่านจริง ๆ

ตอฮาบียฺ คือ บุรุษที่มีความศรัทธาต่อศาสนาอิสลามในขณะที่ท่านนบีมุฮัมมัดมีชีวิตอยู่

ตอฮาบียะหุ คือสตรีที่มีความศรัทธาต่อศาสนาอิสลามในขณะที่ท่านนบีมุฮัมมัดมีชีวิตอยู่

เตาะละเกาะฮุ คือ มาจากรากศัพท์ว่า “ศอดกุ” แปลว่า สัตย์จริง หรือชอบธรรมในทางศาสนา หมายถึงการทำทานการบริจาคที่ให้ผู้รับด้วยความสมัครใจ

เตาะลาฮุ คือ ละหมาด เป็นการเคารพภักดีต่อพระเจ้าอย่างหนึ่งถือเป็นหน้าที่ที่มุสลิมทุกคนจะต้องทำวันหนึ่งมีกำหนด 5 เวลาละหมาดเป็นเสมือนการเข้าเฝ้าพระเจ้าละหมาดจะช่วยยับยั้งความชั่ว ถ้าบุคคลปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอมีสมาธิมอบน้อมต่อพระเจ้าอย่างแท้จริง ที่จริงละหมาดคือ วิธีการขัดเกลาและฝึกฝนจิตใจรูปแบบหนึ่ง ละหมาดไม่ใช่การสวดมนต์ ดังที่ศาสนิกอื่นเข้าใจ

ศิยาม คือ การแสดงความเคารพต่อพระเจ้าในรูปแบบหนึ่งซึ่งอิสลามบังคับให้เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน ภาษาอาหรับเรียกว่า “เสามฺ” คือการอดอาหารเครื่องดื่มการประพฤติกิเลสไม้อดไม่งาม การพูดในทางเสียหาย ตลอดจนการร่วมประเวณีและสิ่งไร้สาระทั้งปวงมีกำหนดตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนดวงอาทิตย์ตก ศีลอดที่บังคับให้ปฏิบัติปีหนึ่งมีกำหนดหนึ่งเดือน คือในเดือนรอมฎอน ศีลอดจะช่วยสอนให้บุคคลรู้จักความหิวโหยและรู้จักความอดทนความข่มใจที่จะไม่กระทำความผิดบาปตั้งภาคีแก่พระองค์

ศุบหานัลลอฮุ คือ คำสรรเสริญพระเจ้า แปลว่าความบริสุทธิ์มีแก่พระองค์อัลลอฮ์

ส

สุนัต การขริบหนังที่อวัยวะเพศชาย เป็นคำที่ยืมจากภาษามลายู ซุนัต ซึ่งมีความหมายเดียวกัน ยืมมาจากภาษาอาหรับ ซุนนะฮุ แปลว่า แนวทาง, เข้าสุนัต ขริบหนังที่อวัยวะเพศชาย ยืมจากคำแรกของวลี มาซูก ญาวี (แปลว่า เข้าญาวี) ในภาษามลายู หมายถึง เข้า(ศาสนาของ)คนญาวี(มลายูมุสลิม) ด้วยการขลิบหนังอวัยวะเพศ

สุหนี่ ดู ซุนนีย์

สุนนะฮุ ตามรากศัพท์แปลว่า วิธีทางครรถง หรือวิถีชีวิตในทางศาสนาแล้วหมายถึงแบบอย่างพฤติกรรมของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ซึ่งมุสลิมถือว่ามีความสำคัญรองลงมาจากอัล-กุรอานเป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิต (ตามคำภีร์อัล-กุรอาน) ในภาคปฏิบัติที่มุสลิมพยายามเจริญรอยตามสุนนะฮุของ

ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ประกอบด้วยโอวาท และการกระทำของท่านตลอดจนสิ่งที่เหล่าสาวกของท่านพูดหรือกระทำแล้วท่านให้การยอมรับ

ห

หะดีษ คือ คำพูดหรือโอวาทของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด เหล่าสาวกของท่านที่ได้ยิน หรือได้ประสบก็จะถ่ายทอดกันต่อๆ ไปจากคนหนึ่งเล่าต่อไปยังอีกคนหนึ่งจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งเป็นสายรายงานที่สืบเนื่องไปจนกระทั่งมีนักปราชญ์ทางศาสนาทำการบันทึกรวบรวมและกลั่นกรองเอาแต่หะดีษที่ถูกต้องมาใช้เป็นบรรทัดฐานในทางกฎหมาย เช่น การบันทึกของอิมามบุคอรี อิมามมุสลิม หรืออิมามอะหมัด เป็นต้น

หิญาบ คือ ตามรากศัพท์ แปลว่า ผ้าม่านในทางศาสนา หมายถึงระบบการแบ่งแยกชาย และหญิงออกจากกันหิญาบเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งในอิสลามหิญาบ ยังหมายถึงเสื้อคลุมสำหรับสตรีสวมใส่เมื่อออกจากบ้าน

หะยาอ์ คือ ความละอาย เป็นมโนธรรมประการหนึ่งในอิสลามเป็นแนวความคิดเรื่องความละอาย การถ่อมตัว ความสงบเสงี่ยม และการรักษาวลสงวนตัว

อ

อะมานะฮ์ คือ ตามตัวอักษรแปลว่า ของฝาก หมายถึงภาระที่ได้รับมอบหมาย หรือหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องรักษาไว้ โดยเคร่งครัดมุสลิมมีอะมานะฮ์ทั้งต่อมนุษย์และพระเจ้า

อะมีรุ คือ ตำแหน่งประมุขหรือผู้นำที่มีอำนาจ เช่น ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา อะมีรรวมความถึงเจ้าพนักงานในระดับสูงของรัฐมุสลิมด้วย

อันศอรุ คือ ผู้ช่วยเหลือตามประวัติศาสตร์อิสลามชาวเมืองยัรริบ (มะดีนะฮ์) เมื่อเข้ารับอิสลามแล้วจึงเรียกว่าเป็น “ชาวอันศอร.” ซึ่งหมายถึงการที่คนกลุ่มนี้ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์มุสลิมที่อพยพมาจากเมืองมะกะฮ์ (มูฮัจญิรีน)

อัล-กุรอาน คือ คำภีร์อันสูงสุดของมุสลิม มุสลิมถือว่าอัลกุรอานเป็นธรรมนูญแห่งการดำเนินชีวิต เป็นพระคำรัสของพระเจ้าที่ประทานมายังท่านศาสนทูตมุฮัมมัด เพื่อเป็นทางนำแก่มนุษยชาติปัจจุบันอัล-กุรอานยังคงเดิมไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแม้เวลาจะผ่านมา 1,400 กว่าปีแล้วก็ตามมุสลิมอ่านอัล-กุรอานเพื่อเชื่อว่าพระเจ้าสั่งให้เขาทำอะไรบ้าง อัล-กุรอานคือน้ำพุแห่งชีวิตเป็นยารักษาโรค (ในจิตใจ) และเป็นทางออกของปัญหาต่าง ๆ

อะมัล ใช้ในภาษามลายู หมายถึง การทำความดี หรือ การทำอิบาดะฮ์ ยืมจากอาหรับ อะมัล แปลว่า การทำ

อะบีด (อาหรับ) ทาส

อะห์ลุลฆุนนะห์ คือ ผู้ที่ยึดมั่นในฆุนนะฮฺ(แนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด)และยึดมั่นในสิ่งที่บรรดากลุ่มชนมุสลิมยุคแรก(บรรดาสาวกของท่านนบีและบรรดา تابعีอื่น) และพวกเขารวมตัวกัน(เป็นกลุ่ม)บนพื้นฐานของฆุนนะฮฺ

อะฮฺกาม (อาหรับ) พหุพจน์ของคำว่า สุกม กฎบัญญัติศาสนาอิสลาม

อาบูบักร (อาหรับ) ชื่อของคอลีฟะฮฺ(ผู้นำ)ของโลกมุสลิมคนแรกหลังจากท่านร่อซูลได้เสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งเป็นผู้ที่รักร้างในศาสนาอิสลาม และอยู่เคียงข้างท่านร่อซูลมาโดยตลอด จึงเป็นที่รักของมุสลิมทั่วโลก

อับดุล (อาหรับ) ทาส

อับดุลลอหฺ (อาหรับ) ทาสแห่งอัลลอหฺ เป็นชื่อของบิดาศาสนทูตมุฮัมมัด

อัลลอฮฺ คือพระนามของพระผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาลหรือ “พระเจ้า” ในภาษาอาหรับพระองค์เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งปวงเนื่องด้วยมนุษย์ ถูกสร้างโดยอำนาจของพระองค์มนุษย์จึงมีความผูกพัน กับการแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ ปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์ ตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่บนแนวทางที่พระองค์ทรงรับรอง (อิสลาม) ทั้งนี้เพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากพระองค์

อัลลอฮฺอักบร คือ คำสุคฺติพระผู้เป็นเจ้ามีความหมายว่า อัลลอฮฺ พระผู้ทรงเกรียงไกร

อัลหัมดุลิลลาฮฺ คือ คำสรรเสริญขอบคุณพระเจ้าแปลว่าบรรดาการสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ

อาคิเราะฮฺ (อาหรับ) ปรโลก หรือ โลกแห่งการสอบสวน และการตอบแทนความดีความชั่วของมนุษย์ คือมุสลิมเชื่อว่าเมื่อนมนุษย์ตายไปแล้วจะฟื้นคืนชีพขึ้นอีกครั้งหนึ่งในวันแห่งการพิพากษา การฟื้นคืนชีพนี้เต็มไปด้วยโดยอำนาจของพระเจ้าไม่ใช่การเวียนว่ายตายเกิด ปรโลกจะมาถึงเมื่อไรไม่มีใครทราบนอกจากพระเจ้าแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

อาซาน (อาหรับ) การเรียกร้อง การเชิญชวนสู่การนมาซ

อามิด (อาหรับ แปลว่า ผู้บูชา) หมายถึงมุสลิมผู้บูชาพระผู้เป็นเจ้า

อาลิม (อาหรับ แปลว่า ผู้รู้) หมายถึง ผู้รู้ในศาสนาอิสลาม

อามีน (อาหรับ) หมายถึง ขออัลลอฮฺทรงรับคำวิงวอน(ดุอาอฺ)ด้วยเถิด ใช้กล่าวหลังจากการวิงวอนขอ(ดุอาอฺ)จากพระเจ้า และหลังจากการอ่านซูเราะฮฺอัลฟาติหะฮฺในขณะละหมาด

อาดัม (อาหรับ) นามของมนุษย์คนแรกในอิสลาม อาดัมเป็นศาสนทูตท่านแรกของพระเจ้าด้วยเช่นเดียวกัน แต่อิสลามไม่ได้เชื่อว่ามนุษย์มีบาปติดตัวมา เพราะการที่มนุษย์คนแรกไปหลงรับประทานผลไม้ต้องห้าม (ฝรั่งบอกว่าเป็นลูกแอปเปิ้ล) อาดัมเมื่อสำนึกผิดก็ได้รับการอภัยโทษจากพระเจ้า

อายะฮฺ (อาหรับ) ตามตัวอักษรแล้วแปลว่าสัญญา คำนี้ถูกนำมาใช้กับวรรคตอนในซูเราะฮฺ (บท) ของอัล-กุรอาน ซึ่งมักจะแปลเป็นภาษาไทยว่า “โอองการ” เช่น ถ้าเขียนว่า 2:10 ให้หมายถึงบทที่ 2 โอองการที่ 10 มีผู้ประมาณว่า อัล-กุรอานมีอยู่ทั้งหมด 6,200 อายะฮฺด้วยกัน

อิบาดะฮฺ มาจากรากศัพท์ว่า “อับดูน” (บ่าวทาส) หมายถึงการยอมทำตามเพื่อความพึงพอใจของผู้เป็นนายมีผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า “การแสดงความรักภักดีต่อพระเจ้า” อิบาดะฮฺในทางศาสนามีความหมายกว้างขวางมาก สรุปได้ว่าการทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้พระเจ้าโปรดปรานและอยู่ในครรลองของพระองค์ จัดได้ว่าเป็นอิบาดะฮฺทั้งสิ้น เช่น การละหมาด การบริจาคช่วยเหลือ การต่อสู้ของนักรบชาวอัฟกานิสถาน การสอนหลักธรรมแก่ผู้อื่น สรุปได้ว่าอิบาดะฮฺมีทั้งที่เป็นรูปแบบและไม่เป็นรูปแบบแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องทำความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง

อิมาม, อิหม่าม (อาหรับ) ได้แก่ผู้นำหรือแบบอย่าง ตัวอย่างสำหรับการปฏิบัติตามอิมาม ณ ที่นี้มีได้หมายถึงอิมามนำละหมาดรวมอย่างเดียว แต่หมายถึงผู้นำของชุมชนมุสลิมเป็นศูนย์รวมทางจิตใจเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้คอยชี้แนะ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถแก้ไขปัญหาและเรื่องราวต่างๆ ให้กับสมาชิกในชุมชน

อิดะฮฺ มาจากรากศัพท์ว่า “อัล-อะดาต” ซึ่งหมายถึง จำนวนในทางกฎหมายได้แก่ ช่วงแห่งการรอคอยของผู้หญิงเพื่อประวิงการแต่งงานใหม่หรือเพื่อเกื้อหนุนการปรองดอง อิดะฮฺของผู้หญิงมีเพราะสามีเสียชีวิตมีกำหนด 4 เดือน 10 วัน อิดะฮฺของผู้หญิงมีครรภ์กำหนดจนกระทั่งเธอคลอดบุตรออกมา อิดะฮฺของสตรีที่ยังมีระดูมีกำหนด 3 เดือน และสตรีที่พ้นวัยการมีระดูกำหนด 3 เดือนเช่นกัน

อินชาอัลลอฮฺ คือคำพูดที่มุสลิมแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในพระเจ้า และมอบความไว้วางใจต่อพระองค์ โดยถือว่า “หากพระองค์ทรงประสงค์” แล้วสิ่งที่หวังไว้คงจะบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

อิสลาม คือสันติ หรือการยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าโดยสันติเชิงอิสลาม คือนามของระบอบการดำเนินชีวิตแบบหนึ่งที่พระเจ้าทรงรับรองในอิสลามมีมากกว่าศาสนาธรรมใดๆ อิสลามเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตในทุกแง่มุม อาทิ การเมือง สังคม เศรษฐกิจการศึกษา และวัฒนธรรม

อิลมุ (มลาญู ยืมจาก อาหรับ : อิลมุ) วิทยาการ ความรู้

อีมาน คือ ความเชื่อ ความศรัทธา อย่างไรก็ตามในอิสลามความศรัทธาจะต้องควบคู่กับการปฏิบัติ ยิ่งปฏิบัติคุณความดีมากขึ้นศรัทธาก็ยิ่งจะเพิ่มมากขึ้น

อุมมะฮฺ คือประชาชาติของพี่น้องมุสลิมที่ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน เรียกกันหลายอย่าง เช่น อุมมะฮฺอิสลาม อุมมะฮฺมุสลิม เป็นต้น คำนี้ปรากฏในอัล-กุรอาน ประมาณ 40 ครั้งด้วยกัน

อุละมาอ์ มาจากคำว่า “อาลิม” ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ทรงไว้ซึ่งความรู้ผู้คงแก่เรียน นักปราชญ์ อาลิมเป็นรูปเอกพจน์ อุละมาอ์ เป็นพหูพจน์

เอะเราะฮฺ คือร่างกายบางส่วนที่ศาสนากำหนดให้ปกปิดเช่น ชายเอะเราะฮฺอยู่ตั้งแต่สะดือจนถึงหัวเข่า สำหรับหญิงตลอดร่างกายยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือเท่านั้น

ฮ

ฮัจญ์ (อาหรับ) การเดินทางไปเยี่ยมเยือนบัยตุลลอฮฺ (วิหารของอัลลอฮ์) เป็นการชุมนุมสันนิบาตหรือไปแสวงบุญสำหรับประชาคมมุสลิม ณ มักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นหลักปฏิบัติประการหนึ่งที่บังคับแก่ผู้ที่มีความสามารถ ส่วนมากมักจะมีผู้แปลว่าการแสวงบุญ ผู้ที่ทำฮัจญ์แล้วเรียกว่า ฮัจยี (ที่ถูกต้องคือ ฮาญยี)

ฮัจญะฮฺ (อาหรับ: ฮาญญะฮฺ) เป็นคำนำหน้าชื่อสตรีที่ไปประกอบพิธีฮัจญ์มาแล้ว เพื่อเป็นการให้เกียรติ

ฮันบะลีย์ หรือ ฮัมบะลีย์ (อาหรับ) ผู้ปฏิบัติตามสำนักนิติศาสตร์อิสลามของอะฮฺมัด บินฮันบัล

ฮะดีษะฮฺ (อาหรับ) ของขวัญ

ฮะนะฟี (อาหรับ) ผู้ปฏิบัติตามสำนักนิติศาสตร์อิสลามของอะบูฮะนีฟะห์ นูมาน บินญาบิต

ฮะรอม (อาหรับ แปลว่า สิ่งต้องห้าม) สิ่งที่ถูกบัญญัติศาสนาอิสลามห้ามไม่ให้ทำ อาหารฮะรอม คืออาหารที่ผิดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่นสุรา หรือเนื้อสุกร

ฮะลาล (อาหรับ แปลว่า สิ่งที่ถูกอนุมัติ) สิ่งที่ถูกบัญญัติศาสนาอิสลามอนุมัติให้ทำ อาหารฮะลาล คืออาหารที่ไม่ผิดกับหลักศาสนาอิสลาม

ฮากิม (อาหรับ) ผู้ปกครองหรือผู้พิพากษา ฮากิม ชะรีอี คือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินคดีตามบทบัญญัติอิสลาม

ฮาฟิซ (อาหรับ ผู้รักษา) หมายถึงผู้ที่ท่องจำอัลกุรอาน

ฮิจเราะฮฺ, ฮิจญ์เราะฮฺ (อาหรับ แปลว่า การอพยพ) หมายถึงการอพยพของศาสนทูตมุฮัมมัดจากมักกะฮฺไปยังนครมะดีนะฮฺ

อิคาะฮะหุ (อาหรับ) ทางนำสู่ศาสนาที่เที่ยงตรง

อิคมะหุ (อาหรับ) วิจารณ์ญาณในการทำสิ่งที่เหมาะสมกับกาลเทศะ

สุกุม (อาหรับ) กฎบัญญัติศาสนา

สุดูด (อาหรับ แปลว่า ขอบเขต) หมายถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา

สุซัยนียะหุ (อาหรับ) สถานที่ที่จัดทำพิธีรำลึกถึงอสังกรรมของอิมามสุเซน

สุดา (อาหรับ) ทางนำที่เที่ยงตรง

เฮฏ (อาหรับ) เลือดประจำเดือนของสตรี ช่วงที่มีเฮฏ ไม่อนุมัติให้สตรีทำการนมาซหรือถือศีลอด

เฮาะหะหุ (อาหรับ) สถาบันสอนศาสนาอิสลาม มีการจัดระบบคล้ายกับปอเนาะ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล

นางสาว อติศา ะรังวงษ์

วัน เดือน ปี เกิด

25 ธันวาคม 2529

สถานที่อยู่ในปัจจุบัน

11 ซอย รามคำแหง 157/4 ถนน รามคำแหง

แขวงสะพานสูง เขต สะพานสูง

กรุงเทพมหานคร 10240

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2547

จากโรงเรียน อิสลามสันติชน

พ.ศ. 2551

ศศ.บ (ภาษาไทย)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

อาจารย์ สุภิญญา ขงศิริ

